

5

ભાગીદારનો પ્રવેશ (Admission of a Partner)

1. પ્રસ્તાવના	6. અનામતો અને એકત્રિત નફા-નુકસાનની વહેંચણી (નોંધો)
2. નવા ભાગીદારના પ્રવેશની અસર	7. મૂડી ખાતામાં ફેરફાર અને નવા પાકા-સરવૈયાની રચના
3. નફા-નુકસાનની વહેંચણીના પ્રમાણમાં ફેરફાર	8. ઉદાહરણો
4. પાછડીની હિસાબી અસરો - હિસાબી ધોરણ 26 પ્રમાણે	- સ્વાધ્યાય
5. મિલકતોના પુનઃમૂલ્યાંકન અને દેવાંની પુનઃઆકારણીની હિસાબી અસરો	

1. પ્રસ્તાવના (Introduction)

ભાગીદારનો પ્રવેશ એ ભાગીદારીનું એક પ્રકારનું પુનર્ગંઠન છે. ભાગીદારના પ્રવેશથી ચાલુ ભાગીદારો વચ્ચેની ભાગીદારીનું વિસર્જન થાય છે અને પ્રવેશ પામતા નવા ભાગીદાર સહિત બધા ભાગીદારો વચ્ચે નવી ભાગીદારી અસ્તિત્વમાં આવે છે અને નવું કરારનામું અમલમાં આવે છે. નવા ભાગીદારના પ્રવેશ વખતે નવા ભાગીદારે લાવવાની મૂડી, પાછડી, તેનો નફામાં ભાગ વગેરે શરતો નક્કી કરવામાં આવે છે. નવો ભાગીદાર તેના પ્રવેશથી પેઢીની મિલકતો અને જવાબદારીમાં તેમજ નફામાં પણ તેનો હિસ્સો મેળવે છે.

1932ના ભારતીય ભાગીદારીના કાયદાની કલમ 31 મુજબ બધા જ ચાલુ ભાગીદારોની સંમતિ વગર નવો ભાગીદાર પેઢીમાં દાખલ થઈ શકે નહિ, સિવાય કે ભાગીદારી કરારનામામાં અન્ય કોઈ જોગવાઈ હોય.

નવા ભાગીદારને ચાલુ ભાગીદારી પેઢીમાં પ્રવેશ આપવાનાં વિવિધ કારણો નીચે પ્રમાણે હોઈ શકે :

- (1) જ્યારે ચાલુ ભાગીદારી પેઢીમાં વધુ મૂડીની જરૂરિયાત હોય
- (2) જ્યારે ચાલુ ભાગીદારી પેઢીમાં વધુ સંચાલકીયશક્તિની જરૂરિયાત હોય
- (3) જ્યારે કોઈ ભાગીદાર નિવૃત્ત થાય કે મૃત્યુ પામે
- (4) ભાગીદારી પેઢીનો કોઈ કુશળ અને કાર્યક્ષમ કર્મચારી પેઢીમાં જ ચાલુ રહે તે હેતુથી તેને ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરવામાં આવે
- (5) ભાગીદારી પેઢીના ધંધાનાં જોખમોની વહેંચણી માટે

નવા ભાગીદારને પેઢીના ભવિષ્યના નફામાં કેટલોક ભાગ મળે છે. આ ભાગ જૂના ભાગીદારો તેમના નફાના ભાગમાંથી કેટલોક ભાગ ત્યાગ કરીને નવા ભાગીદારને આપે છે, જૂના ભાગીદારોએ નફામાં કરેલ ત્યાગના વળતરૂપે નવો ભાગીદાર મૂડી ઉપરાંત વધારાની રકમ પેઢીમાં લાવે છે, તેને પાછડીનું પ્રીમિયમ કહે છે. આમ, નવો ભાગીદાર પેઢીની મિલકતમાં મળતા ભાગના બદલે મૂડી લાવે છે જ્યારે તેને નફામાં મળતા ભાગના બદલે તે તેના ભાગની પાછડીની રકમ પણ લાવે છે. મૂડીની રકમ પેઢીમાં જ રહે છે જ્યારે પાછડીની રકમ જૂના ભાગીદારો વચ્ચે તેમના ત્યાગના પ્રમાણમાં વહેંચવામાં આવે છે.

2. નવા ભાગીદારના પ્રવેશની અસર (Effect of Admission of a New Partner)

નવા ભાગીદારના પ્રવેશથી ઉદ્ભૂતવતી વિવિધ બાબતો નીચે મુજબ દર્શાવી શકાય :

- (1) જૂની ભાગીદારીનો અંત આવે છે અને નવી ભાગીદારી અસ્તિત્વમાં આવે છે.

- (2) નવા ભાગીદારને પેઢીના ભવિષ્યના નફામાં ભાગ મળે છે. પરિણામે જૂના ભાગીદારોના નફાના સંયુક્ત ભાગમાં ઘટાડો થાય છે.
- (3) નવા ભાગીદારને પેઢીની મિલકતમાં મળતા ભાગના અવેજ બદલ નક્કી કરેલ રકમ રોકડ કે અન્ય સ્વરૂપે મૂડી તરીકે લાવે છે.
- (4) પેઢીમાં એકટી થયેલ નફો-નુકસાન, અનામતો અને અવાસ્તવિક મિલકતોની બાકીઓ પ્રવેશની તારીખે જૂના ભાગીદારો વચ્ચે તેમના જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચવામાં આવે છે.
- (5) મિલકતોનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવામાં આવે છે અને જવાબદારીઓની પુનઃઆકારણી કરવામાં આવે છે અને તેમાં થતા ચોખ્ખા ફેરફારની અસર જૂના ભાગીદારોના મૂડી ખાતે આપવામાં આવે છે.
- (6) પેઢીની પાંઘડિનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવામાં આવે છે અને નવો ભાગીદાર તેના ભાગની પાંઘડી રોકડ કે અન્ય સ્વરૂપે લાવે છે તેની હિસાબી અસર આપવામાં આવે છે.
- (7) નવા ભાગીદારી કરારનામામાં નક્કી કરેલ હોય તો જૂના ભાગીદારોએ રાખવાની મૂડીમાં ફેરફારની હિસાબી અસર પણ આપવામાં આવે છે.

આમ, નવા ભાગીદારના પ્રવેશને કારણે નીચે મુજબની બાબતો ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે :

- (1) નફા-નુકસાનનું નવું પ્રમાણ અને જૂના ભાગીદારોનું ત્યાગનું પ્રમાણ
- (2) પાંઘડી અંગેની હિસાબી અસરો
- (3) મિલકતો અને દેવાંના પુનઃમૂલ્યાંકનની હિસાબી અસરો
- (4) અનામતો અને એકન્નિત નફો-નુકસાનની હિસાબી અસરો
- (5) ભાગીદારોની મૂડીમાં ફેરફાર

હવે દરેક બાબતનો ઉંડાણપૂર્વક અભ્યાસ કરીએ.

3. નફો-નુકસાનની વહેંચણીના પ્રમાણમાં ફેરફાર (Change in Profit Sharing Ratio)

નવા ભાગીદારને પેઢીના ભવિષ્યના નફામાં કેટલોક ભાગ મળે છે, જે જૂના ભાગીદારો દ્વારા ત્યાગ કરવામાં આવે છે. પરિણામે નવા ભાગીદારના પ્રવેશ બાદ બધા ભાગીદારો વચ્ચે નફો-નુકસાનનું નવું પ્રમાણ અસ્તિત્વમાં આવે છે અને જૂના ભાગીદારોનું ત્યાગનું પ્રમાણ પણ અસ્તિત્વમાં આવે છે. આમ, નવા ભાગીદારના પ્રવેશ વખતે નીચે મુજબના બે પ્રમાણની ગણતરી કરવી જરૂરી બને છે :

- (A) નફો-નુકસાનના નવા પ્રમાણની ગણતરી
- (B) ત્યાગના પ્રમાણની ગણતરી

હવે આપણે આ બંને પ્રમાણની ગણતરી અંગે વિસ્તારપૂર્વક ચર્ચા કરીએ.

નફો-નુકસાનના નવા પ્રમાણ અને ત્યાગની ગણતરી :

નફો-નુકસાનનું નવું પ્રમાણ એટલે નવા ભાગીદાર સહિત બધા જ ભાગીદારો પેઢીનો ભવિષ્યનો નફો કે નુકસાન જે પ્રમાણમાં વહેંચવાનું નક્કી કરે તે પ્રમાણ.

નફો-નુકસાનના નવા પ્રમાણની ગણતરી નીચે દર્શાવ્યા પ્રમાણોના સંઝેગો અનુસાર કરી શકાય.

(1) જ્યારે જૂના ભાગીદારોના ત્યાગનો ભાગ કે ત્યાગનું પ્રમાણ આપેલ ન હોય ત્યારે (એટલે કે જૂના ભાગીદારોનું જુનું પ્રમાણ અને નવા ભાગીદારને આપવાનો નફાનો ભાગ આપેલ હોય ત્યારે) :

જ્યારે જૂના ભાગીદારોનું નફો-નુકસાનનું જૂનું પ્રમાણ અને નવા ભાગીદારને આપવાના નફાનો ભાગ આપેલ હોય ત્યારે એવું ધારવામાં આવે છે કે નવા ભાગીદારને તેનો નફાનો ભાગ આપી દીધા બાદ વધતો નફો જૂના ભાગીદારો તેમના જૂના નફો-નુકસાનના પ્રમાણમાં જ વહેંચી લેશે.

ઉદાહરણ 1 : A અને B એક પેઢીના 3:2ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચી લેતા ભાગીદારો છે. Cને નફામાં $\frac{1}{4}$ ભાગ આપવાની શરતે પ્રવેશ આપ્યો. નફો-નુકસાનના નવા પ્રમાણની ગણતરી કરો.

જવાબ : A અને Bનું જૂનું પ્રમાણ = 3:2

ધારો કે નફાનો કુલ ભાગ = 1

Cનો ભાગ = $\frac{1}{4}$, Cને $\frac{1}{4}$ ભાગ આપ્યા બાદ

A અને B માટે બાકી રહેતો ભાગ = કુલ નફો - નવા ભાગીદારનો ભાગ

$$\begin{aligned} &= 1 - \frac{1}{4} \\ &= \frac{4-1}{4} \\ &= \frac{3}{4} \end{aligned}$$

A અને B તેમના ભાગે બાકી રહેતો ભાગ $\frac{3}{4}$ તેમના જૂના પ્રમાણ 3:2માં મેળવશે.

જૂના ભાગીદારો માટે નવો ભાગ = નફાનો બાકી ભાગ \times જૂના પ્રમાણમાં ભાગ

$$A\text{નો નવો ભાગ} = \frac{3}{4} \times \frac{3}{5} = \frac{9}{20}$$

$$B\text{નો નવો ભાગ} = \frac{3}{4} \times \frac{2}{5} = \frac{6}{20}$$

$$C\text{નો નવો ભાગ} = \frac{1}{4}, \text{ છેદ સરખા કરતાં } \frac{1}{4} \times \frac{5}{5} = \frac{5}{20}$$

$\therefore A, B \text{ અને } C \text{નું નફો-નુકસાનનું નવું પ્રમાણ} = 9:6:5$

સમજૂતી : અહીં એવું માનવામાં આવે છે કે જૂના ભાગીદારો તેમનું સંબંધિત જૂનું પ્રમાણ નવા ભાગીદારના પ્રવેશ બાદ પણ જાળવી રાખશે. આનો અર્થ એ થાય કે જૂના ભાગીદારો નવા ભાગીદારને આપવાનો ભાગ જૂના પ્રમાણમાં જ આપશે તેથી તેમનું સંબંધિત જૂનું પ્રમાણ = ત્યાગનું પ્રમાણ = નવું પ્રમાણ.

ઉદાહરણ 1માં ત્યાગના પ્રમાણની ગણતરી નીચે મુજબ કરી શકાય :

	A	B	C
જૂનું પ્રમાણ	3	: 2	:
જૂનો ભાગ	$\frac{3}{5}$: $\frac{2}{5}$:
નવું પ્રમાણ	9	: 6	:
નવો ભાગ	$\frac{9}{20}$: $\frac{6}{20}$: $\frac{5}{20}$

$$\text{ત્યાગ} = \text{જૂનો ભાગ} - \text{નવો ભાગ}$$

$$A = \frac{3}{5} - \frac{9}{20} = \frac{12-9}{20} = \frac{3}{20}$$

$$B = \frac{2}{5} - \frac{6}{20} = \frac{8-6}{20} = \frac{2}{20}$$

તેથી A અને Bના ત્યાગનું પ્રમાણ 3:2

નોંધ : જ્યારે જૂના ભાગીદારોનું જૂનું પ્રમાણ અને નવા ભાગીદારને આપવાનો ભાગ આપેલ હોય અને ત્યાગ કે ત્યાગનું પ્રમાણ આપેલ ન હોય ત્યારે જૂના ભાગીદારોનું સંબંધિત જૂનું પ્રમાણ જ તેમનું ત્યાગનું પ્રમાણ રહે છે.

(2) જ્યારે જૂના ભાગીદારોનું જૂનું પ્રમાણ, નવા ભાગીદારનો ભાગ અને જૂના ભાગીદારોનું નવું પ્રમાણ આપેલ હોય ત્યારે.

ઉદાહરણ 2 : A અને B એક પેઢીના 2:1ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચી લેતા ભાગીદારો છે. Cને નફામાં $\frac{1}{5}$ ભાગ આપવાની શરતે નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કર્યો.

A અને Bએ ભવિષ્યમાં નફો-નુકસાન 2:3ના પ્રમાણમાં વહેચવું તેવું નક્કી કર્યું. નફો-નુકસાનનું નવું પ્રમાણ શોધો.
 જવાબ : ધારો કે નફાનો કુલ ભાગ = 1

A અને B માટે બાકી રહેતો ભાગ = કુલ ભાગ - નવા ભાગીદારને આપવાનો ભાગ

$$\begin{aligned} &= 1 - \frac{1}{5} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= \frac{4}{5} \end{aligned}$$

A અને B તેમના ભાગો બાકી રહેતો $\frac{4}{5}$ ભાગ, જે હવે 2:3ના પ્રમાણમાં વહેચશે.

જૂના ભાગીદારો માટે નવો ભાગ = નફાનો બાકી ભાગ \times નવા પ્રમાણમાં ભાગ

$$A\text{નો નવો ભાગ} = \frac{4}{5} \times \frac{2}{5} = \frac{8}{25}$$

$$B\text{નો નવો ભાગ} = \frac{4}{5} \times \frac{3}{5} = \frac{12}{25}$$

$$C\text{નો નવો ભાગ} = \frac{1}{5}, \text{ છેદ સરખો કરતાં } \frac{5}{25}$$

$\therefore A, B$ અને C નું નફો-નુકસાનનું નવું પ્રમાણ = 8:12:5

(3) નવો ભાગીદાર પોતાનો હિસ્સો જૂના ભાગીદારો પાસેથી અમુક ભાગમાં મેળવે ત્યારે :

જ્યારે જૂના ભાગીદારોએ કરેલ ત્યાગ આપેલ હોય ત્યારે જૂના ભાગમાંથી ત્યાગનો ભાગ બાદ કરતાં નફો-નુકસાનનું નવું પ્રમાણ મળે છે.

આમ, જૂના ભાગીદારોનો નવો ભાગ = જૂનો ભાગ - ત્યાગ

ઉદાહરણ 3 : A અને B 4:3ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેચી લેતા ભાગીદારો છે. Cને $\frac{1}{7}$ ભાગે પેઢીમાં નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરવામાં આવે છે. C $\frac{2}{21}$ ભાગ A પાસેથી અને $\frac{1}{21}$ ભાગ B પાસેથી મેળવશે. નફો-નુકસાનનું નવું પ્રમાણ નક્કી કરો.

જવાબ : A અને Bનું જૂનું પ્રમાણ = 4:3 એટલે કે $\frac{4}{7} : \frac{3}{7}$

$$C\text{નો ભાગ} = \frac{1}{7}$$

Cને તેના ભાગ પૈકી $\frac{2}{21}$ ભાગ A પાસેથી અને $\frac{1}{21}$ ભાગ B પાસેથી મળે છે.

$\therefore A\text{નો ત્યાગ} = \frac{2}{21}$ (પોતાના ભાગમાંથી)

$$B\text{નો ત્યાગ} = \frac{1}{21} \text{ (પોતાના ભાગમાંથી)}$$

નવો ભાગ = જૂનો ભાગ - ત્યાગ

$$A\text{નો નવો ભાગ} = \frac{4}{7} - \frac{2}{21} = \frac{12-2}{21} = \frac{10}{21}$$

$$B\text{નો નવો ભાગ} = \frac{3}{7} - \frac{1}{21} = \frac{9-1}{21} = \frac{8}{21}$$

$$C\text{નો નવો ભાગ} = \frac{1}{7}, \text{ છેદ સરખા કરતાં } \frac{3}{21}$$

$\therefore A, B$ અને Cનું નફો-નુકસાનનું નવું પ્રમાણ = 10:8:3

સમજૂતી : (1) Cનો $\frac{1}{7}$ ભાગ A અને Bના ત્યાગ બરાબર થવો જ જોઈએ. એટલે કે,

$$C\text{નો ભાગ} = A\text{નો ત્યાગ} + B\text{નો ત્યાગ}$$

$$= \frac{2}{21} + \frac{1}{21}$$

$$= \frac{3}{21}$$

$$= \frac{1}{7}$$

(2) Aનો ત્યાગ $\frac{2}{21}$ અને Bનો ત્યાગ $\frac{1}{21}$ એ ત્યાગનો ભાગ છે. જો A અને Bનું ત્યાગનું પ્રમાણ શોધવું હોય, તો આ પ્રમાણ $\frac{2}{21} : \frac{1}{21}$ એટલે કે 2:1 મળે.

આમ, ત્યાગ અને ત્યાગનું પ્રમાણ બંને બાબતો જુદી છે. જો ઉપરના ઉદાહરણમાં A અને Bના ત્યાગના ભાગને બદલે ત્યાગનું પ્રમાણ આપેલ હોય એટલે કે Cનો $\frac{1}{7}$ ભાગ A અને B 2:1ના પ્રમાણમાં આપશે એવું જણાવેલ હોય તો સૌ પ્રથમ A અને Bનો ત્યાગનો ભાગ શોધવો જરૂરી બને છે.

$$\text{ત્યાગ} = \text{નવા ભાગીદારને આપવાનો ભાગ} \times \text{જૂના ભાગીદારનું ત્યાગનું પ્રમાણ}$$

$$A\text{નો ત્યાગ} = \frac{1}{7} \times \frac{2}{3} = \frac{2}{21}$$

$$B\text{નો ત્યાગ} = \frac{1}{7} \times \frac{1}{3} = \frac{1}{21} \text{ મળે.}$$

$$\text{ત્યાગનો ભાગ શોધ્યા બાદ જ નફા-નુકસાનનું નવું પ્રમાણ શોધી શકાય.}$$

$$\text{નવો ભાગ} = \text{જૂનો ભાગ} - \text{ત્યાગ}$$

$$A\text{નો નવો ભાગ} = \frac{4}{7} - \frac{2}{21} = \frac{12-2}{21} = \frac{10}{21}$$

$$B\text{નો નવો ભાગ} = \frac{3}{7} - \frac{1}{21} = \frac{9-1}{21} = \frac{8}{21}$$

$$C\text{નો નવો ભાગ} = \frac{1}{7}, \text{ છે સરખા કરતાં } \frac{3}{21}$$

$$\therefore A, B \text{ અને } C \text{નું નફા-નુકસાનનું નવું પ્રમાણ} = 10:8:3$$

(4) જ્યારે જૂના ભાગીદારોનું ત્યાગનું પ્રમાણ આપેલ હોય ત્યારે :

જ્યારે જૂના ભાગીદારોએ નવા ભાગીદારની તરફેણામાં કરેલ ત્યાગનું પ્રમાણ આપેલ હોય ત્યારે સૌપ્રથમ જૂના ભાગીદારનો ત્યાગ નીચેના સૂત્રની મદદથી શોધવો.

$$\text{જૂના ભાગીદારોનો ત્યાગ} = \text{નવા ભાગીદારનો ભાગ} \times \text{જૂના ભાગીદારના ત્યાગનું પ્રમાણ}$$

$$\text{જૂના ભાગીદારોનો ત્યાગ શોધ્યા બાદ જ નફા-નુકસાનનું નવું પ્રમાણ નીચેના સૂત્રની મદદથી શોધવું :$$

$$\text{નવો ભાગ} = \text{જૂનો ભાગ} - \text{ત્યાગ}$$

ઉદાહરણ 4 : A અને B 5:3ના પ્રમાણમાં નફા-નુકસાન વહેંચતા એક પેઢીના ભાગીદારો છે. Cને $\frac{1}{4}$ ભાગે નવા ભાગીદાર તરીકે પેઢીમાં દાખલ કરવામાં આવ્યો. C તેનો ભાગ A અને B પાસેથી 3:1ના પ્રમાણમાં મેળવશે. નફા-નુકસાનનું નવું પ્રમાણ નક્કી કરો.

જવાબ : A અને Bનું જૂનું પ્રમાણ = 5:3 એટલે કે $\frac{5}{8} : \frac{3}{8}$

$$C\text{નો ભાગ} = \frac{1}{4}, C \text{ તેનો ભાગ } A \text{ અને } B \text{ પાસેથી } 3:1 \text{ના પ્રમાણમાં મેળવે છે.$$

$$\text{જૂના ભાગીદારોનો ત્યાગ} = \text{નવા ભાગીદારનો ભાગ} \times \text{જૂના ભાગીદારના ત્યાગનું પ્રમાણ}$$

$$\therefore A\text{નો ત્યાગ} = \frac{1}{4} \times \frac{3}{4} = \frac{3}{16}$$

$$B\text{નો ત્યાગ} = \frac{1}{4} \times \frac{1}{4} = \frac{1}{16}$$

જુના ભાગીદારોનો નવો ભાગ = જૂનો ભાગ - ત્યાગ

$$\therefore A\text{નો નવો ભાગ} = \frac{5}{8} - \frac{3}{16} = \frac{10-3}{16} = \frac{7}{16}$$

$$B\text{નો નવો ભાગ} = \frac{3}{8} - \frac{1}{16} = \frac{6-1}{16} = \frac{5}{16} \text{ અને}$$

$$C\text{નો નવો ભાગ} = \frac{1}{4}, \text{ છેદ સરખો કરતાં } \frac{4}{16}$$

$$\therefore A, B \text{ અને } C \text{નું નફા-નુકસાનનું નવું પ્રમાણ} = 7:5:4$$

(5) જ્યારે જૂના ભાગીદારો તેમના પોતાના ભાગનો અમુક ભાગનો ત્યાગ કરે ત્યારે :

ઉદાહરણ 5 : A અને B ભાગીદારો છે. Cને નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરે છે. A પોતાના ભાગનો $\frac{1}{5}$ ભાગ, જ્યારે B પોતાના ભાગનો $\frac{1}{4}$ ભાગ Cની તરફેણમાં ત્યાગ કરે છે. A, B અને Cનું નફા-નુકસાનનું નવું પ્રમાણ અને ત્યાગનું પ્રમાણ શોધો.

જવાબ : A અને Bનું જૂનું પ્રમાણ = 1:1 એટલે કે $\frac{1}{2} : \frac{1}{2}$

$$A \text{ પોતાના } \frac{1}{5} \text{ ભાગનો ત્યાગ કરે છે.}$$

$$\therefore A\text{નો ત્યાગ} = A\text{નો જૂનો ભાગ} \times \text{પોતાના ભાગનો ત્યાગ}$$

$$\therefore A\text{નો ત્યાગ} = \frac{1}{2} \times \frac{1}{5} = \frac{1}{10}$$

$$B \text{ પોતાના } \frac{1}{4} \text{ ભાગનો ત્યાગ કરે છે.}$$

$$\therefore B\text{નો ત્યાગ} = B\text{નો જૂનો ભાગ} \times \text{પોતાના ત્યાગનો ભાગ}$$

$$\therefore B\text{નો ત્યાગ} = \frac{1}{2} \times \frac{1}{4} = \frac{1}{8}$$

નવો ભાગ = જૂનો ભાગ - ત્યાગ

$$\therefore A\text{નો નવો ભાગ} = \frac{1}{2} - \frac{1}{10} = \frac{5-1}{10} = \frac{4}{10}$$

$$B\text{નો નવો ભાગ} = \frac{1}{2} - \frac{1}{8} = \frac{4-1}{8} = \frac{3}{8}$$

A અને B, Cને આપે છે. તેથી A અને Bનો હિસ્સો ઘટશે, જે Cને મળશે. તેથી A અને Bમાંથી બાદ થશે અને Cને A અને B એ આપેલ ત્યાગ મળશે.

$$C\text{નો નવો ભાગ} = \frac{1}{10} + \frac{1}{8} = \frac{4+5}{40} = \frac{9}{40}$$

$$\therefore A, B \text{ અને } C \text{નું નફા-નુકસાનનું નવું પ્રમાણ} = \frac{4}{10} : \frac{3}{8} : \frac{9}{40}; \text{ છેદ સરખો કરતાં}$$

$$= \frac{16}{40} : \frac{15}{40} : \frac{9}{40} = 16 : 15 : 9$$

હવે, A અને Bનું ત્યાગનું પ્રમાણ શોધીએ,

$$\therefore A\text{નો ત્યાગ} = \frac{1}{10}$$

$$B\text{નો ત્યાગ} = \frac{1}{8}$$

$$\therefore \text{ત્યાગનું પ્રમાણ} = \frac{1}{10} : \frac{1}{8}; \text{ છેદ સરખો કરતાં} = \frac{4}{40} : \frac{5}{40}$$

$$= 4 : 5$$

(6) જ્યારે જૂના ભાગીદારો પોતાના ભાગમાંથી અમુક ભાગ નવા ભાગીદારને આપે ત્યારે :

ઉદાહરણ 6 : A અને B 2:1નાં પ્રમાણમાં નફા-નુકસાન વહેંચી લેતા એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તા. 1-4-2017ના રોજથી તેઓએ Cને પેઢીમાં નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કર્યો.

A તેના ભાગમાંથી $\frac{1}{12}$ ભાગ અને B તેના ભાગમાંથી $\frac{1}{6}$ ભાગ Cને આપશે.

ભાગીદારોનું ત્યાગનું પ્રમાણ અને નવું નફા-નુકસાનનું પ્રમાણ નક્કી કરો.

જવાબ : ત્યાગનું પ્રમાણ :

A $\frac{1}{12}$ અને B $\frac{1}{6}$ છેદ સરખો કરતાં $\frac{1}{12}$ અને $\frac{2}{12}$. \therefore ત્યાગનું પ્રમાણ 1:2

Cનો ભાગ (Aનો ત્યાગ + Bનો ત્યાગ)

$$\therefore \frac{1}{12} + \frac{1}{6} = \frac{1}{4}$$

નવું નફા-નુકસાનનું પ્રમાણ :

$$A\text{નો જૂનો ભાગ } \frac{2}{3} - \text{ત્યાગનો ભાગ } \frac{1}{12} = \frac{8-1}{12} = \frac{7}{12} \quad \boxed{\text{છેદ સરખો કરતાં}}$$

$$B\text{નો જૂનો ભાગ } \frac{1}{3} - \text{ત્યાગનો ભાગ } \frac{1}{6} = \frac{2-1}{6} = \frac{1}{6} \quad \boxed{\text{છેદ સરખો કરતાં}}$$

$$C\text{નો ભાગ} = \frac{1}{4} = \frac{1}{4} \quad \boxed{\text{છેદ સરખો કરતાં}}$$

$$A, B \text{ અને } C\text{નું નવું પ્રમાણ} = 7:2:3$$

(7) જ્યારે જૂના ભાગીદારોમાંથી કોઈ એક ભાગીદાર તેનો જૂનો ભાગ નવા ભાગીદારના પ્રવેશ બાદ જાળવી રાખે :

ઉદાહરણ 7 : A, B અને C એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તેમનું નફા-નુકસાન વહેંચાણીનું પ્રમાણ અનુક્રમે $\frac{1}{2}, \frac{3}{10}$ અને $\frac{1}{5}$ છે. તેઓ Dને નવા ભાગીદાર તરીકે $\frac{1}{6}$ ભાગે દાખલ કરે છે. C તેનો ભાગ Dના પ્રવેશ બાદ પણ જાળવી રાખશે. નફા-નુકસાનનું નવું પ્રમાણ નક્કી કરો.

જવાબ : A, B અને Cનું જૂનું પ્રમાણ = $\frac{1}{2} : \frac{3}{10} : \frac{1}{5}$

$$= 5:3:2 \quad (\text{છેદ સરખા કરતાં } C\text{નો ભાગ } \frac{2}{10} \text{ એટલે } \frac{1}{5})$$

$$\text{નવા ભાગીદાર } D\text{નો ભાગ} = \frac{1}{6}$$

$$\text{નવા ભાગીદારના પ્રવેશ બાદ } C \text{ તેનો ભાગ} = \frac{1}{5} \text{ જાળવી રાખશે.}$$

$$\therefore A \text{ અને } B \text{ માટે બાકી રહેતો ભાગ} = \text{કુલ ભાગ} - C\text{નો ભાગ} - D\text{નો ભાગ}$$

$$\therefore A \text{ અને } B \text{ માટે બાકી રહેતો ભાગ} = 1 - \frac{1}{5} - \frac{1}{6} \text{ અથવા } 1 - \left(\frac{1}{5} + \frac{1}{6} \right)$$

$$= \frac{30 - 6 - 5}{30} = \frac{19}{30} \text{ અથવા } \frac{30 - (6+5)}{30} = \frac{19}{30}$$

$$A \text{ અને } B \frac{19}{30} \text{ ભાગ તેમના સંબંધિત પ્રમાણ } 5:3\text{માં મેળવશે.}$$

$$\therefore A\text{નો નવો ભાગ} = \frac{19}{30} \times \frac{5}{8} = \frac{95}{240} \quad \boxed{\text{છેદ સરખાં કરતાં}}$$

$$B\text{નો નવો ભાગ} = \frac{19}{30} \times \frac{3}{8} = \frac{57}{240} \quad \boxed{\text{છેદ સરખાં કરતાં}}$$

$$\left. \begin{array}{l} C\text{નો નવો ભાગ} = \frac{1}{5} = \frac{48}{240} \\ D\text{નો નવો ભાગ} = \frac{1}{6} = \frac{40}{240} \end{array} \right] \quad (\text{છેદ સરખાં કરતાં})$$

$$\therefore \text{નફાનુક્સાનનું નવું પ્રમાણ} = 95 : 57 : 48 : 40$$

(8) જ્યારે જૂના ભાગીદારો પૈકી અમુક ભાગીદારોએ કરેલ ત્યાગ આપેલ હોય અને બાકીના જૂના ભાગીદારે કરેલ ત્યાગ આપેલ ન હોય :

ઉદાહરણ 8 : અ અને બ 3:2ના પ્રમાણમાં નફાનુક્સાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તેમણે નફામાં $\frac{1}{5}$ ભાગ આપવાની શરતે કને ભાગીદારીમાં પ્રવેશ આઓ. ક તેના નફાના ભાગ પૈકી $\frac{1}{20}$ ભાગ અ પાસેથી અને બાકીનો ભાગ બ પાસેથી મેળવશે. નફાનુક્સાનની વહેંચણીનું નવું પ્રમાણ નક્કી કરો.

જવાબ : બ નો ત્યાગ = ક નો ભાગ - અ નો ત્યાગ

$$\begin{aligned} & (\text{ક નો ભાગ } \frac{1}{5} \text{ છે તે } \frac{1}{20} \text{ અ પાસેથી મેળવે છે, તેથી } \frac{1}{5} \text{નો બાકીનો તે બ પાસેથી મેળવશે.}) \\ & = \frac{1}{5} - \frac{1}{20} = \frac{4-1}{20} = \frac{3}{20} \end{aligned}$$

$$\text{નવો ભાગ} = જૂનો ભાગ - ત્યાગ$$

$$\therefore \text{અનો નવો ભાગ} = \frac{3}{5} - \frac{1}{20} = \frac{12-1}{20} = \frac{11}{20}$$

$$\text{બનો નવો ભાગ} = \frac{2}{5} - \frac{3}{20} = \frac{8-3}{20} = \frac{5}{20}$$

$$\text{કનો નવો ભાગ} = \frac{1}{5} = \frac{4}{20}$$

$$\therefore \text{નફાનુક્સાનનું નવું પ્રમાણ} = 11 : 5 : 4$$

ઉદાહરણ 9 : અ અને બ 4:1ના પ્રમાણમાં નફાનુક્સાન વહેંચતા એક પેઢીના ભાગીદારો છે. કને $\frac{1}{4}$ ભાગ આપવાની શરતે પેઢીમાં નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરવામાં આવે છે. અ તેના પોતાના ભાગનો $\frac{1}{4}$ ભાગ કને આપશે જ્યારે ક બાકીનો ભાગ બ પાસેથી મેળવશે. નવું નફાનુક્સાનનું પ્રમાણ નક્કી કરો.

જવાબ : અ અને બનું જૂનું પ્રમાણ = 4:1 અથવા $\frac{4}{5} : \frac{1}{5}$

$$\text{નવા ભાગીદાર કનો ભાગ} = \frac{1}{4}$$

$$\text{અ તેના પોતાના ભાગનો } \frac{1}{4} \text{ ભાગ કને આપશે.}$$

$$\therefore \text{અનો ત્યાગ} = \frac{4}{5} \times \frac{1}{4} = \frac{4}{20} = \frac{1}{5}$$

$$(\text{ક નો ભાગ } \frac{1}{4} \text{ છે, તે } \frac{1}{5} \text{ અ પાસેથી મેળવે છે, તેથી } \frac{1}{4} \text{ના બાકીના તે બ પાસેથી મેળવશે.})$$

$$\therefore \text{બનો ત્યાગ} = \text{કનો ભાગ} - \text{અનો ત્યાગ}$$

$$= \frac{1}{4} - \frac{1}{5} = \frac{5-4}{20} = \frac{1}{20}$$

$$\text{નવો ભાગ} = જૂનો ભાગ - ત્યાગ$$

$$\therefore \text{અનો નવો ભાગ} = \frac{4}{5} - \frac{1}{5} = \frac{3}{5}$$

$$\text{બનો નવો ભાગ} = \frac{1}{5} - \frac{1}{20} = \frac{4-1}{20} = \frac{3}{20}$$

$$\text{કનો નવો ભાગ} = \frac{1}{4}$$

$$\therefore \text{નવું નફા-નુકસાનનું પ્રમાણ} = \frac{3}{5} : \frac{3}{20} : \frac{1}{4}$$

$$= \frac{12}{20} : \frac{3}{20} : \frac{5}{20}$$

$$= 12 : 3 : 5$$

4. પાધડીની હિસાબી અસરો - હિસાબી ધોરણ 26 પ્રમાણે (Accounting Treatment of Goodwill as per Accounting Standard 26)

પાધડી એ એક અદશ્ય મિલકત છે. પેઢી જ્યારે તેના હરીફો જે સામાન્ય નફો કમાય છે તેના કરતાં વધારે નફો કમાય છે ત્યારે પેઢીને અધિક નફો મળે છે, જેના કારણે પાધડી ઉદ્ભવે છે. જૂના ભાગીદારોએ ભૂતકાળમાં કરેલ પ્રયત્નોને કારણે ધંધામાં પાધડી ઉદ્ભવે છે. નવા ભાગીદારના પ્રવેશ વખતે જૂના ભાગીદારો તેમને મળતા નફાનો કેટલોક ભાગ નવા ભાગીદારની તરફેક્ષણમાં ત્યાગ કરે છે. જૂના ભાગીદારે કરેલ આ ત્યાગના બદલામાં નવા ભાગીદારે તેમને વળતર આપવું પડે છે. આ વળતર સ્વરૂપે નવા ભાગીદારે આપવાની રકમને પાધડીનું પ્રીમિયમ કહે છે.

અમુક વખતે નવા ભાગીદારનાં પ્રવેશનાં સમયે

- (i) કોઈ જૂના ભાગીદારનાં નફા-નુકસાનનાં પ્રમાણમાં ફેરફાર ન પણ થાય તો તેનો કોઈ ત્યાગ કરવાનો ન હોવાથી પાધડીની રકમ તેને ન મળે.
- (ii) કોઈ જૂના ભાગીદારનાં નફા-નુકસાનનાં પ્રમાણમાં વધારો થાય તો તેને લાભ થયો કહેવાય. પરિણામે અન્ય જૂના ભાગીદારને નુકસાન (ત્યાગ) થાય છે. તેથી જૂના ભાગીદારે પણ તેને થયેલ લાભના પ્રમાણમાં નવા ભાગીદારની પાધડીનો આધાર લઈને પાધડીની રકમ ગણવામાં આવે છે. અને જે ભાગીદારે ત્યાગ કરેલ હોય તેનાં ખાતે જમા કરવામાં આવે છે. જે જૂના ભાગીદારને લાભ થયેલ હોય તેનાં ખાતે ઉધારવામાં આવે છે.

હવે આપણો નવા ભાગીદારના પ્રવેશ વખતે પાધડી અંગે જરૂરી હિસાબી અસરોનો અભ્યાસ કરીશું.

પાધડી અંગેની હિસાબી અસરોનો અભ્યાસ કરતાં પહેલાં ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ ચાર્ટરડ એકાઉન્ટન્ટ્સ ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ અદશ્ય મિલકતોના હિસાબોને લગતાં હિસાબી ધોરણ 26માં પાધડી અંગેનો ઉલ્લેખ ખૂબ જ અગત્યનો છે.

હિસાબી ધોરણ 26ના પેરા 35 મુજબ, “Internally generated goodwill should not be recognised as an asset.” એટલે કે આંતરિક રીતે ઊભી કરેલ પાધડીને મિલકત તરીકે ચોપડે દર્શાવવી જોઈએ નહિ.

આ જ હિસાબી ધોરણમાં પેરા 36 મુજબ, “Internally generated goodwill is not recognised as an asset because it is not an identifiable resource.” (i.e. It is not separable nor does it arise from contractual or other legal rights.) It is controlled by the entity that can be measured reliably at cost.)

સંદર્ભ : resource.cdn.icai.org/27292 abs-as-26 pdf.

આમ, હિસાબી ધોરણ 26માં જણાવ્યા પ્રમાણે આંતરિક રીતે ઉદ્ભવેલ પાધડી કોઈ કરાર દ્વારા કે અન્ય કાયદાકીય હક્કોને કારણે ઉદ્ભવતી નથી કે જે પેઢી દ્વારા અંકૃષિત હોય અને તેની પડતર ચોક્કસ રીતે નક્કી કરી શકાય. આમ હિસાબી ધોરણ 26 સ્પષ્ટ જણાવે છે કે જ્યારે પાધડી સ્વરૂપે કોઈ અવેજ ચૂકવવામાં આવે ત્યારે જ પાધડી મિલકત તરીકે ચોપડે દર્શાવવી જોઈએ. આંતરિક રીતે મૂલ્યાંકન કરેલ પાધડી ચોપડે દર્શાવવી જોઈએ નહિ.

ભાગીદારના પ્રવેશ વખતે પાધડીનું મૂલ્યાંકન પેઢીના આંતરિક સોતો જેવા કે નફો, રોકાયેલી મૂડી, અપેક્ષિત નફાનો દર વગેરેને આધારે નક્કી કરવામાં આવે છે. તેથી પાધડીને મિલકત તરીકે પેઢીના પાકા સરવૈયામાં દર્શાવી શકાય નહિ. તે જ રીતે જો પ્રવેશ પહેલાંના પાકા સરવૈયામાં મિલકત તરીકે પાધડી દર્શાવેલ હોય તો તે પણ જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં માંડી વાળવી જોઈએ. કારણ કે જૂની ભાગીદારીનું વિસર્જન કરીને ભાગીદારીનું પુનર્ગ્રંથ કરવામાં આવે છે.

હિસાબી અસર આપવાની દાખિએ વિચારીએ તો પાધડી એ જૂના ભાગીદારોએ નવા ભાગીદારની તરફે શમાં કરેલ નફાના ત્યાગનું વળતર છે. તેથી નવા ભાગીદારના ભાગની પાધડી જૂના ભાગીદારોએ કરેલ ત્યાગના પ્રમાણમાં તેમને મળે છે અને ઉપર જણાવ્યા મુજબ જૂની પેઢીના પાકા સરવૈયામાં જો પાધડી મિલકત તરીકે દર્શાવેલ હોય તો તે જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં માંડી વાળવી જોઈએ.

પાધડીની હિસાબી અસર અંગે નીચે મુજબની જુદી જુદી પરિસ્થિતિઓ ઉદ્ભવે છે :

- (1) જ્યારે નવા ભાગીદાર દ્વારા ખાનગી રીતે પાધડી આપવામાં આવે
- (2) જ્યારે નવો ભાગીદાર તેના ભાગની પાધડીનું પ્રીમિયમ રોકડમાં કે અન્ય સ્વરૂપે લાવે અને તે ધંધામાં રાખી મૂકવામાં આવે
- (3) જ્યારે નવો ભાગીદાર તેના ભાગની પાધડીનું પ્રીમિયમ રોકડ સ્વરૂપે લાવે અને જૂના ભાગીદારો તેમને મળેલ પાધડી રોકડમાં ઉપાડી જાય ત્યારે
- (4) જ્યારે નવો ભાગીદાર તેના ભાગની પાધડીનું પ્રીમિયમ રોકડમાં ન લાવે ત્યારે
- (5) જ્યારે નવો ભાગીદાર તેના ભાગની પાધડીનું પ્રીમિયમ અંશતઃ રોકડમાં લાવે ત્યારે
- (6) જ્યારે પાધડીનું મૂલ્યાંકન ભાગીદારોની મૂડી પરથી કરવામાં આવે ત્યારે (ગુપ્ત પાધડી)
હવે, આપણે આ દરેક પરિસ્થિતિમાં પાધડીની હિસાબી અસરનો વિગતવાર અભ્યાસ કરીશું

(1) જ્યારે નવા ભાગીદાર દ્વારા ખાનગી રીતે પાધડી આપવામાં આવે :

જ્યારે નવો ભાગીદાર જૂના ભાગીદારોને તેના ભાગની પાધડી ધંધાની બહાર ખાનગી રીતે આપે ત્યારે પેઢીના ચોપે પાધડી અંગે કોઈ નોંધ થતી નથી.

(2) જ્યારે નવો ભાગીદાર તેના ભાગની પાધડીનું પ્રીમિયમ રોકડમાં કે અન્ય સ્વરૂપે લાવે અને તે ધંધામાં રાખી મૂકવામાં આવે :

નવો ભાગીદાર તેના ભાગની પાધડીની રકમ રોકડમાં કે અન્ય સ્વરૂપમાં લાવે ત્યારે તે રકમ જૂના ભાગીદારો વચ્ચે તેમના ત્યાગના પ્રમાણમાં વહેંચવામાં આવે છે.

હિસાબી નોંધો :

(1) જ્યારે નવો ભાગીદાર તેના ભાગની પાધડી રોકડમાં લાવે ત્યારે :

રોકડ/બેન્ક ખાતે...૩

તે પાધડીના પ્રીમિયમ ખાતે

(2) (i) જ્યારે નવો ભાગીદાર તેના ભાગની પાધડી અન્ય સ્વરૂપે લાવે, દા.ત., નવો ભાગીદાર તેની અંગત જમીન અને મકાન તેમજ મોટરકાર પાધડી તરીકે લાવે ત્યારે :

જમીન અને મકાન ખાતે...૩

મોટરકાર ખાતે...૩

અન્ય મિલકત ખાતે...૩

તે પાધડીના પ્રીમિયમ ખાતે

નોંધ : ઉપરની બે આમનોંધના બદલે એક સંયુક્ત આમનોંધ પડા નીચે મુજબ કરી શકાય :

રોકડ/બેન્ક ખાતે...૩

જમીન-મકાન ખાતે...૩

મોટરકાર ખાતે...૩

અન્ય મિલકત ખાતે...૩

તે પાધડીના પ્રીમિયમ ખાતે

(ii) પાધડીનું પ્રીમિયમ જૂના ભાગીદારો વચ્ચે તેમના ત્યાગના પ્રમાણમાં વહેંચવામાં આવે ત્યારે :

પાધડીના પ્રીમિયમ ખાતે...૩

તે જૂના ભાગીદારોનાં મૂડી/ચાલુ ખાતે

અથવા

જો જૂના ભાગીદારો પૈકી કોઈ એક ભાગીદાર ત્યાગના બદલે નફા-નુકસાનના નવા પ્રમાણમાં લાભ મેળવે એટલે કે જો જૂના ભાગીદારનો ત્યાગ ઋણમાં આવે તો લાભ મેળવનાર જૂના ભાગીદારે પણ અચ ત્યાગ કરનાર જૂના ભાગીદારને તેના લાભ જેટલી પાધડી આપવી પડે. આ સંજોગોમાં પાધડીના પ્રીમિયમની વહેંચણીની નીચે મુજબ આમનોંધ કરવામાં આવશે.

પાધડીના પ્રીમિયમ ખાતે...૩

જૂના ભાગીદાર(લાભ મેળવનાર)ના મૂડી/ચાલુ ખાતે...૩

તે જૂના ભાગીદાર(ત્યાગ કરનાર)ના મૂડી/ચાલુ ખાતે

નોંધ : નવા ભાગીદારના પ્રવેશ વખતે જૂના ભાગીદારોના ચોપડે (પાકા સરવૈયામાં) પાધડી આપેલ હોય તે પાધડી જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં માંડી વાળવામાં આવશે. જેની આમનોંધ નીચે મુજબ કરવામાં આવશે :

જૂના ભાગીદારોના મૂડી/ચાલુ ખાતે...૩

તે પાધડી ખાતે (જૂના પાકા સરવૈયામાં દર્શાવેલ)

નોંધ : (1) પાધડીની છિસાબી અસર અંગે દરેક પરિસ્થિતિમાં જૂની પેઢીના ચોપડે આપેલ પાધડી જૂના ભાગીદારોના મૂડી/ચાલુ ખાતે લઈ જઈ માંડી વાળવી (ઉપર દર્શાવેલ આમનોંધ મુજબ) કારણ કે જૂની ભાગીદારીનો અંત આવે છે અને નવી પાધડીનું મૂલ્યાંકન કરી તેની અસર છિસાબી ધોરણ 26 મુજબ આપવામાં આવે છે.

(2) જો ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતાં સ્થિર મૂડીની પદ્ધતિથી રાખવામાં આવે છે તેવો સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ હોય ત્યારે જ પાધડીની નોંધ ભાગીદારના ચાલુ ખાતે કરવી. કોઈ સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ ન હોય ત્યારે ભાગીદારો મૂડી ખાતાં અસ્થિર મૂડીની પદ્ધતિથી જ રાખે છે તેવું માની પાધડીની નોંધ ભાગીદારના મૂડી ખાતે કરવી.

જ્યારે જૂના ભાગીદારના ત્યાગનો ભાગ કે ત્યાગનું પ્રમાણ આપેલ ન હોય (એટલે કે જૂના ભાગીદારોનું જૂનું પ્રમાણ અને નવા ભાગીદારને આપવાનો નફાનો ભાગ આપેલ હોય ત્યારે) :

ઉદાહરણ 10 : આહના અને અમીના 3:2ના પ્રમાણમાં નફા-નુકસાન વહેંચતા એક પેઢીના ભાગીદારો છે. અમનને $\frac{1}{4}$ ભાગે પેઢીમાં નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરવામાં આવે છે. અમનના પ્રવેશ વખતે પેઢીની પાધડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 1,20,000 કરવામાં આવ્યું. અમન મૂડી તરીકે ₹ 50,000 અને તેના ભાગની પાધડી રોકડમાં લાવે છે. પાધડી અંગેની જરૂરી આમનોંધ લખો.

જવાબ :

આમનોંધ

તારીખ/ક્રમ	વિગત	ખા.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
(1)	રોકડ ખાતે તે અમનના મૂડી ખાતે તે પાધડીના પ્રીમિયમ ખાતે [બા.જે. : અમન મૂડી અને તેના ભાગની પાધડી પેટે રકમ રોકડમાં લાવ્યો તેના.]	૩	80,000	50,000 30,000
(2)	પાધડીના પ્રીમિયમ ખાતે ખાતે તે આહનાના મૂડી ખાતે તે અમીનાના મૂડી ખાતે [બા.જે. : પાધડીનું પ્રીમિયમ જૂના ભાગીદારો વચ્ચે તેમના ત્યાગના પ્રમાણ 3:2માં વહેંચ્યું તેના.]	૩	30,000	18,000 12,000

સમજૂતી (1) : નફા-નુકસાનનું નવું પ્રમાણ :

ધારો કે નફાનો કુલ ભાગ = 1

$$\text{અમનનો ભાગ} = \frac{1}{4}$$

$$\therefore \text{આહના અને અમીના માટે બાકી રહેતો ભાગ} = 1 - \frac{1}{4} = \frac{4-1}{4} = \frac{3}{4}$$

આહના અને અમીના તેમના ભાગે બાકી રહેતો $\frac{3}{4}$ ભાગ 3:2ના પ્રમાણમાં વહેંચશે.

$$\therefore \text{આહનાનો નવો ભાગ} = \frac{3}{4} \times \frac{3}{5} = \frac{9}{20}$$

$$\text{અમીનાનો નવો ભાગ} = \frac{3}{4} \times \frac{2}{5} = \frac{6}{20}$$

$$\text{અમનનો નવો ભાગ} = \frac{1}{4} = \frac{5}{20}$$

$$\therefore \text{નફા-નુકસાનનું નવું પ્રમાણ} = 9:6:5$$

(2) : ત્યાગનું પ્રમાણ :

ત્યાગ = જૂનો ભાગ - નવો ભાગ

$$\text{આહના} = \frac{3}{5} - \frac{9}{20} = \frac{12-9}{20} = \frac{3}{20}$$

$$\text{અમીના} = \frac{2}{5} - \frac{6}{20} = \frac{8-6}{20} = \frac{2}{20}$$

$$\therefore \text{ત્યાગનું પ્રમાણ} = 3:2$$

નોંધ : જ્યારે નવું પ્રમાણ કે ત્યાગનું પ્રમાણ આપેલ ન હોય ત્યારે ત્યાગનું પ્રમાણ = જૂનું પ્રમાણ જ થશે.

$$\begin{aligned} \text{અમનના ભાગની પાધડી} &= ₹ 1,20,000 \times \frac{1}{4} \\ &= ₹ 30,000 \end{aligned}$$

અમન મૂડી પેટે ₹ 50,000 અને પાધડી પેટે ₹ 30,000 એમ કુલ ₹ 80,000 રોકડ લાવશે.

(3) : પાધડીના પ્રીમિયમની ત્યાગના પ્રમાણમાં વહેંચણી

$$\text{આહના} : ₹ 30,000 \times \frac{3}{5} = ₹ 18,000$$

$$\text{અમીના} : ₹ 30,000 \times \frac{2}{5} = ₹ 12,000$$

જ્યારે જૂના ભાગીદારોનું જૂનું પ્રમાણ, નવા ભાગીદારનો ભાગ અને જૂના ભાગીદારોનું નવા નફા-નુકસાનનું પ્રમાણ આપેલ હોય ત્યારે :

ઉદાહરણ 11 : આયુષ અને આદિત્ય 5:3ના પ્રમાણમાં નફા-નુકસાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તેઓએ પાર્થને $\frac{1}{4}$ ભાગ પેઢીમાં નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કર્યો. પાર્થ તેના ભાગની મૂડી અને પાધડી પેટે જમીન અને મકાન ₹ 1,00,000, મોટરકાર ₹ 50,000 અને રોકડ ₹ 30,000 લાવે છે. પેઢીની પાધડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 1,60,000 કરવામાં આવ્યું. ત્રણેય ભાગીદારોનું નવું નફા-નુકસાનનું પ્રમાણ 2:1:1 નક્કી કરવામાં આવ્યું. જરૂરી આમનોંધ લખો.

જવાબ :

આમનોંધ

તારીખ/ક્રમ	વિગત	ખ.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
(1)	જમીન અને મકાન ખાતે મોટરકાર ખાતે રોકડ ખાતે તે પાર્થના મૂડી ખાતે તે પાઘડીના પ્રીમિયમ ખાતે [બા.જે. : પાર્થ મૂડી અને તેના ભાગની પાઘડીની રકમ પેટે જમીન-મકાન, મોટરકાર અને રોકડ લાવ્યો તેના.]	૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩	1,00,000 50,000 30,000 1,40,000 40,000	
(2)	પાઘડીના પ્રીમિયમ ખાતે તે આયુષના મૂડી ખાતે તે આદિત્યના મૂડી ખાતે [બા.જે. : પાઘડીનું પ્રીમિયમ જૂના ભાગીદારો વચ્ચે તેમના ત્યાગના પ્રમાણ 1:1માં વહેંચ્યું તેના.]	૩ ૩ ૩	40,000 20,000 20,000	

સમજૂતી (1) : ત્યાગનું પ્રમાણ :

$$\text{આયુષ અને આદિત્યનું જૂનું પ્રમાણ} = 5:3$$

$$\text{આયુષ, આદિત્ય અને પાર્થનું નવું પ્રમાણ} : 2:1:1$$

$$\text{ત્યાગ} = જૂનો ભાગ - નવો ભાગ$$

$$\text{આયુષ} = \frac{5}{8} - \frac{2}{4} = \frac{5-4}{8} = \frac{1}{8}$$

$$\text{આદિત્ય} = \frac{3}{8} - \frac{1}{4} = \frac{3-2}{8} = \frac{1}{8}$$

$$\therefore \text{ત્યાગનું પ્રમાણ} = 1:1$$

(2) : પાર્થ લાવેલ પાઘડી

$$\text{પાર્થના ભાગની પાઘડી} = ₹ 1,60,000 \times \frac{1}{4} = ₹ 40,000$$

(3) : પાર્થ લાવેલ મૂડી

$$\text{પાર્થના ભાગની મૂડી} = \text{જમીન અને મકાન} \quad ₹ 1,00,000$$

$$\text{મોટરકાર} \quad ₹ 50,000$$

$$\text{રોકડ} \quad ₹ 30,000$$

$$\text{કુલ} \quad ₹ 1,80,000$$

$$\text{બાદ : પાર્થના ભાગની પાઘડીની રકમ} \quad ₹ 40,000$$

$$\therefore \text{પાર્થ લાવેલ મૂડી} \quad ₹ 1,40,000$$

(4) : પાઘડીના પ્રીમિયમની ત્યાગના પ્રમાણમાં વહેંચણી :

$$\text{આયુષ} : ₹ 40,000 \times \frac{1}{2} = ₹ 20,000$$

$$\text{આદિત્ય} : ₹ 40,000 \times \frac{1}{2} = ₹ 20,000$$

$$\therefore \text{ત્યાગનું પ્રમાણ} = 1:1$$

- જ્યારે જૂના ભાગીદારો પોતાના અમુક ભાગનો ત્યાગ કરે ત્યારે :

ઉદાહરણ 12 : X અને Y એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તેઓએ Zને નવા ભાગીદાર તરીકે તા. 1-4-2016થી દાખલ કર્યો. X તેના ભાગનો $\frac{1}{2}$ ભાગ અને Y તેના ભાગનો $\frac{3}{4}$ ભાગ Zને આપશે. X અને Y સ્થિર મૂડી ખાતાની પદ્ધતિથી મૂડી ખાતા રાખે છે. Z મૂડી પેટે ₹ 60,000 અને તેના ભાગની પાંઘડી પેટે ₹ 20,000 રોકડમાં લાવે છે. તા. 31-3-2016ના રોજ X અને Yના ચોપડે પાંઘડી ખાતું ₹ 30,000 બાકી દર્શાવતું હતું. Zના પ્રવેશ વખતે જરૂરી આમનોંધ લખો.

જવાબ :

આમનોંધ

તારીખ/ક્રમ	વિગત	ખા.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
(1)	Xના ચાલુ ખાતે Yના ચાલુ ખાતે તે પાંઘડી ખાતે [બા.જે. : જૂની પાંઘડી જૂના ભાગીદારો X અને Y વચ્ચે તેમના જૂના પ્રમાણમાં માંડી વાળી તેના.]	૩ ૩	15,000 15,000	30,000
(2)	રોકડ ખાતે તે Zના મૂડી ખાતે તે પાંઘડીના પ્રીમિયમ ખાતે [બા.જે. : Z મૂડી અને પાંઘડી પેટે રોકડ લાવ્યા તેના.]	૩	80,000	60,000 20,000
(3)	પાંઘડીના પ્રીમિયમ ખાતે તે Xના ચાલુ ખાતે તે Yના ચાલુ ખાતે [બા.જે. : પાંઘડીનું પ્રીમિયમ X અને Yને તેમના ત્યાગના પ્રમાણમાં વહેંચ્યું તેના.]	૩	20,000	8000 12,000

સમજૂતી : ત્યાગનું પ્રમાણ :

X અને Yનું જૂનું પ્રમાણ : 1:1 (X પોતાના ભાગનો $\frac{1}{2}$ અને Y પોતાના ભાગનો $\frac{3}{4}$ ભાગ આપે છે.)

$$X\text{નો ત્યાગ} = \frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4} \times \frac{2}{2} = \frac{2}{8} \text{ (છે સરખા કરતાં)}$$

$$Y\text{નો ત્યાગ} = \frac{1}{2} \times \frac{3}{4} = \frac{3}{8}$$

$$\therefore X \text{ અને } Y \text{નું ત્યાગનું પ્રમાણ} = \frac{1}{4} : \frac{3}{8} = 2:3 \text{ આ પ્રમાણમાં X અને Yને પાંઘડી વહેંચાશે.}$$

- જ્યારે નવા ભાગીદારનાં પ્રવેશના કારણો કોઈ જૂના ભાગીદારને પણ લાભ થાય ત્યારે :

ઉદાહરણ 13 : X અને Y 4:3ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચતા એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તા. 1-4-2016ના રોજ Zને નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કર્યો. નવા ભાગીદારના પ્રવેશ વખતે Xનું મૂડી ખાતું ₹ 30,000 અને Yનું મૂડી ખાતું ₹ 40,000 બાકી દર્શાવતું હતું. નવા નફો-નુકસાનનું પ્રમાણ 2:4:1 નક્કી કર્યું. Z તેના ભાગની પાંઘડી અને ₹ 50,000 મૂડી પેટે રોકડ લાવે છે. Zના પ્રવેશ વખતે પેઢીની પાંઘડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 84,000 કરવામાં આવ્યું. X અને Yનું પાંઘડી સરવૈયું ₹ 35,000 પાંઘડી દર્શાવતું હતું.

જરૂરી આમનોંધ લખો તેમજ ગ્રાંટ ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતાં તૈયાર કરો.

જવાબ :

આમનોંધ

તારીખ/ક્રમ	વિગત	ખ.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
(1)	Xના મૂડી ખાતે Yના મૂડી ખાતે તે પાછડી ખાતે [બા.જે. : જૂની પાછડી જૂના ભાગીદારો X અને Y વચ્ચે તેમના જૂના પ્રમાણમાં મંડી વાળી તેના.]	૩ ૩	20,000 15,000	35,000
(2)	રોકડ/બેન્ક ખાતે તે Zના મૂડી ખાતે તે પાછડીના પ્રીમિયમ ખાતે [બા.જે. : નવા ભાગીદાર Z મૂડી અને પાછડીનું પ્રીમિયમ રોકડમાં લાવ્યા તેના.]	૩	62,000	50,000 12,000
(3)	પાછડીના પ્રીમિયમ ખાતે Yના મૂડી ખાતે તે Xના મૂડી ખાતે [બા.જે. : Z એ લાવેલ પાછડીનું પ્રીમિયમ તેમજ Yના લાભ જેટલી પાછડી તેના મૂડી ખાતે ઉધારી Xના મૂડી ખાતે જમા કરી તેના.]	૩ ૩	12,000 12,000	24,000

ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતાં

ઉધાર	જમા									
તારીખ	વિગત	X (₹)	Y (₹)	Z (₹)	તારીખ	વિગત	X (₹)	Y (₹)	Z (₹)	
1-4-16	પાછડી ખાતે	20,000	15,000	-	1-4-16	બાકી આગળ લાવ્યા	30,000	40,000	-	
1-4-16	Xના મૂડી ખાતે	-	12,000	-	1-4-16	રોકડ ખાતે	-	-	50,000	
1-4-16	બા. આ. લઈ ગયા	34,000	13,000	50,000	1-4-16	પાછડીના પ્રીમી. ખાતે	12,000	-	-	
					1-4-16	Yના મૂડી ખાતે	12,000	-	-	
		54,000	40,000	50,000				54,000	40,000	50,000

જૂનું નફા-નુકસાનું પ્રમાણ અને નવું નફા-નુકસાનનું પ્રમાણ આપેલ છે. જૂના પ્રમાણમાંથી નવું પ્રમાણ બાદ કરીને ત્યાગનાં પ્રમાણમાં પાછડીની વહેંચણી થાય.

Zના પ્રવેશના કારણે Xનો ત્યાગ $\frac{2}{7}$ છે જ્યારે Yને ત્યાગનાં સ્થાને લાભ થયેલ છે. તેથી Yનાં હિસ્સાની પાછડીની અસર આપવી પડશે. Z રોકડમાં પાછડી લાવશે, જ્યારે Yની પાછડીની અસર તેના મૂડી ખાતે આપવામાં આવશે. આ બંને રકમો Xના મૂડી ખાતે જમા થશે.

સમજૂતી (1) : ત્યાગનું પ્રમાણ :

$$X \text{ અને } Y \text{નું } જૂનું \text{ પ્રમાણ} = 4:3$$

X, Y અને Zનું નવું પ્રમાણ = 2:4:1

ત્યાગ = જૂનો ભાગ - નવો ભાગ

$$X\text{નો ત્યાગ} = \frac{4}{7} - \frac{2}{7} = \frac{2}{7}$$

$$Y\text{નો ત્યાગ} = \frac{3}{7} - \frac{4}{7} = -\frac{1}{7} \text{ (લાભનું પ્રમાણ)}$$

(2) : પાધીના પ્રીમિયમની વહેંચણી

$$Z\text{ના ભાગની પાધડી} = ₹ 84,000 \times \frac{1}{7} = ₹ 12,000$$

Yને નવા નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં લાભ થતો હોવાથી Y પણ Xને તેના લાભ જેટલી પાધડી આપશે.

$$Y \text{ એ આપવાની પાધડી} = 84,000 \times \frac{1}{7} = ₹ 12,000$$

(3) : Xને મળવાપાત્ર પાધડી

$$X\text{નો ત્યાગ} = \frac{2}{7}$$

$$X\text{ને મળવાપાત્ર પાધડી} = 84,000 \times \frac{2}{7} = ₹ 24,000$$

(4) : જૂની પાધડીની જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના પ્રમાણમાં વહેંચણી

$$X : ₹ 35,000 \times \frac{4}{7} = ₹ 20,000$$

$$Y : ₹ 35,000 \times \frac{3}{7} = ₹ 15,000$$

(3) જ્યારે નવો ભાગીદાર તેના ભાગની પાધડીનું પ્રીમિયમ રોકડમાં લાવે અને જૂના ભાગીદારો તેમને મળેલ પાધડી રોકડમાં ઉપાડી જાય ત્યારે :

જ્યારે નવો ભાગીદાર તેના ભાગની પાધડીનું પ્રીમિયમ રોકડમાં લાવે અને જૂના ભાગીદારો તેમને મળેલ પાધડી રોકડમાં ઉપાડી જાય ત્યારે પેઢીના ચોપડે નીચે મુજબની આમનોંધ કરવામાં આવશે.

આમનોંધ

તારીખ/ક્રમ	વિગત	ખા.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
(1)	જ્યારે પેઢીના પાકા સરવૈયામાં જૂની પાધડી દર્શાવેલ હોય ત્યારે તે જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં માંડી વાળવામાં આવશે : જૂના ભાગીદારોના મૂડી ખાતે તે પાધડી ખાતે [બા.જે. : જૂની પાધડી, જૂના ભાગીદારો વચ્ચે તેમના જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં માંડી વાળી તેના.]	6
(2)	જ્યારે નવો ભાગીદાર તેના ભાગની મૂડી અને પાધડી રોકડમાં લાવે ત્યારે : રોકડ ખાતે તે નવા ભાગીદારના મૂડી ખાતે તે પાધડીના પ્રીમિયમ ખાતે [બા.જે. : નવો ભાગીદાર મૂડી અને તેના ભાગની પાધડીનું પ્રીમિયમ રોકડમાં લાવ્યા તેના.]	6

તારીખ/ક્રમ	વિગત	ખા.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
(3)	જ્યારે પાઘડીનું પ્રીમિયમ જૂના ભાગીદારો વચ્ચે તેમના ત્યાગના પ્રમાણમાં વહેંચવામાં આવે ત્યારે : પાઘડીના પ્રીમિયમ ખાતે તે જૂના ભાગીદારોના મૂડી ખાતે [બા.જે. : પાઘડીનું પ્રીમિયમ જૂના ભાગીદારો વચ્ચે તેમના ત્યાગના પ્રમાણમાં વહેંચ્યું તેના.]	૩
(4)	જ્યારે જૂના ભાગીદારો તેમને મળેલ પાઘડીનું પ્રીમિયમ રોકડમાં પૂરેપૂરું કે અંશતઃ ઉપાડી જાય ત્યારે : જૂના ભાગીદારોના મૂડી ખાતે તે રોકડ ખાતે [બા.જે. : જૂના ભાગીદારો પાઘડીનું પ્રીમિયમ રોકડમાં ઉપાડી ગયા તેના.]	૩

ઉદાહરણ 14 : અ, બ અને ક 3:2:1ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તેઓઓ ઇને નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કર્યો. ડ મૂડી પેટે ₹ 80,000 અને પાઘડી પેટે ₹ 60,000 રોકડ લાવે છે. અ, બ, ક અને ઇનું નવું નફો-નુકસાનનું પ્રમાણ 4:3:2:3 નક્કી કરવામાં આવ્યું. જૂના ભાગીદારો તેમને મળેલ પાઘડી પૈકી 50 % પાઘડી રોકડમાં ઉપાડી જાય છે. જરૂરી આમનોંધ લખો. ભાગીદારો મૂડી ખાતાં સ્થિર મૂડીની પદ્ધતિથી રાખે છે.

આમનોંધ

તારીખ/ક્રમ	વિગત	ખા.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
(1)	રોકડ ખાતે તે ઇના મૂડી ખાતે તે પાઘડીના પ્રીમિયમ ખાતે [બા.જે. : ડ મૂડી અને પાઘડીની રકમ રોકડમાં લાવ્યા તેના.]	૩	1,40,000	80,000 60,000
(2)	પાઘડીના પ્રીમિયમ ખાતે તે અના ચાલુ ખાતે તે બના ચાલુ ખાતે [બા.જે. : અ અને બ વચ્ચે પાઘડીનું પ્રીમિયમ ત્યાગના પ્રમાણમાં વહેંચ્યું તેના.]	૩	60,000	40,000 20,000
(3)	અના ચાલુ ખાતે બના ચાલુ ખાતે તે રોકડ ખાતે [બા.જે. : અ અને બ પાઘડીની 50 % રકમ રોકડમાં ઉપાડી ગયા તેના.]	૩	20,000 10,000	30,000

સમજૂતી :

જૂનું નફા-નુકસાનનું પ્રમાણ અને નવું નફા-નુકસાનનું પ્રમાણ આપેલ હોવાથી જૂના પ્રમાણમાંથી નવું પ્રમાણ બાદ કરીને પાધડીની રકમ ભાગીદારોના ત્યાગના પ્રમાણમાં વહેંચી આપવામાં આવશે.

ત્યાગનું પ્રમાણ :

$$\text{ત્યાગ} = જૂનો ભાગ - નવો ભાગ$$

$$\text{અ, બ અને કનું જૂનું પ્રમાણ} = 3:2:1$$

$$\text{અ} = \frac{3}{6} - \frac{4}{12} = \frac{6-4}{12} = \frac{2}{12}$$

$$\text{અ, બ, ક અને ડનું નવું પ્રમાણ} = 4:3:2:3$$

$$\text{બ} = \frac{2}{6} - \frac{3}{12} = \frac{4-3}{12} = \frac{1}{12}$$

$$\text{ક} = \frac{1}{6} - \frac{2}{12} = \frac{2-2}{12} = 0$$

$$\therefore \text{અ અને બના ત્યાગનું પ્રમાણ} = 2:1$$

(4) જ્યારે નવો ભાગીદાર તેના ભાગની પાધડીનું પ્રીમિયમ રોકડમાં ન લાવે ત્યારે :

જ્યારે નવો ભાગીદાર તેના ભાગની પાધડીનું પ્રીમિયમ રોકડમાં ન લાવી શકે ત્યારે તેના ભાગની પાધડીનું પ્રીમિયમ તેના મૂડી ખાતે ઉધારી જૂના ભાગીદારોના મૂડી ખાતે તેમના ત્યાગના પ્રમાણમાં જમા કરવામાં આવશે. આ સંજોગોમાં નીચે મુજબની આમનોંધ કરવામાં આવશે.

આમનોંધ

તારીખ/ક્રમ	વિગત	ખા.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
(1)	જ્યારે નવો ભાગીદાર તેના ભાગની મૂડી રોકડમાં લાવે ત્યારે : રોકડ ખાતે તે નવા ભાગીદારના મૂડી ખાતે [બા.જે. : નવો ભાગીદાર મૂડી પેટે રોકડ લાવ્યો તેના.]	૩
(2)	જ્યારે નવા ભાગીદારના ભાગની પાધડી જૂના ભાગીદારો વચ્ચે તેમના ત્યાગના પ્રમાણમાં વહેંચવામાં આવે ત્યારે : નવા ભાગીદારના મૂડી ખાતે તે જૂના ભાગીદારોના મૂડી ખાતે [બા.જે. : નવા ભાગીદારના ભાગની પાધડી તેના મૂડી ખાતે ઉધારી જૂના ભાગીદારો વચ્ચે તેમના ત્યાગના પ્રમાણમાં વહેંચી તેના.] નોંધ : જૂની પાધડી માંડી વાળવાની તેમજ પાધડીની રકમ રોકડમાં ઉપાડી જવાની આમનોંધમાં કોઈ ફેરફાર થશે નહિએ.	૩

ઉદાહરણ 15 : અ અને બ 3:2ના પ્રમાણમાં નફા-નુકસાન વહેંચી લેતા ભાગીદારો છે. તેઓ કને પેઢીમાં $\frac{1}{6}$ ભાગે નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરે છે. ક મૂડી પેટે ₹ 1,00,000 રોકડમાં લાવે છે. પરંતુ પાધડી પેટે કોઈ રકમ લાવતો નથી. તેના પ્રવેશ વખતે પેઢીની પાધડીનું મૂલ્ય ₹ 3,00,000 કરવામાં આવ્યું. જરૂરી આમનોંધ લખો.

જવાબ :

આમનોંધ

તારીખ/ક્રમ	વિગત	ખા.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
(1)	રોકડ ખાતે તે કના મૂડી ખાતે [બા.જે. : મૂડી પેટે રોકડ લાવ્યો તેના.]	૩	1,00,000	1,00,000
(2)	કના મૂડી ખાતે તે અના મૂડી ખાતે તે બના મૂડી ખાતે [બા.જે. : કના ભાગની પાદઠી અ અને બ વચ્ચે તેમના ત્યાગના પ્રમાણમાં વહેંચી તેના.]	૩	50,000	30,000 20,000

સમજૂતી (1) : કના ભાગની પાદઠી = $\frac{1}{6} \times ₹ 3,00,000 = ₹ 50,000$

(2) : અ અને બને તેમના ત્યાગના પ્રમાણમાં મળતી પાદઠી :

$$\text{અ} : 50,000 \times \frac{3}{5} = ₹ 30,000$$

$$\text{બ} : 50,000 \times \frac{2}{5} = ₹ 20,000$$

નોંધ : અહીં જૂનું પ્રમાણ = ત્યાગનું પ્રમાણ = 3:2

(5) જ્યારે નવો ભાગીદાર તેના ભાગની પાદઠીનું પ્રીમિયમ અંશતઃ રોકડમાં લાવે ત્યારે :

જ્યારે નવો ભાગીદાર તેના ભાગની પાદઠીનું પ્રીમિયમ અંશતઃ રોકડમાં લાવે ત્યારે પ્રથમ રોકડમાં લાવેલ રકમ પાદઠીના પ્રીમિયમ ખાતે જમા કરવામાં આવશે. ત્યાર બાદ રોકડમાં લાવેલ પાદઠી, પાદઠીના પ્રીમિયમ ખાતે અને રોકડમાં ન લાવેલ પાદઠી તેના મૂડી ખાતે ઉધારી જૂના ભાગીદારો વચ્ચે તેમના ત્યાગના પ્રમાણમાં જમા કરવામાં આવશે. જૂની પાદઠી માંડી વાળવાની તેમજ જૂના ભાગીદારો દ્વારા પાદઠી ઉપાડી જવાની નોંધ તે જ રહેશે. એમાં કોઈ ફેરફાર થશે નહિ. આ સંજોગોમાં નવા ભાગીદારના ભાગની પાદઠી અંગે નીચે મુજબ આમનોંધ કરવામાં આવશે.

આમનોંધ

તારીખ/ક્રમ	વિગત	ખા.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
(1)	જ્યારે નવો ભાગીદાર મૂડી અને તેના ભાગની પાદઠી પેટે કેટલીક રકમ રોકડમાં લાવે ત્યારે : રોકડ ખાતે તે નવા ભાગીદારના મૂડી ખાતે તે પાદઠીના પ્રીમિયમ ખાતે (રોકડમાં લાવેલ પાદઠી) [બા.જે. : નવો ભાગીદાર મૂડી અને પાદઠી પેટે રોકડ લાવ્યો તેના.]	૩

તારીખ/ક્રમ	વિગત	ખા.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
(2)	<p>પાધડીના પ્રીમિયમ ખાતે (રોકડમાં લાવેલ પાધડી) ૩ નવા ભાગીદારના મૂડી ખાતે ૩ (રોકડમાં ન લાવેલ પાધડી)</p> <p>તે જુના ભાગીદારોના મૂડી ખાતે [બા.જે. : નવા ભાગીદારના ભાગની પાધડી જુના ભાગીદારો વચ્ચે તેમના ત્યાગના પ્રમાણમાં વહેંચી તેના.]</p> <p>નોંધ : જુની પેઢીના પાકા સરવૈયામાં દર્શાવેલ પાધડી જુના ભાગીદારો વચ્ચે જુના પ્રમાણમાં વહેંચી માંડી વાળવાની નોંધમાં કોઈ ફેરફાર થશે નહિ.</p>		

ઉદાહરણ 16 : અ અને બ 2:1ના પ્રમાણમાં નફા-નુકસાન વહેંચતા એક પેઢીના ભાગીદારો છે. કને નફામાં $\frac{1}{3}$ ભાગે નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરવામાં આવ્યો. ક મૂડી પેટે ₹ 70,000 અને પાધડી પેટે ₹ 30,000 રોકડમાં લાવે છે. કના પ્રવેશ વખતે પાધડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 1,20,000 કરવામાં આવ્યું. અ અને બની પેઢીનું પાંકું સરવૈયું ₹ 60,000 પાધડી દર્શાવતું હતું. ત્રણે ભાગીદારોનું નવા નફા-નુકસાનનું પ્રમાણ 1:1:1 નક્કી કરવામાં આવ્યું. જરૂરી આમનોંધ લખો.

જવાબ :

આમનોંધ

તારીખ/ક્રમ	વિગત	ખા.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
(1)	<p>અના મૂડી ખાતે ૩ બના મૂડી ખાતે ૩ તે પાધડી ખાતે</p> <p>[બા.જે. : જુની પાધડી, જુના ભાગીદારો વચ્ચે તેમના જુના પ્રમાણમાં માંડી વાળી તેના.]</p>		40,000 20,000	60,000
(2)	<p>રોકડ ખાતે ૩ તે કના મૂડી ખાતે તે પાધડીના પ્રીમિયમ ખાતે</p> <p>[બા.જે. : ક મૂડી અને પાધડી પેટે રોકડ લાવ્યો તેના.]</p>		1,00,000	70,000 30,000
(3)	<p>પાધડીના પ્રીમિયમ ખાતે ૩ કના મૂડી ખાતે ૩ તે અના મૂડી ખાતે</p> <p>[બા.જે. : કના ભાગની પાધડીનું પ્રીમિયમ 'અ'ને આવ્યું તેના.]</p>		30,000 10,000	40,000

સમજૂતી (1) : કના ભાગની પાધડી = ₹ 1,20,000 $\times \frac{1}{3}$ = ₹ 40,000

કંઈ રોકડમાં ન લાવેલ પાધડી

$$= ₹ 40,000 - ₹ 30,000 \text{ રોકડમાં લાવેલ}$$

$$= ₹ 10,000$$

(2) : ત્યાગનું પ્રમાણ :

અ અને બનું જૂનું પ્રમાણ = 2:1

અ, બ અને કનું નવું પ્રમાણ = 1:1:1

ત્યાગ = જૂનો ભાગ - નવો ભાગ

$$\text{અ} : \frac{2}{3} - \frac{1}{3} = \frac{1}{3}$$

$$\text{બ} : \frac{1}{3} - \frac{1}{3} = 0$$

કના ભાગની પાધડી ફક્ત 'અ'ને જ મળશે.

(6) જ્યારે પાધડીનું મૂલ્યાંકન ભાગીદારોની મૂડી પરથી કરવામાં આવે ત્યારે (ગુપ્ત પાધડી)

પ્રવેશ વખતે પેઢીની પાધડીનું મૂલ્ય આપેલ ન હોય ત્યારે પેઢીનું ચોખ્યું મૂલ્ય (Net worth) કે ભાગીદારોની મૂડી પરથી પેઢીની પાધડીનું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવે છે. દા.ત., અ અને બની મૂડી અનુક્રમે ₹ 50,000 અને ₹ 30,000 છે. નવો ભાગીદાર ક તેના $\frac{1}{5}$ ભાગે ₹ 40,000 મૂડી પેટે લાવે છે. અ અને બનું ત્યાગનું પ્રમાણ સરખે હિસ્સે છે.

આ સંજોગમાં કની મૂડીને આધાર તરીકે લેતાં પેઢીની કુલ મૂડી ₹ 2,00,000 હોવી જોઈએ.

$$(\frac{1}{5} \text{ ભાગ} = ₹ 40,000 \text{ મૂડી})$$

$$1 \text{ ભાગ} = ?$$

$$= ₹ 40,000 \times 5 = ₹ 2,00,000)$$

ત્રણેય ભાગીદારોની ખરેખર મૂડી કે પાધડી સિવાયનું પેઢીનું ચોખ્યું મૂલ્ય ₹ 1,20,000 છે.

$$(₹ 50,000 + ₹ 30,000 + ₹ 40,000)$$

તેથી પેઢીની પાધડી = કની મૂડીના આધારે પેઢીનું ચોખ્યું મૂલ્ય - પાધડી સિવાય નવી પેઢીનું ચોખ્યું મૂલ્ય

$$= ₹ 2,00,000 - ₹ 1,20,000$$

$$= ₹ 80,000$$

$$\text{કના ભાગની પાધડી} = ₹ 80,000 \times \frac{1}{5}$$

$$= ₹ 16,000$$

કના ભાગની પાધડી ₹ 16,000 અ અને બ વચ્ચે તેમના ત્યાગના પ્રમાણમાં એટલે કે સરખે હિસ્સે વહેંચાશે.

ઉદાહરણ 17 : અ અને બ 3:2ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચતા એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2016ના રોજ તેમની મૂડી અનુક્રમે ₹ 1,00,000 અને ₹ 1,50,000 છે. તે જ દિવસે તેમની પેઢીનું પાંકું સરવૈયું સામાન્ય અનામત ₹ 30,000 દર્શાવે છે. તા. 1-4-2016થી કને $\frac{1}{4}$ ભાગે પેઢીમાં નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરવામાં આવે છે. ક તેના ભાગની મૂડી પેટે ₹ 1,20,000 લાવે છે. પાધડી અંગે જરૂરી આમનોંધ લખો. જરૂરી ગણતરી દર્શાવો.

જવાબ :

આમનોંધ

તારીખ/ક્રમ	વિગત	ખા.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
(1)	રોકડ ખાતે તે કના મૂડી ખાતે [બા.જે. : ક મૂડી પેટે રોકડ લાવ્યો તેના..]	૩	1,20,000	1,20,000

તારીખ/ક્રમ	વિગત	ખ.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
(2)	કના મૂડી ખાતે તે અના મૂડી ખાતે તે બના મૂડી ખાતે [બા.જે. : કના ભાગની પાદડી જૂના ભાગીદારો અ અને બ વચ્ચે તેમના ત્યાગના પ્રમાણમાં વહેંચી તેના.]	૩	20,000	12,000 8000

સમજૂતી (1) : પેઢીની પાદડીની ગણતરી :

કની મૂડીના આધારે પેઢીનું ચોખ્યું મૂલ્ય

$$\frac{1}{4} = ₹ 1,20,000$$

$$1 = (?)$$

$$= ₹ 1,20,000 \times 4 = ₹ 4,80,000$$

$$\text{પાદડી સિવાય નવી પેઢીનું ચોખ્યું મૂલ્ય} = \text{જૂના ભાગીદારોની મૂડી} + \text{સામાન્ય અનામત} + \text{નવા ભાગીદારની મૂડી} \\ = ₹ 1,00,000 + ₹ 1,50,000 + ₹ 30,000 + ₹ 1,20,000 \\ = ₹ 4,00,000$$

પેઢીની પાદડી = કની મૂડીના આધારે પેઢીનું ચોખ્યું મૂલ્ય - પાદડી સિવાય નવી પેઢીનું ચોખ્યું મૂલ્ય

પેઢીની પાદડી = ₹ 4,80,000 - ₹ 4,00,000

$$= ₹ 80,000$$

$$\text{કના ભાગની પાદડી} = ₹ 80,000 \times \frac{1}{4}$$

$$= ₹ 20,000$$

(2) : કની પાદડીની વહેંચણી :

કના ભાગની પાદડી જૂના ભાગીદારો અ અને બ વચ્ચે તેમના ત્યાગના પ્રમાણ 3:2 માં વહેંચાશે (જૂનું પ્રમાણ = ત્યાગનું પ્રમાણ = 3:2)

$$\text{'અ'ને મળવાપાત્ર પાદડી} = ₹ 20,000 \times \frac{3}{5} = ₹ 12,000$$

$$\text{'બ'ને મળવાપાત્ર પાદડી} = ₹ 20,000 \times \frac{2}{5} = ₹ 8000$$

5. મિલકતોનું પુનઃમૂલ્યાંકન અને દેવાંની પુનઃઆકારણીની હિસાબી અસરો (Revaluation of Assets and Reassessment of Liabilities and its Accounting Effects)

પેઢીના ચોપડે કાયમી મિલકતો તેની પડતર બાદ ઘસારા કિંમતે નોંધાય છે. નવા ભાગીદારના પ્રવેશ વખતે આ મિલકતોની ચોપડે કિંમત કરતાં બજારાંકિત વધારે કે ઓછી હોઈ શકે. તે જ રીતે કેટલીક મિલકતો ચોપડે દર્શાવેલ ન પણ હોય. જવાબદારીની બાબતમાં પણ એવું બની શકે છે. તેની ચોપડે દર્શાવેલ કિંમત કરતાં ખરેખર ચૂકવવાપાત્ર રકમ વધારે કે ઓછી હોઈ શકે. કેટલીક જવાબદારીઓ ચોપડે દર્શાવેલ ન પણ હોય. નવા ભાગીદારને તેના પ્રવેશની તારીખ સુધીમાં મિલકતો અને જવાબદારીની કિંમતમાં થતા ફેરફારને પરિણામે નફામાં ભાગ મળે નહિ કે તે આવું નુકસાન પણ ભોગવશે નહિ. તેથી નવા ભાગીદારના પ્રવેશ વખતે મિલકતો અને દેવાંનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવામાં આવે છે. આ પ્રકારનાં પુનઃમૂલ્યાંકનની હિસાબી અસરો આપવા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું ખોલવામાં આવે છે. જેને નફા-નુકસાન હવાલા ખાતું પણ કહેવામાં આવે છે. તેમાં ફેરફારને પરિણામે થતો ચોખ્યો નફો કે ખોટ જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચવામાં આવશે.

મિલકતો અને દેવાંના પુનઃમૂલ્યાંકનની નોંધ બે રીતે કરવામાં આવે છે :

(1) જ્યારે મિલકતો અને દેવાં તેના નવા મૂલ્યથી નવી પેઢીના ચોપડે દર્શાવવામાં આવે (પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું)

(2) જ્યારે મિલકતો અને દેવાં તેના જૂના મૂલ્યથી જ નવી પેઢીના ચોપડે દર્શાવવામાં આવે (કાચું પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું)

(1) જ્યારે મિલકતો અને દેવાં તેના નવાં મૂલ્યથી નવી પેઢીના ચોપડે દર્શાવવામાં આવે :

આ રીતમાં મિલકતો અને દેવાંની કિંમતમાં થતો ફેરફાર પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે કે નફા-નુકસાન હવાલા ખાતે નોંધાય છે. આ પુનઃમૂલ્યાંકન કે નફા-નુકસાન હવાલા ખાતાનો નફો કે ખોટ જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચવામાં આવે છે. પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું એ ઉપજ-ખર્ચ પ્રકારનું ખાતું છે. પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું મિલકતોમાં થતા ઘટાડાથી અને જવાબદારીમાં થતા વધારાથી ઉધારવામાં આવે છે અને મિલકતોમાં થતા વધારાથી તેમજ જવાબદારીમાં થતા ઘટાડાથી જમા કરવામાં આવે છે. પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું બંધ કરતાં તેનો તફાવત જમા બાકી હોય તો નફો અને તફાવત ઉધાર બાકી હોય તો ખોટ દર્શાવે છે. પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતાનો નફો કે ખોટ જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચવામાં આવશે અને નવી પેઢીના પાકા સરવૈયામાં મિલકતો અને દેવાં તેની નવી કિંમતથી દર્શાવાશે. મિલકતોના પુનઃમૂલ્યાંકન અને દેવાંની પુનઃઆકારણીને પરિણામે થતા ફેરફારની હિસાબી નોંધ નીચે મુજબ કરવામાં આવે છે. (આ અંગે પ્રકરણ 4માં પણ સમજૂતી આવેલ છે.)

આમનોંધ

તારીખ	વિગત	ખા.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
(1)	જ્યારે મિલકતોની કિંમતમાં વધારો થાય ત્યારે : જે-તે મિલકત ખાતે તે પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે	૩	✓	✓
(2)	જ્યારે મિલકતોની કિંમતમાં ઘટાડો થાય ત્યારે : પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે તે જે-તે મિલકત ખાતે	૩	✓	✓
(3)	જ્યારે દેવાદાર પર ધાલખાય અનામત, વટાવ અનામત વગેરેની જોગવાઈ કરવામાં આવે ત્યારે : પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે તે ધાલખાય અનામત ખાતે તે દેવાદારો પર વટાવ અનામત ખાતે	૩	✓	✓ ✓
(4)	મળવાની બાકી આવક, અગાઉથી ચૂકવેલ ખર્ચ કે કોઈ નહિ નોંધેલ મિલકતની નોંધ કરવાની હોય ત્યારે : મળવાની બાકી આવક ખાતે અગાઉથી ચૂકવેલ ખર્ચ ખાતે જે-તે મિલકત ખાતે તે પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે	૩ ૩ ૩	✓ ✓ ✓	✓
(5)	જ્યારે દેવાંની રકમમાં વધારો થાય ત્યારે : પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે તે જે-તે દેવાં ખાતે	૩	✓	✓
(6)	જ્યારે દેવાંની કિંમતમાં ઘટાડો થાય ત્યારે : જે-તે દેવાં ખાતે તે પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે	૩	✓	✓

તારીખ	વિગત	ખ.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
(7)	જ્યારે ચોપડે નહિ નોંધેલ દેવાં કે ચૂકવવાનાં બાકી દેવાંની નોંધ કરવામાં આવે ત્યારે : પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે તે જે-તે દેવાં ખાતે તે ચૂકવવાનાં બાકી દેવાં ખાતે	૬	✓	✓ ✓
(8)	પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું બંધ કરવામાં આવે ત્યારે : (A) પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતાનો નશો હોય તો, જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચવામાં આવે ત્યારે : પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે તે જૂના ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતે (B) પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતાની ઓટ હોય તો, જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચવામાં આવે ત્યારે : જૂના ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતે તે પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે	૬	✓	✓

ઉદાહરણ 18 : પટેલ અને શાહ 3:2ના પ્રમાણમાં નફા-નુકસાન વહેંચી લેતાં એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2016ના રોજ તેમની પેઢીનું પાકું સરવૈયું નીચે મુજબ હતું :

પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી :			
પટેલ	1,20,000	પેટન્ટ	10,000
શાહ	1,30,000	જમીન-મકાન	1,40,000
લોન		યંત્રો	70,000
લેણાદારો		ફર્નિચર	80,000
દેવીહૂડી		મોટરકાર	1,20,000
ખર્ચ ચૂકવવાના બાકી		સ્ટોક	40,000
		દેવાદારો	21,000
		— ધાલખાધ અનામત	1000
	4,80,000		20,000
			4,80,000

તા. 1-4-2016ના રોજ તેઓએ રાવલને $\frac{1}{5}$ ભાગ આપી નવા ભાગીદાર તરીકે પેઢીમાં દાખલ કરવાનું નક્કી કર્યું. રાવલ મૂડી તરીકે ₹ 2,00,000 લાવે છે. ભાગીદારોએ મિલકત અને દેવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન નીચે મુજબ કર્યું :

- (1) જમીન અને મકાનની કિમતમાં 20 % વધારો કરવો.
- (2) યંત્રોની કિમતમાં 10 % ઘટાડો કરવો.
- (3) ફર્નિચરની કિમત ₹ 60,000 ગણવી.
- (4) મોટરકાર પર 20 % ઘસારો ગણવો.
- (5) દેવાદારો પર ₹ 5000 ધાલખાધ અનામત રાખવી.

- (6) પેટન્ટની કિમત શૂન્ય ગણવી.
(7) લોન પર ₹ 6000 વ્યાજ ચૂકવવાનું બાકી છે.
(8) લેણદારો અને દેવીહુંડીમાં 10 % ઓછા ચૂકવવા પડશે.
(9) ચોપડે નહિ નોંધેલ રોકાણોનું મૂલ્ય ₹ 20,000 નક્કી કરવામાં આવ્યું.
(10) નફાનુક્સાન ખાતે ઉધારેલ વીમા પ્રીમિયમ ₹ 30,000માંથી ₹ 10,000 આવતા વર્ષ માટેના છે.
- જરૂરી આમનોંધ લખો અને પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું, ભાગીદારોના મૂડી ખાતા અને પ્રવેશ બાદનું પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

જવાબ :

આમનોંધ

તારીખ/ક્રમ	વિગત	ખા.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
1-4-2016	જમીન-મકાન ખાતે તે પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે [બા.જે. : જમીન-મકાનમાં વધારો પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે લઈ ગયા તેના.]	૩	28,000	28,000
1-4-2016	પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે તે યંત્રો ખાતે [બા.જે. : યંત્રોમાં ઘટાડો પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે લઈ ગયા તેના.]	૩	7000	7000
1-4-2016	પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે તે ફર્નિચર ખાતે [બા.જે. : ફર્નિચરમાં ઘટાડો પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે લઈ ગયા તેના.]	૩	20,000	20,000
1-4-2016	પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે તે મોટરકાર ખાતે [બા.જે. : મોટરકારમાં ઘટાડો પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે લઈ ગયા તેના.]	૩	24,000	24,000
1-4-2016	પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે તે ઘાલખાધ અનામત ખાતે [બા.જે. : ઘાલખાધ અનામતમાં વધારો પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે લઈ ગયા તેના.]	૩	4000	4000
1-4-2016	પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે તે પેટન્ટ ખાતે [બા.જે. : પેટન્ટમાં ઘટાડો પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે લઈ ગયા તેના.]	૩	10,000	10,000
1-4-2016	પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે તે લોન પર ચૂકવવાના વ્યાજ ખાતે [બા.જે. : લોન પર ચૂકવવાનું બાકી વ્યાજ પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે લઈ ગયા તેના.]	૩	6000	6000

તારીખ	વિગત	ખ.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
1-4-2016	લેણદારો ખાતે દેવીહૂંડી ખાતે તે પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે [બા.જે. : લેણદારો અને દેવીહૂંડીમાં ઘટાડો પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે લઈ ગયા તેના.]	૩ ૩	8000 2000	10,000
1-4-2016	રોકાણો ખાતે તે પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે [બા.જે. : નહિ નોંધેલ રોકાણો પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે લઈ ગયા તેના.]	૩	20,000	20,000
1-4-2016	અગાઉથી ચૂકવેલ વીમા-પ્રીમિયમ ખાતે તે પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે [બા.જે. : અગાઉથી ચૂકવેલ વીમા-પ્રીમિયમ પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે લઈ ગયા તેના.]	૩	10,000	10,000
1-4-2016	પટેલના મૂડી ખાતે શાહના મૂડી ખાતે તે પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે [બા.જે. : પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતાની ઓટ જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચી તેના.]	૩ ૩	1800 1200	3000
1-4-2016	રોકડ ખાતે તે રાવલના મૂડી ખાતે [બા.જે. : ₹ 2,00,000 નવો ભાગીદાર મૂડી પેટે રોકડમાં લાવ્યા તેના.]	૩	2,00,000	2,00,000
કુલ સરવાળો			3,42,000	3,42,000

પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું

ઉધાર	વિગત	રકમ (₹)	વિગત	રકમ (₹)	જમા
	યંત્રો ખાતે	7000	જમીન-મકાન ખાતે		28,000
	ફર્નિચર ખાતે	20,000	લેણદારો ખાતે		8000
	મોટરકાર ખાતે	24,000	દેવીહૂંડી ખાતે		2000
	ઘાલખાધ અનામત ખાતે	4000	રોકાણો ખાતે		20,000
	(નવી ઘાલખાધ અનામત ₹ 5000 – જૂની ઘાલખાધ અનામત ₹ 1000)		અગાઉથી ચૂકવેલ વીમા-પ્રીમિયમ ખાતે		10,000
	પેટન્ટ ખાતે	10,000	ખોટ - જૂના ભાગીદારોના મૂડી ખાતે		
	લોન પર ચૂકવવાના બાકી વ્યાજ ખાતે	6000	લઈ ગયા		
			પટેલ	1800	
			શાહ	1200	3000
		71,000			71,000

ભાગીદારોના મૂડી ખતાં

ઉધાર

જમા

વિગત	પટેલ (₹)	શાહ (₹)	રાવલ (₹)	વિગત	પટેલ (₹)	શાહ (₹)	રાવલ (₹)
પુન:મૂલ્યાંકન ખાતે બા. આ. લઈ ગયા	1800 1,18,200	1200 1,28,800	— 2,00,000	બાકી આગળ લાવ્યા રોકડ ખાતે	1,20,000 —	1,30,000 —	— 2,00,000
	1,20,000	1,30,000	2,00,000			1,20,000	1,30,000
							2,00,000

તા. 1-4-2016નાં રોજનું પ્રવેશ બાદનું પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લોણાં	રકમ (₹)
મૂડી :			
પટેલ	1,18,200	જગીન-માકાન	1,68,000
શાહ	1,28,800	યંત્રો	63,000
રાવલ	<u>2,00,000</u>	ફર્નિચર	60,000
લોન	4,47,000	મોટરકાર	96,000
લેણદારો	1,00,000	સ્ટોક	40,000
દેવીહૂડી	72,000	દેવાદારો	21,000
ખર્ચ ચૂકવવાના બાકી	18,000	— ઘાલખાંધ અનામત	5000
લોન પર ચૂકવવાનું બાકી વાજ	30,000	રોકાણો	16,000
	6000	અગાઉથી ચૂકવેલ વીમા પ્રીમિયમ	20,000
		રોકડ	10,000
	6,73,000		2,00,000
			6,73,000

સમજૂતી : પ્રવેશ બાદના પાકા સરવૈયામાં મિલકતો અને દેવાં તેની નવી કિંમતોથી દર્શાવશે.

(2) કાચું પુન:મૂલ્યાંકન ખાતું (Memorandum Revaluation Account) :

ભાગીદારો દ્વારા એવું પણ નક્કી કરવામાં આવે કે મિલકતો અને દેવાંનાં પુન:મૂલ્યાંકનને પરિણામે થતો ચોખ્ખો નફો કે ખોટને પરિણામે કોઈ ભાગીદારને ગેરવ્યાજભી લાભ કે નુકસાન ન થાય અને નવી પેઢીના ચોપદે મિલકતો અને દેવાં તેની જૂની કિંમતે જ દર્શાવવામાં આવે. આ સંજોગોમાં મિલકતો અને દેવાંની કિંમતમાં થતો ફેરફાર કાચા પુન:મૂલ્યાંકન ખાતે લઈ જવામાં આવે છે. કાચું પુન:મૂલ્યાંકન ખાતું બે ભાગમાં વહેંચવામાં આવે છે. પ્રથમ ભાગ એ પુન:મૂલ્યાંકન ખાતાં જેવો જ છે. બીજા ભાગમાં પ્રથમ ભાગમાં કરેલી બધી જ નોંધો ઉલટાવી દેવામાં આવે છે અને વિરુદ્ધ બાજુ નોંધાય છે. પ્રથમ ભાગની બાકી (નફો કે ખોટ) જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફો-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચવામાં આવે છે. જ્યારે બીજા ભાગની બાકી (જો પ્રથમ ભાગમાં જમા બાકી કે નફો હોય તો ઉધાર બાકી કે ખોટમાં પરિણામે છે અને પ્રથમ ભાગમાં ઉધાર બાકી કે ખોટ હોય તો જમા બાકી કે નફોમાં પરિણામે છે.) તે નવા ભાગીદાર સહિત બધા જ ભાગીદારો વચ્ચે નવા નફો-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચવામાં આવે છે. કાચા પુન:મૂલ્યાંકન ખાતામાં હિસાબી નોંધો નીચે મુજબ કરવામાં આવે છે.

નોંધ : કાચું પુન:મૂલ્યાંકન ખાતું વિદ્યાર્થીઓની જાણકારી માટે આપવામાં આવેલ છે. આ અંગેની સૈદ્ધાંતિક સમજૂતી અને વ્યવહારિક દાખલાઓ પરીક્ષામાં અપેક્ષિત નથી.

વ्यवहार	આમનોંધ
(1) મિલકતોમાં વધારો કે દેવાંમાં ઘટાડો થાય ત્યારે :	મિલકતો ખાતે...૩ દેવાં ખાતે...૩ તે કાચા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે
(2) મિલકતોમાં ઘટાડો કે દેવાંમાં વધારો થાય ત્યારે :	કાચા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે...૩ તે મિલકતો ખાતે તે દેવાં ખાતે
(3) કાચા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતાંનો પ્રથમ ભાગ બંધ કરી તેની બાકી દા.ત. જમા બાકી કે નફો જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચવામાં આવે ત્યારે :	કાચા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે...૩ તે જૂના ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતે (જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં) નોંધ : ખોટની હિસાબી અસર હોય તો ભાગીદારોના મૂડી ખાતે ઉધારી કાચા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે જમા કરવી.
(4) પ્રથમ આમનોંધની વિરુદ્ધ અસર આપવામાં આવે ત્યારે :	કાચા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે...૩ તે મિલકતો ખાતે તે દેવાં ખાતે
(5) બીજી આમનોંધની વિરુદ્ધ અસર આપવામાં આવે ત્યારે :	મિલકતો ખાતે...૩ દેવાં ખાતે...૩ તે કાચા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે
(6) બીજા ભાગનો નફો કે નુકસાન બધા જ ભાગીદારો વચ્ચે નવા નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચવામાં આવે ત્યારે આમનોંધ નં. ૩માં આવેલ જમા બાકી કે નફાને બદલે ઉધાર બાકી કે ખોટ આવશે, તેની વિરુદ્ધ અસર નવા નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં આપવામાં આવશે.	બધા ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતે...૩ (નવા નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં) તે કાચા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે

ઉદાહરણ 19 : ઉદાહરણ 18ના પ્રશ્ન માટે જરૂરી આમનોંધ લખો અને કાચું પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું, ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતા અને પ્રવેશ બાદનું પાંકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

જવાબ :

આમનોંધ

તારીખ/ક્રમ	વિગત	ખા.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
1-4-2016	કાચા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે તે યંત્રો ખાતે તે ફર્નિચર ખાતે તે મોટરકાર ખાતે તે ઘાલખાધ અનામત ખાતે તે પેટન્ટ ખાતે તે લોન પર ચૂકવવાના બાકી વ્યાજ ખાતે [બા.જે. : મિલકતોમાં ઘટાડો તેમજ દેવાં અને જોગવાઈમાં વધારો કાચા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે લઈ ગયા તેના.]	૩	71,000	7000 20,000 24,000 4000 10,000 6000

તારીખ/ક્રમ	વિગત	ખા.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
1-4-2016	જમીન-મકાન ખાતે લેણદારો ખાતે દેવીહૂંડી ખાતે રોકાણો ખાતે અગાઉથી ચૂકવેલ વીમા-પ્રીમિયમ ખાતે તે કાચા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે [બા.જે. : મિલકતોમાં વધારો અને દેવાંમાં ઘટાડો કાચા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે લઈ ગયા તેના.]	૩	28,000 8000 2000 20,000 10,000	68,000
1-4-2016	પટેલના મૂડી ખાતે શાહના મૂડી ખાતે તે કાચા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે [બા.જે. : કાચા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતાની ખોટ જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચી તેના.]	૩	1800 1200	3000
1-4-2016	યંત્રો ખાતે ફર્નિચર ખાતે મોટરકાર ખાતે ઘાલખાથ અનામત ખાતે પેટનટ ખાતે લોન પર ચૂકવવાના બાકી વ્યાજ ખાતે તે કાચા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે [બા.જે. : મિલકતોમાં ઘટાડો તેમજ દેવાં અને જોગવાઈમાં વધારાની વિરુદ્ધ અસર આપવામાં આવી તેના.]	૩	7000 20,000 24,000 4000 10,000 6000	71,000
1-4-2016	કાચા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે તે જમીન-મકાન ખાતે તે લેણદારો ખાતે તે દેવીહૂંડી ખાતે તે રોકાણો ખાતે તે અગાઉથી ચૂકવેલ વીમા-પ્રીમિયમ ખાતે [બા.જે. : મિલકતોમાં વધારો અને દેવાંમાં ઘટાડાની વિરુદ્ધ અસર આપી તેના.]	૩	68,000	28,000 8000 2000 20,000 10,000
1-4-2016	કાચા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે તે પટેલના મૂડી ખાતે તે શાહના મૂડી ખાતે તે રાવલના મૂડી ખાતે [બા.જે. : કાચા પુનઃમૂલ્યાંકનના બીજા ભાગની બાકી - નફો બધા ભાગીદારો વચ્ચે નવા નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચ્યો તેના.]	૩	3000	1440 960 600

	વિગત	આ.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
1-4-2016	રોકડ ખાતે તે રાવલના મૂડી ખાતે [આ.જે. : ₹ 2,00,000 નવો ભાગીદાર મૂડી પેટે રોકડમાં લાવ્યા તેના.]	૩	2,00,000	2,00,000
	કુલ સરવાળો		4,84,000	4,84,000

કાચું પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું

ઉધાર	જમા
વિગત	રકમ (₹)
યંત્રો ખાતે	7000
ફર્નિચર ખાતે	20,000
મોટરકાર ખાતે	24,000
ઘાલખાધ અનામત ખાતે	4000
પેટન્ટ ખાતે	10,000
લોન પર ચૂકવવાના બાકી વ્યાજ ખાતે	6000
	71,000
જમીન-મકાન ખાતે	28,000
લેણદારો ખાતે	8000
દેવીહૂંડી ખાતે	2000
રોકાણો ખાતે	20,000
અગાઉથી ચૂકવેલ વીમા-પ્રીમિયમ ખાતે	10,000
નફો : બધા ભાગીદારના મૂડી ખાતે લઈ ગયા (12:8:5)	
પટેલ	1440
શાહ	960
રાવલ	600
	3000
	71,000
યંત્રો ખાતે	7000
ફર્નિચર ખાતે	20,000
મોટરકાર ખાતે	24,000
ઘાલખાધ અનામત ખાતે	4000
પેટન્ટ ખાતે	10,000
લોન પર ચૂકવવાના બાકી વ્યાજ ખાતે	6000
	71,000

ભાગીદારોના મૂડી ખાતાં

ઉધાર	જમા						
વિગત	પટેલ (₹)	શાહ (₹)	રાવલ (₹)	વિગત	પટેલ (₹)	શાહ (₹)	રાવલ (₹)
કાચા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે	1800	1200	—	બાકી આગળ લાવ્યા	1,20,000	1,30,000	—
બા. આ. લઈ ગયા	1,19,640	1,29,760	2,00,600	કાચા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે	1440	960	600
	1,21,440	1,30,960	2,00,600	રોકડ ખાતે	—	—	2,00,000
	1,21,440	1,30,960	2,00,600				

તા. 1-4-2016ના રોજનું પ્રવેશ બાદનું પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી :			
પટેલ	1,19,640	પેટન્ટ	10,000
શાહ	1,29,760	જમીન-મકાન	1,40,000
રાવલ	<u>2,00,600</u>	ધનીયર	70,000
લોન	4,50,000	મોટરકાર	80,000
લેણાદારો	1,00,000	સ્ટોક	1,20,000
દેવીહૂડી	80,000	દેવાદારો	40,000
ખર્ચ ચૂકવવાના બાકી	20,000	— ધાલખાધ અનામત	21,000
	30,000		1000
		રોકડ	20,000
			2,00,000
	6,80,000		6,80,000

નોંધ : કાચું પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું તૈયાર કરેલ હોવાથી પ્રવેશ બાદના પાક સરવૈયામાં મિલકતો અને દેવાં તેની જૂની કિંમતોથી જ દર્શાવાશે.

સમજૂતી : નવું નફા-નુકસાનનું પ્રમાણ

પટેલ અને શાહનું જૂનું પ્રમાણ 3:2

$$\text{રાવલનો ભાગ} = \frac{1}{5}$$

$$\text{પટેલ અને શાહ માટે રહેતો બાકીનો ભાગ} = 1 - \frac{1}{5} = \frac{4}{5}$$

પટેલ અને શાહ $\frac{4}{5}$ ભાગ 3:2ના પ્રમાણમાં વહેંચશે.

$$\text{પટેલનો નવો ભાગ} = \frac{4}{5} \times \frac{3}{5} = \frac{12}{25}$$

$$\text{શાહનો નવો ભાગ} = \frac{4}{5} \times \frac{2}{5} = \frac{8}{25}$$

$$\text{રાવલનો નવો ભાગ} = \frac{1}{5} = \frac{5}{25}$$

$$\therefore \text{ નવું પ્રમાણ} = 12:8:5$$

કાચા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતા અંગે બે બાબતો અગત્યની છે :

- (1) કાચા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું જો પ્રથમ ભાગમાં ખોટ દર્શાવે તો બીજા ભાગમાં નફો દર્શાવશે અને જો પ્રથમ ભાગમાં નફો દર્શાવશે તો બીજા ભાગમાં ખોટ દર્શાવશે.
- (2) કાચા પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું તૈયાર કરવામાં આવે ત્યારે નવી પેઢીના પાક સરવૈયામાં રોકડ અને ભાગીદારોની મૂડી સિવાયની તમામ મિલકતો અને દેવાં તેની જૂની કિંમતે જ દર્શાવવામાં આવશે.

6. અનામતો અને એકત્રિત નફા-નુકસાનની વહેંચણી (નોંધો) (Distribution of Reserves and Accumulated Profit-Losses)

(A) હિસાબી અસરો (Accounting Treatments) :

નવા ભાગીદારના પ્રવેશ વખતે જૂની પેઢીના ચોપડે દર્શાવેલ અનામતો અને નફા કે ખોટ અને નહિ માંડી વાળેલ મહેસૂલી ખર્ચાઓની (અવાસ્તવિક મિલકતોની) બાકીઓ જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચી દેવામાં આવે છે. કારણ કે આ અનામત કે નફો કે ખોટ નવા ભાગીદારના પ્રવેશ પહેલાંના નફામાંથી ઉભી કરેલ અનામતો કે નહિ વહેંચેલ નફો કે ખોટની બાકી છે. જેની આમનોંધ નીચે મુજબ કરવામાં આવે છે :

તારીખ	વિગત	ખા.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
	નફા-નુકસાન (નફો) ખાતે સામાન્ય અનામત ખાતે મૂડી અનામત ખાતે અનામત બંડોળ ખાતે આકસ્મિક અનામત ખાતે કારીગર અકસ્માત વળતર અનામત ખાતે રોકાણ વધઘટ અનામત ખાતે તે જૂના ભાગીદારોના ચાલુ/મૂડી ખાતે (બા.જે. : અનામતો અને નફાની બાકી જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચી તેના.)	૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩		
	જૂના ભાગીદારોના ચાલુ/મૂડી ખાતે તે નફા-નુકસાન (ખોટ) ખાતે તે જાહેરાત ઝુંબેશ ખર્ચ ખાતે તે સંશોધન અને વિકાસ ખર્ચ ખાતે તે નહિ માંડી વાળેલ અન્ય મહેસૂલી ખર્ચ ખાતે (બા.જે. : ખોટ અને નહિ માંડી વાળેલ અન્ય મહેસૂલી ખર્ચાની બાકી જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચી તેના.)	૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩ ૩		

કારીગર અકસ્માત વળતર અનામત એ ભવિષ્યમાં કર્મચારીને વળતર પેટે ચૂકવવાની કોઈ જવાબદારી ઊભી થાય તેની સામે નફામાંથી ઊભું કરેલ અનામત છે, તેથી તેની ચૂકવવાપાત્ર રકમ અનામતમાંથી બાદ કરી નવા પાકા સરવૈયામાં ચૂકવવાપાત્ર રકમ જવાબદારી તરીકે દર્શાવશે અને બાકીનું અનામત જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચાશે. જો અનામત કરતાં સ્વીકારેલ વળતરની જવાબદારી વધારે હોય તો અનામત કરતાં સ્વીકારેલ જવાબદારીનો વધારો પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે ઉધારવામાં આવશે અને તે જવાબદારી ખાતે જમા થશે. અહીં અનામતની રકમ ભાગીદારો વચ્ચે વહેંચવા માટે વધતી નથી.

રોકાણ વધઘટ અનામત એ રોકાણોની ચોપડે ડિમત અને બજારકિમતના ફેરફારને પરિણામે થતી ખોટને સરબર કરવા નફામાંથી ઊભી કરેલ અનામત છે. તેથી રોકાણોની બજારકિમતમાં થયેલ ઘટાડાની ખોટ અનામતમાંથી બાદ કરી બાકીનું અનામત જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચવામાં આવે છે. જો અનામત કરતાં રોકાણોમાં થયેલ ઘટાડાની ખોટ વધી જાય તો વધારાની ખોટ પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે ઉધારવામાં આવે છે.

જૂની પેઢીનાં પાકા સરવૈયામાં દર્શાવેલ અનામતોની બાકીઓ અને નહિ માંડી વાળેલા મહેસૂલી ખર્ચાઓને બે રીતે નવા ભાગીદારનાં પ્રવેશ વખતે નોંધવામાં આવે છે. જો દાખલામાં સૂચના આપવામાં આવેલ ન હોય ત્યારે નીચે આપેલ સમજૂતી (1) પ્રમાણો હિસાબી અસરો આપવી.

નોંધ : (1) જ્યારે ભાગીદારો અનામતો, એકત્રિત નફો/નુકસાનની વહેંચણી કરવાનું નક્કી કરે ત્યારે : પ્રશ્નમાં અનામતો અને નફાની તેમજ ખોટ અને અવાસ્તવિક મિલકતની વહેંચણી અંગે કોઈ ઉલ્લેખ ન હોય તો પણ આ બાકીઓ જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચવી. પરિણામે નવી પેઢીના પાકા સરવૈયામાં આ બાકીઓ દર્શાવવામાં આવશે નહિ.

(2) જ્યારે ભાગીદારો અનામતો, એકચિત નફો/નુકસાનની બાકીઓ કોઈ ફેરફાર વગર પાકા સરવૈયામાં દર્શાવવાનું નક્કી કરે ત્યારે : જો ભાગીદારો એવું નક્કી કરે કે અનામતો અને એકત્ર થયેલ નફો તેમજ ખોટ અને અવાસ્તાવિક મિલકતોની બાકીઓમાં કોઈ ફેરફાર કરવો નહિ અને નવા પાકા સરવૈયામાં આ બાકીઓ જુની કિંમતથી જ દર્શાવવી, તો આ સંજોગોમાં જો ચોખ્ખી રકમની જમા બાકી હોય તો નવા ભાગીદાર સહિત લાભ મેળવનાર ભાગીદારના મૂડી ખાતે લાભના પ્રમાણ જેટલી રકમ ઉધારાશે અને ત્યાગ કરનાર ભાગીદારના મૂડી ખાતે ત્યાગના પ્રમાણ જેટલી રકમ જમા કરવામાં આવશે. જો આ બાકીઓની ચોખ્ખી રકમ ઉધાર બાકી હોય તો લાભ મેળવનાર ભાગીદારના મૂડી ખાતે તેના લાભના પ્રમાણ જેટલી રકમ જમા કરવામાં આવશે અને ત્યાગ કરનાર ભાગીદારના મૂડી ખાતે તેના ત્યાગના પ્રમાણ જેટલી રકમ ઉધારવામાં આવશે.

ઉદાહરણ 20 : P અને Q 2:1ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તેઓઓ તા. 1-4-2016થી Rને નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરવાનું નક્કી કર્યું. ત્રણેય ભાગીદારોનું નવું નફો-નુકસાનનું પ્રમાણ 3:1:2 નક્કી કરવામાં આવ્યું. તા. 31-3-2016ના રોજ P અને Qનું પાકું સરવૈયું નીચેની બાકીઓ દર્શાવતું હતું.

સામાન્ય અનામત	: ₹ 10,000
નફો-નુકસાન ખાતું	: ₹ 11,000
કામદાર અકસ્માત વળતર અનામત	: ₹ 14,000
જીહેરાત ઝુંબેશ ખર્ચ	: ₹ 6000
સંશોધન અને વિકાસ ખર્ચ	: ₹ 3000
રોકાણ વધવટ અનામત	: ₹ 10,000
રોકાણો	: ₹ 15,000 (બજારકિમત ₹ 14,000)

કામદાર વળતર પેટે પેઢીએ ₹ 5000નો દાવો સ્વીકારેલ છે.

નીચેના સંજોગોમાં આમનોંધ લખો :

- (1) જ્યારે ભાગીદારો અનામતો, નફો, ખોટની બાકી અને નહિ માંડી વાળેલ મહેસૂલી ખર્ચાઓ વહેંચવાનું નક્કી કરે ત્યારે.
- (2) જ્યારે ભાગીદારો અનામતો, નફો અને ખોટની બાકીઓ અને નહિ માંડી વાળેલ મહેસૂલી ખર્ચાઓ કોઈ ફેરફાર વગર નવા પાકા સરવૈયામાં દર્શાવવાનું નક્કી કરે ત્યારે.

જવાબ : (1) જ્યારે ભાગીદારો અનામતો, નફો અને ખોટની બાકીઓ અને નહિ માંડી વાળેલ મહેસૂલી ખર્ચાઓ વહેંચવાનું નક્કી કરે ત્યારે :

આમનોંધ

તારીખ	વિગત	ખા.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
1-4-2016	સામાન્ય અનામત ખાતે	૩	10,000	
	નફો-નુકસાન ખાતે	૩	11,000	
	તે Pના મૂડી ખાતે			14,000
	તે Qના મૂડી ખાતે			7000
	[બા.જે. : સામાન્ય અનામત અને નફોની બાકીઓ જુના ભાગીદારો વચ્ચે જુના નફો-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચી તેના.]			

તારીખ	વિગત	ખા.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
1-4-2016	કામદાર અકસ્માત વળતર અનામત ખાતે તે કામદાર વળતર દાવા ખાતે તે Pના મૂડી ખાતે તે Qના મૂડી ખાતે [બા.જે. : કામદાર વળતર અનામત પૈકી સ્વીકારેલ દાવાની જોગવાઈ કરી બાકીનું અનામત જૂના ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચ્યું તેના.]	૩	14,000	5000 6000 3000
1-4-2016	રોકાણ વધઘટ અનામત ખાતે તે રોકાણો ખાતે તે Pના મૂડી ખાતે તે Qના મૂડી ખાતે [બા.જે. : રોકાણોમાં થયેલ ઘટાડો રોકાણ વધઘટ અનામત સામે માંડી વાખ્યો અને બાકીનું અનામત જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચ્યું તેના.]	૩	10,000	1000 6000 3000
1-4-2016	Pના મૂડી ખાતે Qના મૂડી ખાતે તે જાહેરાત ઝુંબેશ ખર્ચ ખાતે તે સંશોધન અને વિકાસ ખર્ચ ખાતે [બા.જે. : જાહેરાત ઝુંબેશ ખર્ચ અને સંશોધન અને વિકાસ ખર્ચ જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં માંડી વાયું તેના.]	૩ ૩	6000 3000	6000 3000

નોંધ : (1) નવા પાકા સરવૈયામાં કામદાર વળતર દાવાની રકમ ₹ 5000 જવાબદારી બાજુ દર્શાવાશે. (2) નવા પાકા સરવૈયામાં રોકાણો ₹ 14,000થી મિલકત બાજુ દર્શાવાશે. (3) અનામતો અને નફાની બાકીઓ તેમજ જાહેરાત ઝુંબેશ ખર્ચ અને સંશોધન અને વિકાસ ખર્ચ નવા પાકા સરવૈયામાં દર્શાવાશે નહિ.

(2) જ્યારે ભાગીદારો, અનામતો, નફા અને ખોટની બાકીઓ અને નહિ માંડી વાળેલ મહેસૂલી ખર્ચાઓમાં કોઈ ફેરફાર વગર નવા પાકા સરવૈયામાં દર્શાવવાનું નકી કરે ત્યારે :

આમનોંધ

તારીખ	વિગત	ખા.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
1-4-2016	Rના મૂડી ખાતે તે Pના મૂડી ખાતે તે Qના મૂડી ખાતે [બા.જે. : અનામતો અને નફાની તેમજ ખોટની ચોખ્યી બાકી લાભના પ્રમાણમાં R ખાતે ઉધારી P અને Q વચ્ચે ત્યાગના પ્રમાણમાં વહેંચી તેના.]	૩	10,000	5000 5000

સમજૂતી (1) : અનામતો, નફા અને ખોટની ચોખ્ખી બાકી :

	₹
સામાન્ય અનામત	10,000
નફા-નુકસાન ખાતું	11,000
કામદાર વળતર અનામત	9000
(₹ 14,000 - ₹ 5000 દાવો)	
રોકાણ વધઘટ અનામત	9000
(₹ 10,000 - ₹ 1000 રોકાણોની ખોટ)	
	39,000
બાદ : જહેરાત ગુંબેશ ખર્ચ	6000
સંશોધન અને વિકાસ ખર્ચ	<u>3000</u>
ચોખ્ખી રકમ (જમા બાકી)	30,000

(2) ત્યાગનું પ્રમાણ :

P અને Qનું જૂનું પ્રમાણ = 2:1

P, Q અને Rનું નવું પ્રમાણ = 3:1:2

ત્યાગ = જૂનો ભાગ - નવો ભાગ

$$P\text{નો ત્યાગ} = \frac{2}{3} - \frac{3}{6} = \frac{1}{6}$$

$$Q\text{નો ત્યાગ} = \frac{1}{3} - \frac{1}{6} = \frac{1}{6}$$

$$\therefore \text{ત્યાગનું પ્રમાણ} = 1:1$$

અનામતો, નફા અને ખોટની ચોખ્ખી બાકી ₹ 30,000 × R નો $\frac{2}{6}$ લાભ = ₹ 10,000

R ખાતે ઉધારી P અને Q ખાતે ત્યાગના પ્રમાણમાં જમા કરવામાં આવશે.

નોંધ : નફા-નુકસાન ખાતાની જમા બાકી કે ઉધાર બાકી છે તેનો સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ ન હોય તો જમા બાકી છે તેવું ધારવામાં આવેલ છે.

(B) જૂની ભાગીદારી પેઢીનાં ચોપડે દર્શાવેલ અનામતો અંગે પ્રવેશ વખતે ઉદ્ભવતા વિવિધ સંજોગો (Different circumstances arising for reserves disclosed in the books of old partnership firm) :

ભાગીદારી પેઢી દ્વારા મિલકતો સામેનાં તેમજ અન્ય હેતુસર ભવિષ્યનાં સંભવિત નુકસાન અંગે અનામતો ઊભી કરવામાં આવેલ હોય છે. ભાગીદારનાં પ્રવેશ વખતે આ મિલકતોનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવામાં આવે છે. આ પુનઃમૂલ્યાંકન વખતે વિવિધ પ્રકારનાં સંજોગો ઊભા થાય છે. આવા સમયે તેમની હિસાબી અસરો અંગેની યોગ્ય જાણકારી હિસાબોની યોગ્યતામાં વધારો કરે છે. આ અનામતોમાં રોકાણ વધઘટ અનામત, ધાલખાદ અનામત, કારીગર અક્સમાત વળતર અનામત વગેરેનો સમાવેશ થાય છે. આ અંગે નીચે પ્રમાણે સમજૂતી આપવામાં આવેલ છે.

ઉદાહરણ 21 : એશા અને ઋચા સરબે ભાગે નફા-નુકસાન વહેંચતા એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2016ના રોજ તેમની પેઢીના ચોપડે નીચે મુજબની બાકીઓ હતી :

બાકીઓ	₹
રોકાણો	₹ 50,000
દેવાદારો	₹ 40,000
રોકાણ વધ્યટ અનામત	₹ 6000
ઘાલખાધ અનામત	₹ 3000
કારીગર અક્સમાત વળતર અનામત	₹ 10,000
કારીગર નફા ભાગ ભંડોળ	₹ 2000

તા. 1-4-2016ના રોજ તેમણે ઈવાને $\frac{1}{5}$ ભાગે પેઢીમાં દાખલ કરી. નીચેના સંજોગોમાં આમનોંધ લખો :

- (1) જો રોકાણોનું મૂલ્યાંકન નીચે મુજબ કરવામાં આવે :
- (i) ₹ 48,000
 - (ii) ₹ 40,000
 - (iii) ₹ 60,000
 - (iv) ₹ 50,000
- (2) જો કારીગર વળતર પેટે ચૂકવવાનો દાવો નીચે મુજબ મંજૂર કરવામાં આવે :
- (i) શૂન્ય
 - (ii) ₹ 6000
 - (iii) ₹ 12,000
- (3) જો નીચે મુજબ ઘાલખાધ અનામતની જોગવાઈ કરવામાં આવે :
- (i) નવી જોગવાઈ કરવાની ન હોય.
 - (ii) દેવાદારો પર 10 % ઘાલખાધ અનામત રાખવામાં આવે.
 - (iii) દેવાદારો પર 5 % ઘાલખાધ અનામત રાખવામાં આવે.
 - (iv) ₹ 5000 ઘાલખાધ માંડી વાળ્યા બાદ 10 % ઘાલખાધ અનામત રાખવામાં આવે.
 - (v) જો બધા જ દેવાદારો સંખ્યર હોય.

જવાબ :

(1)	(i) જો રોકાણોનું મૂલ્યાંકન ₹ 48,000 કરવામાં આવે :		
	રોકાણ વધ્યટ અનામત ખાતે	૩	
	તે રોકાણો ખાતે		6000
	તે એશાના મૂડી ખાતે		2000
	તે ગ્રાચાના મૂડી ખાતે		2000
	[બા.જે. : રોકાણોમાં ઘટાડો, રોકાણ વધ્યટ અનામત ખાતે માંડી વાળ્યા બાદ બાકીનું અનામત જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચ્યું તેના.]		2000
	(ii) જો રોકાણોનું મૂલ્યાંકન ₹ 40,000 કરવામાં આવે :		
	રોકાણ વધ્યટ અનામત ખાતે	૩	
	પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે	૩	
	તે રોકાણો ખાતે		4000
	[બા.જે. : રોકાણોમાં ઘટાડો, રોકાણ વધ્યટ અનામત સામે માંડી વાળ્યા બાદ બાકીનો ઘટાડો પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે ઉધાર્યો તેના.]		10,000

	(iii) જો રોકાણોનું મૂલ્યાંકન ₹ 60,000 કરવામાં આવે : (અ) રોકાણો ખાતે ૩ તે પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે [બા.જે. : રોકાણોમાં વધારો પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે જમા કર્યો તેના.] (બ) રોકાણ વધઘટ અનામત ખાતે ૩ તે એશાના મૂડી ખાતે તે ઋચાના મૂડી ખાતે [બા.જે. : રોકાણ વધઘટ અનામત જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના પ્રમાણમાં વહેંચ્યો તેના.]		10,000	10,000
	(iv) જો રોકાણોનું મૂલ્યાંકન ₹ 50,000 કરવામાં આવે : રોકાણ વધઘટ અનામત ખાતે ૩ તે એશાના મૂડી ખાતે તે ઋચાના મૂડી ખાતે [બા.જે. : રોકાણોમાં વધઘટ અનામતની બાકી જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના પ્રમાણમાં વહેંચ્યી તેના.]		6000	3000
			6000	3000
				3000

સમજૂતી : રોકાણ વધઘટ અનામત અંગે સમજૂતી :

વિગત	રોકાણો	(i) ₹	(ii) ₹	(iii) ₹	(iv) ₹
નવી કિંમત		48,000	40,000	60,000	50,000
- જૂની કિંમત		50,000	50,000	50,000	50,000
વધારો (ઘટાડો)	(2000)	(10,000)		10,000	-

- (1) રોકાણ વધઘટ અનામત ₹ 6000 છે. રોકાણોમાં ₹ 2000નો ઘટાડો થયો છે. તેથી ₹ 6000ના અનામતમાંથી ₹ 2000 બાદ કરીને બાકીના ભાગીદારોના મૂડી ખાતે તેમના નફા-નુકસાનના જૂના પ્રમાણમાં જમા થશે.
- (2) રોકાણોમાં ₹ 10,000નો ઘટાડો થયો છે. તેથી ₹ 6000 પૂરેપૂરી વપરાશો અને બાકીની ખૂટ્ટી રકમ ₹ 4000 (₹ 10,000 - ₹ 6000) પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે ઉધાર થશે.
- (3) રોકાણોની કિંમત ₹ 10,000થી વધી છે. તેથી પૂરેપૂરી અનામત ભાગીદારોના મૂડી ખાતે તેમના નફા-નુકસાનના જૂના પ્રમાણમાં જમા થશે.
- (4) રોકાણોની કિંમતમાં ફેરફાર થયેલ નથી. તેથી પૂરેપૂરી અનામત ભાગીદારોના મૂડી ખાતે તેમના નફા-નુકસાનના જૂના પ્રમાણમાં જમા થશે.

(2)	(i) જો કારીગર વળતર પેટે શૂન્ય દાવો હોય : કારીગર વળતર અનામત ખાતે ૩ તે એશાના મૂડી ખાતે તે ઋચાના મૂડી ખાતે [બા.જે. : કારીગર વળતર અનામત જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના પ્રમાણમાં વહેંચ્યું તેના.]		10,000	5000
			5000	

	<p>(ii) જો કારીગર વળતર પેટે ₹ 6000નો દાવો મંજૂર કરવામાં આવે :</p> <p>કારીગર વળતર અનામત ખાતે ૩ તે કારીગર વળતર દાવાની જોગવાઈ ખાતે તે એશાના મૂડી ખાતે તે ઝચાના મૂડી ખાતે</p> <p>[બા.જે. : કારીગર વળતર પેટે ચૂકવવાના દાવાની જોગવાઈ કરી બાકીનું અનામત જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના પ્રમાણમાં વહેચ્યું તેના.]</p>		10,000	
	<p>(iii) જો કારીગર વળતર પેટે ₹ 12,000નો દાવો મંજૂર કરવામાં આવે :</p> <p>કારીગર વળતર અનામત ખાતે ૩ પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે ૩ તે કારીગર વળતર દાવાની જોગવાઈ ખાતે</p> <p>[બા.જે. : કારીગર વળતર દાવાની જોગવાઈ કારીગર વળતર અનામતમાંથી અને વધારાના દાવાની જોગવાઈ પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે ઉધારીને કરી તેના.]</p>		10,000 2000 12,000	

સમજૂતી : કારીગર અક્સમાત વળતર અનામત અંગે સમજૂતી :

વિગત	રકમ	(i) ₹	(ii) ₹	(iii) ₹
અક્સમાત વળતર અનામતની રકમ	10,000	10,000	10,000	
- નક્કી થયેલ જવાબદારી	શૂન્ય	6000	12,000	
વધારો (ઘટાડો)	10,000	4000	(2000)	

- (1) વિકલ્ય (i) અને (ii)ની રકમ ₹ 10,000 અને ₹ 4000 ભાગીદારોના મૂડી ખાતે તેમના નફા-નુકસાનનાં જૂના પ્રમાણમાં જમા થશે.
- (2) વિકલ્ય (iii) ₹ 12,000ની જવાબદારી નક્કી થઈ છે. તેથી ₹ 10,000 પૂરેપૂરા ઉપયોગમાં લેવાશે અને ₹ 2000ની ખૂટી રકમ પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે ઉધાર થશે.

(3)	<p>(i) જો ધાલખાધ અનામતની નવી જોગવાઈ કરવાની ન હોય તો નવી પેઢીના પાકા સરવૈયામાં મિલકત બાજુ દેવાદારો ₹ 40,000 અને ધાલખાધ અનામત ₹ 3000 દેવાદારોમાંથી બાદ કરીને દર્શાવાશે. એટલે કે અત્યારની બાકીઓમાં કોઈ ફેરફાર થશે નહિ અને ધાલખાધ અનામત જૂના ભાગીદારો વચ્ચે વહેચાશે નહિ, કારણ કે તે જોગવાઈ છે.</p>			
	<p>(ii) જો દેવાદારો પર 10 % ધાલખાધ અનામત રાખવામાં આવે :</p> <p>પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે...૩ તે ધાલખાધ અનામત ખાતે</p> <p>[બા.જે. : વધારાની ધાલખાધ અનામત પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે ઉધારી તેના.]</p>		1000	1000

નોંધ : નવી પેઢીના પાકા સરવૈયામાં મિલકત બાજુ દેવાદારો ₹ 40,000માંથી નવી ધાલખાધ અનામત 10 %, ₹ 4000 બાદ કરી ₹ 36,000થી દર્શાવાશે.

(iii) જો દેવાદારો પર 5 % ધાલખાધ અનામત રાખવામાં આવે :				
ધાલખાધ અનામત ખાતે...ઉ તે પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે [બા.જે. : ધાલખાધ અનામતમાં ઘટાડો, પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે જમા કર્યો તેના.]		1000		1000
નોંધ : નવી પેઢીના પાકા સરવૈયામાં મિલકત બાજુ દેવાદારો ₹ 40,000માંથી નવી ધાલખાધ અનામત 5 %, ₹ 2000 બાદ કરી ₹ 38,000થી દર્શાવાશે.				
(iv) ₹ 5000 ધાલખાધ માંડી વાળ્યા બાદ 10 % ધાલખાધ અનામત રાખવામાં આવે :				
(અ) ધાલખાધ ખાતે...ઉ તે દેવાદારો ખાતે [બા.જે. : ધાલખાધ માંડી વાળી તેના.]		5000		5000
(બ) પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે...ઉ ધાલખાધ અનામત ખાતે...ઉ તે ધાલખાધ ખાતે [બા.જે. : માંડી વાળેલ ધાલખાધ, ધાલખાધ અનામત ખાતે લઈ ગયા અને વધારાની ધાલખાધ પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે ઉધારી તેના.]		2000 3000		5000
(ક) પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે...ઉ તે ધાલખાધ અનામત ખાતે [બા.જે. : ધાલખાધ માંડી વાળ્યા બાદના બાકીના દેવાદારો પર 10 % ધાલખાધ અનામત ઊભી કરી તેના.]		3500		3500
નોંધ : નવી પેઢીના પાકા સરવૈયામાં મિલકત બાજુ દેવાદારો ₹ 40,000માંથી ₹ 5000 ધાલખાધ બાદ કર્યા પછી ₹ 35,000માંથી ધાલખાધ અનામત ₹ 3500 બાદ કરી ₹ 31,500થી દેવાદારો દર્શાવાશે.				
(v) જો બધા જ દેવાદારો સંધર હોય :				
ધાલખાધ અનામત ખાતે...ઉ તે પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે [બા.જે. : ધાલખાધ અનામત જરૂરી ન હોઈ પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે જમા કરી તેના.]		3000		3000
નોંધ : દેવાદારો સંધર હોવાથી હવે ધાલખાધ અનામતની જરૂર નથી તેથી પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે જમા કરવામાં આવશે. નવી પેઢીના પાકા સરવૈયામાં દેવાદારો ₹ 40,000થી દર્શાવાશે.				

વિગત	૨કમ	(i) ₹	(ii) ₹	(iii) ₹	(iv) ₹	(v) ₹
ધાલખાધ અનામત (જૂની)	3000	3000	3000	3000	3000	3000
- નવી ધાલખાધ	-	-	-	5000	-	-
જૂની વધેલ ધાલખાધ અનામત	3000	3000	3000	(2000)	3000	3000
- નવી ધાલખાધ અનામત	પૂર્તા છે.	4000	2000	3500	જરૂરી નથી.	
		(1000)	1000	(5500)	3000	
	કોઈ હિસાબી અસર થશે નહિ.	પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે ઉધાર થશે.	પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે જમા થશે.	પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે ઉધાર થશે.	પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે જમા થશે.	

નોંધ : કારીગર નફા ભાગ ભંડોળ એ પેઢીનું દેવું છે, તેથી પુનર્ગંઠન બાદ નવી પેઢીના પાકા સરવૈયામાં જવાબદારી બાજુ તે જ રકમથી દર્શાવાશે.

7. મૂડી ખાતામાં ફેરફાર અને નવા પાકા સરવૈયાની રચના (Change in Capital Accounts and Construction of New Balance Sheet)

ઉદાહરણ 22 : ભવ્ય અને શ્લોક 3:2ના પ્રમાણમાં નફા-નુકસાન વહેંચતા એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2017ના રોજ તેમની પેઢીનું પાકું સરવૈયું નીચે મુજબ હતું :

પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેખાં	રકમ (₹)
મૂડી :			
ભવ્ય	4,00,000	પાધડી	1,00,000
શ્લોક	<u>3,00,000</u>	જમીન-મકાન	3,50,000
સામાન્ય અનામત	90,000	યંત્રો	2,00,000
કારીગર વળતર અનામત	20,000	સ્ટોક	1,80,000
રોકાણ અનામત	10,000	દેવાદારો	1,20,000
લોણદારો	1,40,000	— ઘાલખાધ અનામત	<u>10,000</u>
દેવીહૂંડી	60,000	રોકાણો	20,000
		રોકડ-બેન્ક	50,000
		જાહેરાત ઝુંબેશ ખર્ચ	10,000
	10,20,000		10,20,000

તેઓએ તા. 1-4-2017થી આયુષને નવા ભાગીદાર તરીકે નીચેની શરતોએ દાખલ કરવાનું નક્કી કર્યું.

- (1) આયુષ ₹ 5,00,000 મૂડી તરીકે અને 1,00,000 પાધડી પેટે રોકડ લાવશે.
- (2) જમીન-મકાનની કિમત ₹ 80,000થી વધારવી.
- (3) યંત્રોની કિમત ₹ 1,60,000 સુધી ઘટાડવી.
- (4) દેવાદારો પર 10 % ઘાલખાધ અનામત રાખવી.
- (5) નહિ ચૂકવેલ સમારકામ ખર્ચ માટે ₹ 8000ની જોગવાઈ કરવી.
- (6) ગ્રાણ્ય ભાગીદારોનું નવું નફા-નુકસાનનું પ્રમાણ 2:1:2 રાખવું.

ઉપરની વિગતો પરથી આમનોંધ લખી પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું, ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતાં, રોકડ-બેન્ક ખાતું અને પ્રવેશ બાદનું પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

આમનોંધ

ક્રમ	વિગત	ખા.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
1	<p>સામાન્ય અનામત ખાતે</p> <p>તે ભવ્યના મૂડી ખાતે</p> <p>તે શ્લોકના મૂડી ખાતે</p> <p>[બા.જે. : સામાન્ય અનામત ઝૂના ભાગીદારો વચ્ચે ઝૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચ્યું તેના.]</p>	૩	90,000	54,000 36,000

ક્રમ	વિગત	ખા.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
2	કારીગર વળતર અનામત ખાતે તે ભવ્યના મૂડી ખાતે તે શ્લોકના મૂડી ખાતે [બા.જે. : કારીગર વળતર અનામત જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચ્યું તેના.]	૩	20,000	12,000 8000
3	રોકાણ વધઘટ અનામત ખાતે તે ભવ્યના મૂડી ખાતે તે શ્લોકના મૂડી ખાતે [બા.જે. : રોકાણ અનામતની બાકી જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચી તેના.]	૩	10,000	6000 4000
4	ભવ્યના મૂડી ખાતે શ્લોકના મૂડી ખાતે તે પાદડી ખાતે [બા.જે. : જૂની પાદડી જૂના ભાગીદારો વચ્ચે તેમના જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં માંડી વાળી તેના.]	૩	60,000 40,000	1,00,000
5	ભવ્યના મૂડી ખાતે શ્લોકના મૂડી ખાતે તે જાહેરાત ઝૂંબેશ ખર્ચ ખાતે [બા.જે. : જાહેરાત ઝૂંબેશ ખર્ચ જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં માંડી વાલ્યો તેના.]	૩	6000 4000	10,000
6	રોકડ ખાતે તે આયુષના મૂડી ખાતે [બા.જે. : આયુષ મૂડી પેટે રોકડ લાવ્યો તેના.]	૩	5,00,000	5,00,000
7	રોકડ ખાતે તે પાદડીના પ્રીમિયમ ખાતે [બા.જે. : આયુષ તેના ભાગની પાદડીની રકમ રોકડમાં લાવ્યો તેના.]	૩	1,00,000	1,00,000
8	પાદડીના પ્રીમિયમ ખાતે તે ભવ્યના મૂડી ખાતે તે શ્લોકના મૂડી ખાતે [બા.જે. : પાદડીનું પ્રીમિયમ જૂના ભાગીદારો વચ્ચે તેમના ત્યાગના પ્રમાણમાં વહેંચ્યું તેના.]	૩	1,00,000	50,000 50,000
9	પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે તે યંત્રો ખાતે તે ધાલખાધ અનામત ખાતે તે ચૂકવવાના બાકી સમારકામ ખર્ચ ખાતે [બા.જે. : યંત્રોમાં ધટાડો, ધાલખાધ અનામતમાં વધારો અને ચૂકવવાનો બાકી સમારકામ ખર્ચ પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે ઉધાર્યા તેના.]	૩	50,000	40,000 2000 8000

ક્રમ	વિગત	ખા.પા.	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
10	જમીન-મકાન ખાતે તે પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે [બા.જે. : જમીન-મકાનમાં વધારો પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે જમા કર્યા તેના.]	૩	80,000	80,000
11	પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે તે ભવના મૂડી ખાતે તે શલોકના મૂડી ખાતે [બા.જે. : પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતાનો નફો, જૂના ભાગીદારો વચ્ચે જૂના નફો-નુકસાનના પ્રમાણમાં વહેંચ્યું તેના.]	૩	30,000 12,000	18,000
કુલ સરવાળો			10,90,000	10,90,000

ઉધાર	પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું		જમા
વિગત	રકમ (₹)	વિગત	રકમ (₹)
યંત્રો ખાતે	40,000	જમીન-મકાન ખાતે	80,000
ઘાલખાધ અનામત ખાતે	2000		
(નવી ₹ 12,000 – જૂની ₹ 10,000)			
બાકી સમારકામ ખર્ચ ખાતે	8000		
નફો : જૂના ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતે			
ભવ્ય	18,000		
શલોક	12,000		
	30,000		
			80,000

ઉધાર	વિગત	ભવ્ય (₹)	શલોક (₹)	આયુષ (₹)	વિગત	ભવ્ય (₹)	શલોક (₹)	આયુષ (₹)	જમા
જહેરાત ઝુંબેશ ખર્ચ	6000	4000	—	—	બાકી આગળ લાવ્યા	4,00,000	3,00,000	—	—
પાંદડી	60,000	40,000	—	—	સામાન્ય અનામત				
બા. આ. લઈ ગયા	4,74,000	3,66,000	5,00,000		ખાતે	54,000	36,000	—	—
					કારીગર વળતર				
					અનામત ખાતે	12,000	8000	—	—
					રોકાણ વધઘટ				
					અનામત ખાતે	6000	4000	—	—
					રોકડ ખાતે	—	—	5,00,000	5,00,000
					પાંદડીના પ્રીમિયાતે	50,000	50,000	—	—
					પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે	18,000	12,000	—	—
	5,40,000	4,10,000	5,00,000			5,40,000	4,10,000	5,00,000	

રોકડ-બેન્ક ખાતું

ઉધાર

જમા

વિગત	રકમ (₹)	વિગત	રકમ (₹)
બાકી આગળ લાવ્યા	50,000	બાકી આગળ લઈ ગયા	6,50,000
આયુષના મૂડી ખાતે	5,00,000		
પાઘડીના પ્રીમિયમ ખાતે	1,00,000		
	6,50,000		6,50,000

તા. 1-4-2017ના રોજનું પ્રવેશ બાદનું પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી :			
ભવ્ય	4,74,000	જમીન-મકાન	3,50,000
શલોક	3,66,000	+ વધારો	80,000
આયુષ	<u>5,00,000</u>	યંત્રો	2,00,000
લેણદારો		- ઘટાડો	40,000
દેવીહૂંડી		દેવાદારો	1,20,000
બાકી સમારકામ ખર્ચ	8000	- ઘાલખાધ અનામત	12,000
		સ્ટોક	1,08,000
		રોકાણો	20,000
		રોકડ-બેન્ક	1,80,000
	15,48,000		6,50,000
			15,48,000

સમજૂતી (1) : ત્યાગનું પ્રમાણ અને પાઘડીની વહેંચણી : ભવ્ય અને શલોકનું જૂનું પ્રમાણ = 3:2

ભવ્ય, શલોક અને આયુષનું નવું પ્રમાણ = 2:1:2

ત્યાગ = જૂનો ભાગ - નવો ભાગ

$$\text{ભવ્ય} = \frac{3}{5} - \frac{2}{5} = \frac{1}{5}, \text{ શલોક} = \frac{2}{5} - \frac{1}{5} = \frac{1}{5}$$

$$\therefore \text{ ત્યાગનું પ્રમાણ} = 1:1$$

∴ બંને જૂના ભાગીદારોને સરખે હિસ્સે પાઘડી વહેંચાશે.

ઉદાહરણ 23 : તરાના અને જીનિષા એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2017ના રોજ તેમની પેઢીનું પાકું સરવૈયું નીચે મુજબ હતું.

પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી :			
તરાના	1,90,000	પાઘડી	14,000
જીનિષા	<u>1,21,000</u>	જમીન-મકાન	1,00,000
કારીગર વળતર અનામત		યંત્રો	80,000
રોકાણ વધઘટ ફંડ		રોકાણો	50,000
પ્રોવિડન્ટ ફંડ		દેવાદારો	70,000
ઘાલખાધ અનામત		સ્ટોક	36,000
લેણદારો		રોકડ	40,000
ખર્ચ ચૂકવવાના બાકી	30,000	સંશોધન અને વિકાસ ખર્ચ	8000
	15,000	નફા-નુકસાન ખાતું	10,000
	4,08,000		4,08,000

તા. 1-4-2017થી તેઓએ રિહાનને નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કર્યા. પ્રવેશની શરતો નીચે મુજબ નક્કી કરવામાં આવી :

- (1) રિહાન મૂડી તરીકે ₹ 2,00,000 અને તેના ભાગની પાધડી પૈકી ₹ 18,000 રોકડ લાવશે. પાધડીના તફાવતની રકમનો હવાલો જરૂર જણાય તો તેના મૂડી ખાતે નાખવો.
- (2) નવું નફા-નુકસાનનું પ્રમાણ 4:3:3 રાખવામાં આવશે.
- (3) પાધડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 1,00,000 કરવામાં આવ્યું.
- (4) કારીગર વળતર પેટે ₹ 8000નો દાવો મંજૂર કર્યો.
- (5) રોકાણો ₹ 48,000માં જીનિષા લઈ જશે.
- (6) મળવાનું બાકી વ્યાજ ₹ 6000 નોંધાયેલ નથી.
- (7) લેણદારોએ લખેલી દેવીહૂંડી ₹ 10,000 સ્વીકારેલ જે ચોપડે નોંધવાની બાકી છે.
- (8) જમીન-મકાનની ચોપડે કિંમત તેની બજારકિંમત કરતાં 20 % ઓછી છે.
- (9) ચૂકવેલ વીમા-પ્રીમિયમમાંથી ₹ 12,000 આવતા વર્ષ આગળ લઈ જવાના છે.

પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું, ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતાં, રોકડ ખાતું અને પ્રવેશ બાદનું પાંકું સરવૈયું તૈપાર કરો.

પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું

ઉધાર			જમા
વિગત	રકમ (₹)	વિગત	રકમ (₹)
જૂના ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતે (નફો)		મળવાના બાકી વ્યાજ ખાતે	6000
તરાના 21,500		જમીન-મકાન ખાતે	25,000
જીનિષા 21,500	43,000	અગાઉથી ચૂકવેલ વીમા-પ્રીમિયમ ખાતે	12,000
	43,000		43,000

ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતાં

ઉધાર			જમા				
વિગત	તરાના (₹)	જીનિષા (₹)	રિહાન(₹)	વિગત	તરાના (₹)	જીનિષા (₹)	રિહાન(₹)
રોકાણો ખાતે	-	48,000		બાકી આગળ લાવ્યા	1,90,000	1,21,000	-
પાધડી ખાતે	7000	7000		કારીગર વળતર			
સંશોધન અને વિકાસ				અનામત ખાતે	2000	2000	-
ખર્ચ ખાતે	4000	4000		રોકાણ વધટ-ફંડ ખાતે	1000	1000	-
નફા-નુકસાન ખાતે	5000	5000		રોકડ ખાતે	-	-	2,00,000
તરાનાના મૂડી ખાતે (પાધડી)	-	-	4000	પાધડીના પ્રીમિયમ ખાતે	6000	12,000	-
જીનિષા મૂડી ખાતે (પાધડી)	-	-	8000	રિહાનના મૂડી ખાતે (પાધડી)	4000	8000	-
બા. આ. લઈ ગયા	2,08,500	1,01,500	1,88,000	પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે	21,500	21,500	-
	2,24,500	1,65,500	2,00,000				2,00,000

રોકડ ખાતું

ઉધાર

જમા

વિગત	રકમ (₹)	વિગત	રકમ (₹)
બાકી આગળ લાવ્યા	40,000	બાકી આગળ લઈ ગયા	2,58,000
રિહાનના મૂડી ખાતે	2,00,000		
પાઘડીના પ્રીમિયમ ખાતે	18,000		
	2,58,000		2,58,000

તા. 1-4-2017ના રોજનું પ્રવેશ ભાદનું પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી :			
તરાના	2,08,500	જમીન-મકાન	1,25,000
જનિધા	1,01,500	યંત્રો	80,000
રિહાન	<u>1,88,000</u>	દેવાદારો	70,000
પ્રોવિડન્ટ ફંડ	4,98,000	સ્ટોક	36,000
લેણદારો (30,000 - દેવીહૂંડી 10,000)	16,000	રોકડ	2,58,000
કારીગર વળતરના દાવાની જોગવાઈ	20,000	મળવાનું બાકી બાજ	6000
ધારખાંધ અનામત	8000	અગાઉથી ચૂકવેલ વીમા-પ્રીમિયમ	12,000
ખર્ચ ચૂકવવાના બાકી	20,000		
દેવીહૂંડી	15,000		
	10,000		
	5,87,000		5,87,000

સમજૂતી (1) ત્યાગનું પ્રમાણ :

તરાના અને જનિધાનું જૂનું પ્રમાણ = 1:1

તરાના, જનિધા અને રિહાનનું નવું પ્રમાણ = 4:3:3

ત્યાગ = જૂનો ભાગ - નવો ભાગ

$$\text{તરાના} = \frac{1}{2} - \frac{4}{10} = \frac{1}{10}; \quad \text{જનિધા} = \frac{1}{2} - \frac{3}{10} = \frac{2}{10}$$

$$\therefore \text{ત્યાગનું પ્રમાણ} = 1:2$$

∴ બંને જૂના ભાગીદારોને પાઘડી 1:2નાં પ્રમાણમાં વહેંચાશે.

(2) રિહાનના ભાગની પાઘડી :

$$\text{નવી પાઘડીમાં રિહાનનો ભાગ} = 1,00,000 \times \frac{3}{10} = 30,000$$

₹ 30,000માં રિહાન ₹ 18,000 રોકડ લાવે છે એટલે કે ₹ 12,000 પાઘડીના રોકડ લાવતો નથી.

તેથી પાઘડીની આમનોંધ નીચે મુજબ થશે :

(1) રોકડ ખાતે...૩	18,000
તે પાઘડીના પ્રીમિયમ ખાતે	18,000

(2)	પાધડીના પ્રીમિયમ ખાતે...ઓ	18,000
	તે તરાનાના મૂડી ખાતે	6000
	તે જીનિષાના મૂડી ખાતે	12,000
(3)	રિહાનના મૂડી ખાતે...ઓ	12,000
	તે તરાનાના મૂડી ખાતે	4000
	તે જીનિષાના મૂડી ખાતે	8000

(3) : જમીન-મકાનની બજારકિમત :

જમીન-મકાનની ચોપડે કિમત ₹ 1,00,000 તેની બજારકિમત કરતાં 20 % ઓછી છે.

ધારો કે બજારકિમત ₹ 100 છે.

$$- 20 \% \quad \frac{₹ 20}{}$$

$$\text{ચોપડેકિમત} \quad ₹ 80$$

ચોપડે કિમત	બજારકિમત	
₹ 80	₹ 100	$= 100 \times \frac{1,00,000}{80}$
₹ 1,00,000	(?)	= 1,25,000

ઉદાહરણ 24 : કાન્દા અને કવિશા 2:ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2016ના રોજ તેમની પેઢીનું પાંકું સરવૈયું નીચે મુજબ હતું :

પાંકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી :			
કાન્દા	80,000	મકાન	1,10,000
કવિશા	<u>1,00,000</u>	યંત્રો	50,000
આક્સિમેક અનામત		સ્ટોક	30,000
કામદાર વળતર ફંડ	15,000	દેવાદારો	66,000
રોકાણ અનામત	40,000	બેન્ક / રોકડ	14,000
લેણદારો	12,000	રોકાણો	30,000
ઘાલખાધ અનામત	50,000		
	3,000		
	3,00,000		3,00,000

તા. 1-4-2016ના રોજ તેઓએ પાલખીને નવા ભાગીદાર તરીકે નીચેની શરતોએ દાખલ કરી :

- (1) કાન્દા પોતાના ભાગનો $\frac{1}{2}$ ભાગ અને કવિશા પોતાના ભાગનો $\frac{1}{4}$ ભાગ પાલખીની તરફેણમાં ત્યાગ કરશે.
- (2) પેઢીની પાધડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 80,000 કરવામાં આવ્યું.
- (3) કાન્દા અને કવિશા તેમને મળેલ પાધડી પેકી 50 % પાધડી ઉપાડી જશે.
- (4) યંત્રો પર 10 % ધસારો માંડી વાળવો.
- (5) દેવાદારોમાંથી ₹ 6000 ઘાલખાધ તરીકે માંડી વાળવા અને 15 % ઘાલખાધ અનામતની જોગવાઈ કરવી.
- (6) રોકાણોની બજારકિમત ₹ 15,000 છે, જે ચોપડે લાવવી.
- (7) કારીગર વળતર પેટે ₹ 50,000નો દાવો મંજૂર રાખવો.
- (8) લેણદારોમાંથી 10 % લેણદારો ચૂકવવા પડશે નહિ.
- (9) પાલખી મૂડી તરીકે ₹ 1,20,000 અને તેના ભાગની પાધડી રોકડમાં લાવશે.

જરૂરી ખાતાં તૈયાર કરો અને નવી પેઢીનું પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું

ઉધાર

જમા

વિગત	રકમ (₹)	વિગત	રકમ (₹)
કામદાર વળતર દાવાની જોગવાઈ ખાતે	10,000	લેણદારો ખાતે	5000
રોકાણો ખાતે	3000	જૂના ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતે (ખોટ)	
યંત્રો ખાતે	5000	કાન્ડા	10,000
ઘાલખાધ ખાતે	3000	કવિશા	15,000
ઘાલખાધ અનામત ખાતે	9000		
	30,000		25,000
			30,000

ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતાં

ઉધાર

જમા

વિગત	કાન્ડા (₹)	કવિશા (₹)	પાલખી(₹)	વિગત	કાન્ડા (₹)	કવિશા (₹)	પાલખી(₹)
બેન્ક ખાતે (પાંદડી)	8000	6000	—	બાકી આગળ લાવ્યા	80,000	1,00,000	—
પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે	10,000	15,000	—	આક. અના. ખાતે	6000	9000	—
બા. આ. લઈ ગયા	84,000	1,00,000	1,20,000	બેન્ક ખાતે	—	—	1,20,000
	1,02,000	1,21,000	1,20,000	પાંદડીના પ્રીમિયમ ખાતે	16,000	12,000	—
					1,02,000	1,21,000	1,20,000

બેન્ક / રોકડ ખાતું

ઉધાર

જમા

વિગત	રકમ (₹)	વિગત	રકમ (₹)
બાકી આગળ લાવ્યા	14,000	કાન્ડાના મૂડી ખાતે	8000
પાલખીની મૂડી ખાતે	1,20,000	કવિશાના મૂડી ખાતે	6000
પાંદડીના પ્રીમિયમ ખાતે	28,000	બાકી આગળ લઈ ગયા	1,48,000
	1,62,000		1,62,000

તા. 1-4-2016ના રોજનું પ્રવેશ બાદનું પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી :			
કાન્ડા	84,000	મકાન	1,10,000
કવિશા	1,00,000	યંત્રો	45,000
પાલખી	1,20,000	સ્ટોક	30,000
કામદાર વળતરના દાવાની જોગવાઈ		દેવાદારો	66,000
લેણદારો		— ઘાલખાધ	6000
		— ઘાલખાધ અનામત (15 %)	9000
			51,000
		રોકાણો	15,000
		બેન્ક	1,48,000
	3,99,000		3,99,000

समजूती (1) त्यागनुं प्रभाषा :

કાન્દા અને કવિશાનું જીનું પ્રમાણ = 2:3

કાન્છા તેના ભાગનો $\frac{1}{2}$ ભાગ ત્યાગ કરે છે.

$$\therefore \text{કાન્દાનો ત્યાગ} = \frac{2}{5} \times \frac{1}{2} = \frac{2}{10}$$

કવિશા તેના ભાગનો $\frac{1}{4}$ ભાગ ત્યાગ કરે છે.

$$\therefore \text{કવિશાનો ત્યાગ} = \frac{3}{5} \times \frac{1}{4} = \frac{3}{20}$$

$$\therefore \text{કાન્દા અને કવિશાનું ત્યાગનું પ્રમાણ} = \frac{2}{10} : \frac{3}{20} = \frac{4}{20} : \frac{3}{20}$$

∴ બંને જુના ભાગદારોને પાઠી 4:3નાં પ્રમાણમાં વહેંચાશે.

(2) પાલખીએ લાવવાની પાઘડી :

$$\begin{aligned} \text{પાલખીનો નવી પેઢીમાં ભાગ} &= \text{કાન્કાનો ત્યાગ} + \text{કવિશાનો ત્યાગ} \\ &= \frac{2}{10} + \frac{3}{20} \\ &= \frac{4+3}{20} = \frac{7}{20} \end{aligned}$$

$$\text{પાલખીએ લાવવાની પાંડી} = ₹ 80,000 \times \frac{7}{20} = ₹ 28,000$$

પાલખીએ લાવેલ પાઘડી કાન્દા અને કવિશા વચ્ચે તેમના ત્યાગના પ્રમાણમાં વહેંચાશે.

આમનોંધ :

(1) बैंक खाते...उ	28,000
ते पाधडीना प्रीमियम खाते	28,000
(2) पाधडीना प्रीमियम खाते...उ	28,000
ते कान्हाना मूरी खाते	16,000
ते कविशाना मूरी खाते	12,000

(3) (1) કમદાર વળતર ફેડ રૂ 40,000ની સામે સ્વીકારેલ દાવો રૂ 50,000 હોવાથી વધારાની દાવાની રકમ રૂ 10,000 પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે ઉધારેલ છે. (2) રોકાણોમાં ઘટાડો રૂ 15,000 જ્યારે રોકાણ અનામત રૂ 12,000. તેથી વધારાનું નક્સાન રૂ 3000 પનઃમૂલ્યાંકન ખાતે ઉધારેલ છે.

ઉદાહરણ 25 : ભવ્ય અને દીપ 5:3ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચી લેતા ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2017ના રોજ
તેમની પેઢીનાં પાકું સરવૈયં નીચે મજબુત.

ਪਾਂਕ ਸਰਵੈਧ

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
પ્રોવિડન્ટ ફેડ લેણાદારો	20,000 80,000	બેન્ક દેવાદારો	40,000 60,000
કારીગર વળતર અનામત	40,000	સ્ટોક	40,000
મૂડી ખાતાં : ભવ્ય દીપ	1,00,000 1,30,000	મકાન રોકાણો	3,00,000 70,000
ચાલુ ખાતાં : ભવ્ય દીપ	80,000 60,000	1,40,000	
		5,10,000	5,10,000

તા. 1-4-2017ના રોજથી વેદંગને ભાગીદાર તરીકે દાખલ કર્યો. પ્રવેશની શરતો નીચે મુજબ હતી :

- (1) વેદંગ ₹ 50,000નું તેનું અંગત ફર્નિચર પેઢીમાં લાવશે.
 - (2) લેણદારોમાં ₹ 40,000 વેદંગને ચૂકવવાના છે જે તેના મૂડી ખાતે લઈ જવા.
 - (3) વેદંગનો ભવિષ્યના નફામાં $\frac{1}{5}$ ભાગ રહેશે.
 - (4) વેદંગ પાધડી પેટે ₹ 30,000 રોકડમાં લાવશે.
 - (5) પેઢીની પાધડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 2,00,000 કરવામાં આવશે.
 - (6) ઉધાર ખરીદિના ₹ 10,000 લેણદારો ખાતે અને ખરીદ ખાતે નોંધવાના બાકી છે. આખરસ્ટોકમાં આ માલનો સમાવેશ થયેલ છે.
 - (7) ₹ 30,000ના સ્ટોકની બજારકિંમત ₹ 24,000 છે.
 - (8) કારીગર વળતર અનામત પેટે જવાબદારી ₹ 24,000 છે.
 - (9) રોકાણો પર મળવાનું બાકી વ્યાજ ₹ 16,000 નોંધવાનું બાકી છે.
- પ્રવેશ બાદનું પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

જવાબ :

તા. 1-4-2017ના રોજનું પ્રવેશ બાદનું પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી ખાતાં :			
ભવ્ય	1,00,000	ફર્નિચર	50,000
દીપ	1,30,000	સ્ટોક	34,000
વેદંગ	<u>90,000</u>	દેવાદારો	60,000
	3,20,000	મકાન	3,00,000
ચાલુ ખાતાં :			
ભવ્ય	1,15,000	વેદંગના ચાલુ ખાતે	10,000
દીપ	<u>81,000</u>	રોકાણો	70,000
પ્રોવિલન્ટ ફંડ	20,000	રોકાણો પર મળવાનું બાકી વ્યાજ	16,000
કારીગર વળતર અનામત	24,000	બેન્ક (₹ 40,000 + ₹ 30,000)	70,000
લેણદારો (₹ 80,000 – ₹ 40,000			
વેદંગના મૂડી ખાતે + 10,000 નહિ નોંધિલ)	50,000		
	6,10,000		6,10,000

સમજૂતી : (1)

પુનઃમૂલ્યાંકનનું ખાતું

ઉધાર

જમા

વિગત	રકમ (₹)	વિગત	રકમ (₹)
સ્ટોક ખાતે	6000	રોકાણો પર મળવાના બાકી વ્યાજ ખાતે	16,000
લેણદારો ખાતે	10,000		
	16,000		16,000

(2) :

મૂડી ખાતાં

ઉધાર

જમા

વિગત	ભવ્ય (₹)	દીપ (₹)	વેદંગ (₹)	વિગત	ભવ્ય (₹)	દીપ (₹)	વેદંગ (₹)
બા. આ. લઈ ગયા	1,00,000	1,30,000	90,000	બાકી આગળ લાવ્યા ફર્નિચર ખાતે લેણદારો ખાતે	1,00,000	1,30,000	-
					-	-	50,000
	1,00,000	1,30,000	90,000		-	-	40,000

(3) :

ચાલુ ખાતાં

ઉધાર

જમા

વિગત	ભવ્ય (₹)	દીપ (₹)	વેદંગ (₹)	વિગત	ભવ્ય (₹)	દીપ (₹)	વેદંગ (₹)
ભવ્યના ચાલુ ખાતે (પાધડી)	-	-	6250	બાકી આગળ લાવ્યા પાધડીના પ્રીમિ. ખાતે (પાધડી) વેદંગના ચાલુ ખાતે (પાધડી) કારીગર વળતર અનામત ખાતે બા.આ.લઈ ગયા	80,000	60,000	-
	-	-	3750		18,750	11,250	-
	1,15,000	81,000	-		6250	3750	-
					10,000	6000	-
	1,15,000	81,000	10,000		-	-	10,000

સમજૂતી : ભવ્ય અને દીપનું જૂનું નફા-નુકસાનનું પ્રમાણ 5:3. વેદંગને $\frac{1}{5}$ ભાગ આપવાની શરતે દાખલ કરે છે. અન્ય વિગતો આપેલ ન હોવાથી ભવ્ય અને દીપનું નવું નફા-નુકસાનનું પ્રમાણ 5:3 જ રહેશે અને તેમનું ત્યાગનું પ્રમાણ પણ 5:3 જ રહેશે. તેથી પાધડી જૂના ભાગીદારો વચ્ચે 5:3નાં પ્રમાણમાં વહેંચાશે.

ઉદાહરણ 26 : શિયા અને જાનકી 1:2ના પ્રમાણમાં નફા-નુકસાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તા. 1-4-2017થી તેઓએ ચાંદનીને $\frac{1}{6}$ ભાગે નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરી. ચાંદની મૂડી તરીકે ₹ 25,000 રોકડમાં લાવશે. પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતાની ખોટ, પાધડી અને અનામતોના હવલા બાદ શિયા અને જાનકીની મૂડી અનુક્રમે ₹ 60,000 અને ₹ 70,000 હતી. ભાગીદારોએ નક્કી કર્યું કે નવા ભાગીદારની મૂડીને પાયા તરીકે લઈને નવી પેઢીમાં શિયા અને જાનકીની મૂડી નવા નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં રાખવી. આ માટે તફાવતની ૨કમ રોકડ ખાતે લઈ જવી. નવું નફા-નુકસાનનું પ્રમાણ 3:2:1 નક્કી કરવામાં આવ્યું. ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતાં તૈયાર કરો.

જવાબ :

ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતાં

ઉધાર

જમા

વિગત	શિયા (₹)	જાનકી (₹)	ચાંદની(₹)	વિગત	શિયા (₹)	જાનકી (₹)	ચાંદની(₹)
રોકડ ખાતે (તફાવત) બા. આ. લઈ ગયા	-	20,000	-	બાકી આગળ લાવ્યા રોકડ ખાતે રોકડ ખાતે (તફાવત)	60,000	70,000	-
	75,000	50,000	25,000		-	-	25,000
	75,000	70,000	25,000		15,000	-	-

સમજૂતી : શિયા, જાનકી અને ચાંદનીનું નવું નફાનુક્સાનનું પ્રમાણ 3:2:1

ચાંદનીની મૂડીને પાયા તરીકે લેતાં નવી પેઢીની કુલ મૂડી

$$\frac{1}{6} : ₹ 25,000$$

$$1 : (?)$$

$$= ₹ 25,000 \times 6$$

$$= ₹ 1,50,000$$

$$\text{નવી પેઢીમાં રાખવાની શિયાની મૂડી} = 1,50,000 \times \frac{3}{6} = ₹ 75,000$$

$$\text{નવી પેઢીમાં રાખવાની જાનકીની મૂડી} = 1,50,000 \times \frac{2}{6} = ₹ 50,000$$

ઉદાહરણ 27 : પંડિત અને પંડ્યા 2:1ના પ્રમાણમાં નફાનુક્સાન વહેંચી લેતા એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2016ના રોજ તેમની પેઢીનું પાકું સરવૈયું નીચે મુજબ છે :

પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી :			
પંડિત	1,30,000	પાધડી	30,000
પંડ્યા	1,20,000	મકાન	2,00,000
મૂડી અનામત		ફર્નિચર	40,000
કારીગર બચત ખાતાં	21,000	સ્ટોક	26,000
કારીગર નફા ભાગ ભંડેળ	10,000	દેવાદારો	24,000
10 %ની લોન	12,000	રોકડ	80,000
લેણદારો	50,000		
	57,000		
	4,00,000		4,00,000

તા. 1-4-2016ના રોજ તેઓએ પટેલને નવા ભાગીદાર તરીકે નીચેની શરતોએ દાખલ કર્યો :

- (1) નવું નફાનુક્સાનનું પ્રમાણ 3:5:1 રાખવું.
- (2) પટેલ મૂડી તરીકે ₹ 50,000 રોકડમાં લાવશે.
- (3) લોન પર છેલ્લા વર્ષનું વાજ ચૂકવવાનું બાકી છે.
- (4) પંડ્યાના અંગત ખર્ચના ચૂકવેલ ₹ 8000, નફાનુક્સાન ખાતે ઉધારેલ છે.
- (5) પુનર્ગઠનના ખર્ચ ₹ 12,000 પંડિતે ચૂકવેલ છે.
- (6) પાધડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 2,70,000 આંકવામાં આવ્યું.
- (7) પટેલની મૂડીને પાયા તરીકે રાખી પંડિત અને પંડ્યાની મૂડી નવી પેઢીમાં નવા નફાનુક્સાનના પ્રમાણમાં રાખવી અને જરૂરી હવાલા ચાલુ ખાતામાં નાખવા.
- જરૂરી ખાતાં અને પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

ઉધાર

પુન:મૂલ્યાંકન ખાતું

જમા

વિગત	રકમ (₹)	વિગત	રકમ (₹)
લોન પર ચૂકવવાના બાકી વ્યાજ ખાતે	5000	પંડ્યાના મૂડી ખાતે	8000
પંડિતના મૂડી ખાતે	12,000	જૂના ભગીદારોના મૂડી ખાતે (ખોટ)	
		પંડિત	6000
		પંડ્યા	3000
	17,000		9000
			17,000

ઉધાર

ભાગીદારોના મૂડી ખાતાં

જમા

વિગત	પંડિત (₹)	પંડ્યા (₹)	પટેલ (₹)	વિગત	પંડિત (₹)	પંડ્યા (₹)	પટેલ (₹)
પાધડી ખાતે	20,000	10,000	—	બાકી આગળ લાવ્યા	1,30,000	1,20,000	—
પુન:મૂલ્યાંકન ખાતે	—	8000	—	મૂડી અનામત ખાતે	14,000	7000	—
પંડિતના મૂડી ખાતે	—	60,000	—	રોકડ ખાતે	—	—	50,000
પુન:મૂલ્યાંકન ખાતે	6000	3000	—	પુન:મૂલ્યાંકન ખાતે	12,000	—	—
પંડિતના ચાલુ ખાતે	70,000	—	—	પટેલના ચાલુ ખાતે	30,000	—	—
બાકી આગળ લઈ ગયા	1,50,000	2,50,000	50,000	પંડ્યાના મૂડી ખાતે	60,000	—	—
	2,46,000	3,31,000	50,000	ચાલુ ખાતે		2,04,000	
					2,46,000	3,31,000	50,000

ઉધાર

રોકડ ખાતું

જમા

વિગત	રકમ (₹)	વિગત	રકમ (₹)
બાકી આગળ લાવ્યા	80,000	બાકી આગળ લઈ ગયા	1,30,000
પટેલના મૂડી ખાતે	50,000		
	1,30,000		1,30,000

તા. 1-4-2016ના રોજનું પ્રવેશ બાદનું પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લોણાં	રકમ (₹)
મૂડી :			
પંડિત	1,50,000	મકાન	2,00,000
પંડ્યા	2,50,000	ફર્નિચર	40,000
પટેલ	<u>50,000</u>	સ્ટોક	26,000
કારીગર બચત ખાતાં		દેવાદારો	24,000
કારીગર નફા ભાગ ભંડોળ		રોકડ	1,30,000
10 %ની લોન		પંડ્યાનું ચાલુ ખાતું	2,04,000
લેણદારો		પટેલનું ચાલુ ખાતું	30,000
લોન પર ચૂકવવાનું બાકી વ્યાજ	5000		
પંડિતનું ચાલુ ખાતું	70,000		
	6,54,000		6,54,000

સમજૂતી (1) : ત્યાગનું પ્રમાણ :

પંડિત અને પંડ્યાનું જૂનું પ્રમાણ 2:1

પંડિત, પંડ્યા અને પટેલનું નવું પ્રમાણ 3:5:1

ત્યાગ = જૂનો ભાગ - નવો ભાગ

$$\text{પંડિતનો ત્યાગ} = \frac{2}{3} - \frac{3}{9} = \frac{6-3}{9} = \frac{3}{9}$$

$$\text{પંડ્યાનો ત્યાગ} = \frac{1}{3} - \frac{5}{9} = \frac{3-5}{9} = -\frac{2}{9} \text{ (લાભ)}$$

(2) : પાધડીની નોંધ : પંડ્યાને લાભ થતો હોવાથી પંડ્યા પણ પંડિતને પાધડી આપશે.

$$\text{પંડ્યાએ આપવાની પાધડી} = 2,70,000 \times \frac{2}{9} = ₹ 60,000$$

$$\text{પટેલને આપવાની પાધડી} = 2,70,000 \times \frac{1}{9} = ₹ 30,000$$

$$\text{પંડિતને મળવાપાત્ર પાધડી} = 2,70,000 \times \frac{3}{9} = ₹ 90,000$$

પટેલ રોકડમાં પાધડી લાવતો નથી.

આમનોંધ :

પટેલના ચાલુ ખાતે...ઓ	30,000
પંડ્યાના મૂડી ખાતે...ઓ	60,000
તે પંડિતના મૂડી ખાતે	90,000

નોંધ : પટેલની મૂડી પાયા તરીકે રાખી, બધા ભાગીદારોની મૂડી નવા નફો-નુકસાનના પ્રમાણમાં રાખવાની હોવાથી પટેલની પાધડી તેના ચાલુ ખાતે ઉધારેલ છે.

(3) : ભાગીદારોની મૂડી નફો-નુકસાનના પ્રમાણમાં

$$\text{પટેલની } \frac{1}{9} \text{ ભાગે મૂડી} = 50,000$$

$$\text{પેઢીની કુલ મૂડી } 1 = (?)$$

$$= 50,000 \times 9 = ₹ 4,50,000$$

$$\text{પંડિતની નવી પેઢીમાં મૂડી} = 4,50,000 \times \frac{3}{9} = ₹ 1,50,000$$

$$\text{પંડ્યાની નવી પેઢીમાં મૂડી} = 4,50,000 \times \frac{5}{9} = ₹ 2,50,000$$

ઉદાહરણ 28 : A અને B 2:1ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચી લેતા એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2016ના રોજ
તેમની પેઢીનું પાકું સરવૈયું નીચે મુજબ હતું :

પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી :			
A	80,000	પ્લાન્ટ-યંત્રો	80,000
B	40,000	મકાન	50,000
અનામત ભંડોળ		સ્ટોક	17,000
લેણદારો	21,000	દેવાદારો	50,000
દેવીહૂદી	75,000	- ધાલખાધ અનામત	4000
	10,000	રોકડ-બેન્ક	46,000
	2,26,000		33,000
			2,26,000

Cને તા. 1-4-2016થી નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરવામાં આવ્યો. પ્રવેશની શરતો નીચે મુજબ હતી :

- (1) A તેના ભાગમાંથી $\frac{1}{12}$ ભાગ અને B તેના ભાગમાંથી $\frac{1}{6}$ ભાગ Cને આપશે.
- (2) C તેના ભાગે પ્રમાણસર મૂડી લાવશે.
- (3) C તેના ભાગની પાધડી રોકડમાં લાવશે. પેઢીની પાધડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 1,80,000 કરવામાં આવ્યું.
- (4) કાયમી મિલકતો 10 % ઘસારાને પાત્ર છે.
- (5) બધા જ દેવાદારો સંધર છે.
- (6) વીમા-પ્રીમિયમના ₹ 3000 આવતા વર્ષ આગળ લઈ જવાના છે.

જરૂરી ખાતાં અને પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

જવાબ :

પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું

ઉધાર

જમા

વિગત	રકમ (₹)	વિગત	રકમ (₹)
ખાનટ-યંત્રો ખાતે	8000	ધાલખાંડ અનામત ખાતે	4000
મકાન ખાતે	5000	અગાઉથી ચૂકવેલ વીમા પ્રીમિયમ ખાતે જૂના ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતે (ખોટ)	3000
		A	4000
		B	2000
	13,000		6000
			13,000

ભાગીદારો મૂડીનાં ખાતાં

ઉધાર

જમા

વિગત	A (₹)	B (₹)	C (₹)	વિગત	A (₹)	B (₹)	C (₹)
પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે	4000	2000	—	બાકી આગળ લાવ્યા	80,000	40,000	—
બા. આ. લઈ ગયા	1,05,000	75,000	60,000	અનામત બંડોળ ખાતે	14,000	7000	—
				પાધડીના પ્રીમિ. ખાતે	15,000	30,000	—
				રોકડ ખાતે	—	—	60,000
	1,09,000	77,000	60,000		1,09,000	77,000	60,000

રોકડ ખાતું

ઉધાર

જમા

વિગત	રકમ (₹)	વિગત	રકમ (₹)
બાકી આગળ લાવ્યા	33,000	બાકી આગળ લઈ ગયા	1,38,000
Cના મૂડી ખાતે	60,000		
પાધડીના પ્રીમિયમ ખાતે	45,000		
	1,38,000		1,38,000

તા. 1-4-2016ના રોજનું પ્રવેશ બાદનું પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી :			
A	1,05,000	ખાન્ટ	72,000
B	75,000	મકાન	45,000
C	60,000	સ્ટોક	17,000
લેણદારો		દેવાદારો	50,000
દેવીહૂડી		રોકડ	1,38,000
		અગાઉથી ચૂકવેલ વીમા પ્રીમિયમ ખર્ચ	3000
			3,25,000
	3,25,000		

સમજૂતી (1) : ત્યાગનું પ્રમાણ :

A અને Bનું જૂનું પ્રમાણ 2:1

$$A\text{નો ત્યાગ} = \frac{1}{12}$$

$$B\text{નો ત્યાગ} = \frac{1}{6} = \frac{2}{12}$$

$$\therefore \text{ત્યાગનું પ્રમાણ} = 1:2$$

(2) : પાધડી :

$$C\text{નો ભાગ} = A\text{નો ત્યાગ} + B\text{નો ત્યાગ}$$

$$= \frac{1}{12} + \frac{2}{12} = \frac{3}{12} = \frac{1}{4}$$

$$C\text{એ લાવેલ પાધડી} = \frac{1}{4} \times 1,80,000$$

$$= ₹ 45,000$$

Cએ લાવેલ પાધડી ₹ 45,000, A અને B વચ્ચે તેમના ત્યાગના પ્રમાણ 1:2માં વહેંચાશે.

(3) : Cની મૂડી

$$\text{નવી પેટીમાં Aની મૂડી} \quad ₹ 1,05,000$$

$$\text{નવી પેટીમાં Bની મૂડી} \quad ₹ 75,000$$

$$A \text{ અને } B \text{ની કુલ મૂડી} \quad ₹ 1,80,000$$

$$C\text{નો નફામાં ભાગ} = \frac{1}{4}$$

$$A \text{ અને } B \text{નો સંયુક્ત ભાગ} = 1 - \frac{1}{4} = \frac{3}{4}$$

$$A \text{ અને } B \text{નો સંયુક્ત ભાગ } \frac{3}{4} = \text{મૂડી } ₹ 1,80,000$$

$$C\text{નો ભાગ } \frac{1}{4} = (?)$$

$$= 1,80,000 \times \frac{1}{4} \times \frac{4}{3}$$

$$= 60,000$$

ઉદાહરણ 29 : ચાંદની અને નિહાર 3:2ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચે છે. તા. 31-3-2016ના રોજ તેમનું પાકું સરવૈયું નીચે મુજબ હતું.

પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
લેણાદારો	64,000	બેન્ક	56,000
સામાન્ય અનામત	12,000	દેવાદારો	80,000
રોકાણ વધધટ અનામત	6000	— શકમંદ લેણાં જોગવાઈ	4000
કારીગર નફા ભાગ ભંડેળ	45,000	રોકાણો	90,000
મૂડી ખાતાં : ચાંદની	1,00,000	મકાન	60,000
નિહાર	80,000	યંત્રો	25,000
	1,80,000		3,07,000
	3,07,000		3,07,000

પાયલને તા. 1-4-2016થી નીચેની શરતોએ નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરી :

- (1) પાયલ પાંદીના ₹ 20,000 રોકડમાં લાવશે.
- (2) શકમંદ લેણાં જોગવાઈ જરૂરી નથી.
- (3) યંત્રોની કિંમતમાં 10 % ઘટાડો કરવો.
- (4) મકાનની બજારકિંમત ₹ 1,00,000 છે.
- (5) રોકાણોની બજારકિંમત ₹ 98,500 છે.
- (6) પાયલ મૂડી તરીકે ચાંદની અને નિહારની નવી પેઢીમાં કુલ મૂડીના 20 % જેટલી મૂડી લાવશે.
- (7) નવું નફા-નુકસાનનું પ્રમાણ 2:2:1 રાખવું.
- (8) ચાંદની અને નિહાર તેમની કુલ મૂડી તેમના સંબંધિત નવા નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં રાખશે.
જરૂરી ખાતાં અને પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

જવાબ :

પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું

વિગત	રકમ (₹)	વિગત	રકમ (₹)
યંત્રો ખાતે	2500	શકમંદ લેણાં જોગવાઈ ખાતે	4000
જૂના ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતે (નફો)		મકાન ખાતે	40,000
ચાંદની	30,000	રોકાણો ખાતે	8500
નિહાર	20,000		
	50,000		
	52,500		52,500

ભાગીદારોનાં મૂડી ખતાં

ઉધાર

જમા

વિગત	ચાંદની (₹)	નિહાર (₹)	પાયલ (₹)	વિગત	ચાંદની (₹)	નિહાર (₹)	પાયલ (₹)
બેન્ક ખાતે	26,800	—	—	બાકી આગળ લાવ્યા	1,00,000	80,000	—
બા. આ. લઈ ગયા	1,34,000	1,34,000	53,600	સામાન્ય અના. ખાતે	7200	4800	—
				રોકાણ વધાટ			
				અનામત ખાતે	3600	2400	—
				પાંઘડીના પ્રીમિયમ ખાતે	20,000	—	—
				પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે	30,000	20,000	—
				બેન્ક ખાતે	—	26,800	53,600
	1,60,800	1,34,000	53,600		1,60,800	1,34,000	53,600

રોકડ / બેન્ક ખાતું

ઉધાર

જમા

વિગત	રકમ (₹)	વિગત	રકમ (₹)
બાકી આગળ લાવ્યા	56,000	ચાંદનીના મૂડી ખાતે	26,800
પાંઘડીના પ્રીમિયમ ખાતે	20,000	બાકી આગળ લઈ ગયા	1,29,600
પાયલના મૂડી ખાતે	53,600		
નિહારના મૂડી ખાતે	26,800		
	1,56,400		1,56,400

તા. 1-4-2016ના રોજનું પ્રવેશ બાદનું પાંકું સરવેયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી :			
ચાંદની	1,34,000	બેન્ક	1,29,600
નિહાર	1,34,000	દેવાદારો	80,000
પાયલ	<u>53,600</u>	રોકાણો	98,500
લેણાદારો		મકાન	1,00,000
કારીગર નફા ભાગ ભંડેળ		ધનો	22,500
	3,21,600		
	64,000		
	45,000		
	4,30,600		4,30,600

સમજૂતી (1) : ત્યાગનું પ્રમાણ :

ચાંદની અને નિહારનું જૂનું પ્રમાણ = 3:2

ચાંદની, નિહાર અને પાયલનું નવું પ્રમાણ = 2:2:1

ત્યાગ = જૂનો ભાગ - નવો ભાગ

ચાંદનીનો ત્યાગ = $\frac{3}{5} - \frac{2}{5} = \frac{1}{5}$; નિહારનો ત્યાગ = $\frac{2}{5} - \frac{2}{5} = 0$

(2) : ચાંદની, નિહાર અને પાયલની મૂડી :

વિગત	ચાંદની	નિહાર
શરૂની બાકી	1,00,000	80,000
સામાન્ય અનામત	7200	4800
રોકાણ વધઘટ અનામત	3600	2400
પાધડીનું પ્રીમિયમ	20,000	
પુનઃમૂલ્યાંકનનો નફો	30,000	20,000
	1,60,800	1,07,200

પાયલ, ચાંદની અને નિહારની કુલ મૂડીના 20 % જેટલી મૂડી લાવે છે.

$$\text{ચાંદનીની મૂડી} = 1,60,800$$

$$\text{નિહારની મૂડી} = \underline{1,07,200}$$

$$\text{ચાંદની અને નિહારની કુલ મૂડી} = 2,68,000$$

$$\therefore \text{પાયલની મૂડી} = 2,68,000 \times \frac{20}{100} = ₹ 53,600$$

ચાંદની અને નિહાર તેમની કુલ મૂડી તેમના નવા સંબંધિત નફો-નુકસાનના પ્રમાણમાં રાખશે.

ચાંદની અને નિહાર તેમની કુલ મૂડી ₹ 2,68,000 તેમના સંબંધિત નફો-નુકસાનના પ્રમાણમાં રાખશે. જે 2:2 એટલે 1:1 છે.

$$\therefore \text{ચાંદનીની મૂડી} = 2,68,000 \times \frac{1}{2} = ₹ 1,34,000$$

$$\text{નિહારની મૂડી} = 2,68,000 \times \frac{1}{2} = ₹ 1,34,000$$

નોંધ : પાધડીનું પ્રીમિયમ ફક્ત ચાંદનીને મળશે.

ઉદાહરણ 30 : શિવાની અને નીરજ એક પેઢીના 1:2ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2016ના રોજ તેમની પેઢીનું પાંકું સરવૈયું નીચે પ્રમાણે છે :

પાંકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી ખાતાં :			
શિવાની	1,00,000	પાધડી	27,000
નીરજ	<u>1,50,000</u>	જમીન-મકાન	1,50,000
નફો-નુકસાન ખાતું		યંત્રો	50,000
સામાન્ય અનામત		સ્ટોક	20,000
લેણદારો		દેવાદારો	30,000
ઘાલખાધ અનામત		લેણીહૂંડી	10,000
		રોકડ	20,000
	3,07,000		3,07,000

ઉપરની તારીખે તેઓએ વિજયને નવા ભાગીદાર તરીકે પ્રવેશ આપ્યો. અન્ય બાબતો નીચે મુજબ નક્કી કરવામાં આવી :

(1) દેવાદારો પર ઘાલખાધ અનામત ₹ 5000 રાખવી.

(2) પાધડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 36,000 કરવામાં આવ્યું.

- (3) જમીન-મકાનની કિમતમાં 10 % વધારો કરવો.
 - (4) યંત્રોની ચોપડે કિમત તેની બજારકિમત કરતાં 25 % વધુ છે.
 - (5) સ્ટોકની કિમત 10 % ઘટાડવી.
 - (6) વિજય નવી પેઢીની ચોખી મિલકતની 50 % રકમ મૂડી પેટે અને પોતાના ભાગની પાંદડી રોકડમાં લાવશે.
 - (7) શિવાની તેના નફાના ભાગના $\frac{1}{3}$ ભાગ જ્યારે નીરજ તેના નફાના ભાગમાંથી $\frac{1}{3}$ ભાગ વિજયને આપશે.
- જરૂરી ખાતાં તૈયાર કરી પ્રવેશ બાદનું પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

જવાબ :

પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું

ઉધાર	જમા		
વિગત	રકમ (₹)	વિગત	રકમ (₹)
યંત્રો ખાતે	10,000	ધાલખાધ અનામત ખાતે	3000
સ્ટોક ખાતે	2000	જમીન-મકાન ખાતે	15,000
જૂના ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતે (નફો)			
શિવાની	2000		
નીરજ	4000		
	18,000		18,000

ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતાં

ઉધાર	જમા						
વિગત	શિવાની (₹)	નીરજ (₹)	વિજય (₹)	વિગત	શિવાની (₹)	નીરજ (₹)	વિજય (₹)
પાંડડી ખાતે	9000	18,000	—	બાકી આગળ લાવ્યા	1,00,000	1,50,000	—
બા. આ. લઈ ગયા	1,05,000	1,64,000	2,69,000	નફા-નુકસાન ખાતે	3000	6000	—
				સામાન્ય અના. ખાતે	5000	10,000	—
				પાંડડીના પ્રીમિયમ ખાતે	4000	12,000	—
				પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે	2000	4000	—
				રોકડ ખાતે	—	—	2,69,000
	1,14,000	1,82,000	2,69,000		1,14,000	1,82,000	2,69,000

રોકડ ખાતું

ઉધાર	જમા		
વિગત	રકમ (₹)	વિગત	રકમ (₹)
બાકી આગળ લાવ્યા	20,000	બાકી આગળ લઈ ગયા	3,05,000
પાંડડીના પ્રીમિયમ ખાતે	16,000		
વિજયના મૂડી ખાતે	2,69,000		
	3,05,000		3,05,000

તા. 1-4-2016ના રોજનું પ્રવેશ બાદનું પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લોણાં	રકમ (₹)
મૂડી ખતાં :			
શિવાની	1,05,000	જમીન-મકાન	1,65,000
નીરજ	1,64,000	યંત્રો	40,000
વિજય	2,69,000	સ્ટોક	18,000
લેણદારો		લેણીહૂંડી	10,000
ધારખાદ અનામત		દેવાદારો	30,000
		રોકડ	3,05,000
	5,68,000		5,68,000

સમજૂતી (1) ત્યાગનું પ્રમાણ :

શિવાની અને નીરજનું જૂનું પ્રમાણ = 1:2

શિવાની તેના નફાના ભાગનો $\frac{1}{3}$ ભાગ ત્યાગ કરે છે.

$$\therefore \text{શિવાનીનો ત્યાગ} = \frac{1}{3} \times \frac{1}{3} = \frac{1}{9}$$

નીરજ તેના નફાના ભાગમાંથી $\frac{1}{3}$ ભાગ ત્યાગ કરે છે.

$$\therefore \text{નીરજનો ત્યાગ} = \frac{1}{3}$$

$$\therefore \text{ત્યાગનું પ્રમાણ} = \frac{1}{9} : \frac{1}{3} = 1:3$$

(2) પાદ્ધતિની વહેંચાડી :

વિજયનો ભાગ = શિવાનીનો ત્યાગ + નીરજનો ત્યાગ

$$= \frac{1}{9} + \frac{1}{3}$$

$$= \frac{1+3}{9}$$

$$= \frac{4}{9}$$

$$\text{વિજયના ભાગની પાદ્ધતિ} = 36,000 \times \frac{4}{9} = 16,000$$

વિજયના ભાગની પાદ્ધતિ શિવાની અને નીરજ વચ્ચે તેમજા ત્યાગના પ્રમાણ 1:3માં વહેંચાશે.

(3) યંત્રોની ચોપડે કિમત ₹ 50,000 છે, જે તેની બજારકિમત કરતાં 25 % વધુ છે, એટલે કે જો યંત્રની બજારકિમત ₹ 100 હોય તો તેની ચોપડે કિમત 125 હોય. યંત્રની બજારકિમત નીચે મુજબ શોધાશે.

ચોપડે કિમત બજારકિમત

$$125 \qquad \qquad 100$$

$$50,000 \qquad \qquad (?)$$

$$= 100 \times \frac{50,000}{125} = ₹ 40,000$$

(4) વિજયે લાવવાની મૂડી

વિજય નવી પેઢીની ચોખ્ખી મિલકતના 50 % રકમ મૂડી તરીકે લાવશે.

ચોખ્ખી મિલકત = કુલ મિલકતો - દેવાં

કુલ મિલકતો - દેવાંનો તફાવત કુલ મૂડી થાય.

∴ विजय नवी पेटीनी कुल मूड़ीना 50 % 2कम मूड़ी तरीके लावशे.	
नवी पेटीमां शिवानीनी मूड़ी	₹ 1,05,000
नवी पेटीमां नीरजनी मूड़ी	₹ 1,64,000
नवी पेटीमां शिवानी अने नीरजनी कुल मूड़ी =	<u>₹ 2,69,000</u>
नवी पेटीमां विजयनी मूड़ी 50 % छे.	
∴ बाकीनी 50 % मूड़ी शिवानी अने नीरजनी होय.	
∴ 50 % मूड़ी = ₹ 2,69,000 शिवानी अने नीरजनी मूड़ी	
तो विजयनी 50 % मूड़ी = (?)	
	= ₹ 2,69,000

स्वाध्याय

1. દરેક પ્રશ્ન માટે થોળ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો :

- (1) ભાગીદારના પ્રવેશ વખતે સામાન્ય અનામત અને નફા-નુકસાન ખાતાની જમા બાકી ખાતે લઈ જવામાં આવે છે.
- (અ) પ્રવેશ પામનાર ભાગીદારના મૂડી ખાતે
 - (બ) નવા ભાગીદાર સહિત બધા જ ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતે
 - (ક) જૂના ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતે
 - (ઢ) પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતે
- (2) ભાગીદારના પ્રવેશ વખતે પેટીના પાકા સરવૈયામાં દર્શાવેલ પાઘડીની નોંધ થાય છે.
- (અ) જૂના ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં ઉધાર, પાઘડી ખાતે જમા
 - (બ) નવા ભાગીદાર સહિત બધા ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતે નવા નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં જમા, પાઘડી ખાતે ઉધાર
 - (ક) પ્રવેશ પામનાર ભાગીદારના મૂડી ખાતે જમા, પાઘડી ખાતે ઉધાર
 - (ઢ) જૂના ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં જમા, પાઘડી ખાતે ઉધાર
- (3) નવા ભાગીદારે લાવેલ પાઘડીનું પ્રીમિયમ બાજુ લઈ જવામાં આવે છે.
- (અ) જૂના ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં ઉધાર
 - (બ) જૂના ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતે જૂના નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં જમા
 - (ક) જૂના ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતે તેમના ત્યાગના પ્રમાણમાં ઉધાર
 - (ઢ) જૂના ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતે તેમના ત્યાગના પ્રમાણમાં જમા
- (4) પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું પ્રકારનું ખાતું છે.
(અ) વ્યક્તિ	(બ) ઉપજ-ખર્ચ
(ક) માલ-મિલકત નિકાલ	(ઢ) કામચલાઉ
- (5) નવો ભાગીદાર તેના ભાગની પાઘડીની 2કમ રોકડમાં લાવે ત્યારે ખાતું જમા કરવામાં આવે છે.
(અ) રોકડ	(બ) પાઘડીના પ્રીમિયમ
(ક) પાઘડી	(ઢ) તેનું મૂડી ખાતું
- (6) હિસાબી ધોરણ 26 મુજબ પાઘડી ચોપડે દર્શાવી શકાય નાહિ.
- (અ) પાઘડી માટે ખરેખર અવેજ આપેલ હોય તેવી
 - (બ) સ્વ-મૂલ્યાંકન દ્વારા આંકવામાં આવેલ
 - (ક) (અ) અને (બ) બંને
 - (ઢ) (અ) અને (બ) બેમાંથી એક પણ નાહિ

- (7) પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતાને ખાતું પણ કહે છે.
- (અ) નફા-નુકસાન ખાતું (બ) નફા-નુકસાન હવાલા ખાતું
- (ક) નફા-નુકસાન ફાળવણી ખાતું (ડ) નફા-નુકસાન ઉપલક ખાતું
- (8) જ્યારે ફક્ત નફા-નુકસાનનું જૂનું પ્રમાણ જ આપેલ હોય ત્યારે જૂના ભાગીદારોનું ત્યાગનું પ્રમાણ =
- (અ) સરખા હિસ્સે (બ) જૂનું પ્રમાણ
- (ક) જૂનો ભાગ - નવો ભાગ (ડ) શોધી શકાય નહિ
- (9) જૂના ભાગીદારે પણ તેના ભાગની પાદડી સંજોગોમાં અન્ય જૂના ભાગીદારને આપવી પડે છે.
- (અ) તેની મૂડી ઓછી હોય ત્યારે
- (બ) નવા નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં તેનો ભાગ, જૂના ભાગ કરતાં વધારે હોય ત્યારે
- (ક) નવા નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં તેનો ભાગ, જૂના ભાગ કરતાં ઓછો હોય ત્યારે
- (ડ) નવા નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં તેનો ભાગ નવા ભાગ એટલો હોય ત્યારે
- (10) પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતાનો નફો કે ખોટ ખાતે પ્રમાણમાં લઈ જવામાં આવે છે.
- (અ) જૂના ભાગીદારો, સરખા હિસ્સે (બ) બધા ભાગીદારો, નવા નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં
- (ક) જૂના ભાગીદારો, ત્યાગના પ્રમાણમાં (ડ) જૂના ભાગીદારો, જૂના પ્રમાણમાં

2. નીચેના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં જવાબ આપો :

- (1) નવા ભાગીદારને પેઢીમાં કેવી રીતે પ્રવેશ મળે છે ?
- (2) નવા ભાગીદારને કયા હેતુસર પેઢીમાં દાખલ કરવામાં આવે છે ?
- (3) નવા ભાગીદારના પ્રવેશ વખતે જરૂરી હિસાબી હવાલાઓ જણાવો.
- (4) નવા ભાગીદારને મળતા હક્કો જણાવો.
- (5) નવા ભાગીદારના પ્રવેશ વખતે મિલકતો અને દેવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન શા માટે કરવામાં આવે છે ?
- (6) નવા ભાગીદાર શા માટે તેના ભાગની પાદડી આપવી જરૂરી છે ?
- (7) ત્યાગનું પ્રમાણ એટલે શું ? તે કેવી રીતે શોધવામાં આવે છે ?
- (8) નવા ભાગીદારના પ્રવેશ વખતે પેઢીના ચોપડે દર્શાવેલ અનામતો અને એકઠા થયેલ નફા કે ખોટની બાકીની હિસાબી અસર કરણા સહિત સમજાવો.
- (9) પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું ક્યારે ઉધાર અને ક્યારે જમા કરવામાં આવે છે ?
- (10) પાદડી અંગે હિસાબી ધોરણ 26માં આપેલ જોગવાઈ જણાવો.

3. નવા નફા-નુકસાનનું પ્રમાણ અને ત્યાગના પ્રમાણની ગુણતરી કરો :

- (1) A અને B 3:2ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તેઓએ Cને નફામાં $\frac{1}{4}$ ભાગ આપવાની શરતે દાખલ કર્યો.
- (2) A અને B એક પેઢીમાં $\frac{4}{5}$ અને $\frac{2}{10}$ ભાગે નફો-નુકસાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તેમણે Cને નફામાં 20 % ભાગ આપવાની શરતે દાખલ કર્યો.
- (3) A અને B એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તેઓએ Cને $\frac{1}{6}$ ભાગ આપવાની શરતે પેઢીમાં નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કર્યો. Cના પ્રવેશ બાદ A અને Bનું નફા-નુકસાનનું પ્રમાણ 2:3 રહેશે.
- (4) A અને B 2:1ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચતા એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તેઓએ Cને નફામાં $\frac{1}{5}$ ભાગથી નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કર્યો. C તેના ભાગ પૈકી $\frac{1}{10}$ ભાગ A પાસેથી અને $\frac{1}{10}$ ભાગ B પાસેથી મેળવશે.

- (5) A, B અને C 5:3:2ના પ્રમાણમાં નફો-નુક્સાન વહેંચી લેતા ભાગીદારો છે. Dને નવા ભાગીદાર તરીકે પેઢીમાં દાખલ કર્યો. A તેના ભાગમાંથી $\frac{1}{20}$ ભાગ અને B તેના ભાગમાંથી $\frac{3}{40}$ ભાગ Dની તરફેણમાં ત્યાગ કરશે.
- (6) A અને B 3:2ના પ્રમાણમાં નફો-નુક્સાન વહેંચી લેતા ભાગીદારો છે. તેઓ Cને $\frac{1}{10}$ ભાગે નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરે છે. જે C A અને B પાસેથી સરખે હિસ્સે મેળવશે.
- (7) A, B અને C 20 %, 40 % અને 40 % ના પ્રમાણમાં નફો-નુક્સાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. Dને નફામાં $\frac{1}{8}$ ભાગે નવા ભાગીદાર તરીકે પ્રવેશ આય્યો. D તેનો ભાગ B અને C પાસેથી 3:2ના પ્રમાણમાં મેળવશે.
- (8) A અને B એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તેઓ Cને નફામાં $\frac{1}{5}$ ભાગ આપવાની શરતે નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરે છે. C તેના ભાગ પૈકી $\frac{1}{15}$ ભાગ A પાસેથી અને બાકીનો ભાગ B પાસેથી મેળવશે.
- (9) A, B અને C 4:3:3ના પ્રમાણમાં નફો-નુક્સાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તેઓ Dને $\frac{1}{20}$ ભાગે નફામાં ભાગ આપવાની શરતે દાખલ કરે છે. D તેના ભાગ પૈકી $\frac{1}{40}$ ભાગ A પાસેથી અને બાકીનો ભાગ B અને C પાસેથી સરખે હિસ્સે મેળવશે.
- (10) A અને B 3:1ના પ્રમાણમાં નફો-નુક્સાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. Cને તેઓએ નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કર્યો. A તેના ભાગનો $\frac{1}{3}$ ભાગ અને B તેના ભાગનો $\frac{1}{4}$ ભાગ Cની તરફેણમાં ત્યાગ કરશે.
- (11) A અને B 5:3ના પ્રમાણમાં નફો-નુક્સાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. Cને તેઓ નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરે છે. A તેના ભાગના 30 % અને B તેના ભાગના 20 % Cની તરફેણમાં ત્યાગ કરશે.
- (12) X અને Y 2:1ના પ્રમાણમાં નફો-નુક્સાન વહેંચે છે. તેઓ Zને નવા ભાગીદાર તરીકે પેઢીમાં દાખલ કરે છે. X તેના ભાગમાંથી $\frac{1}{15}$ ભાગ જ્યારે Y તેના ભાગનો $\frac{1}{5}$ ભાગ Zની તરફેણમાં ત્યાગ કરશે.
- (13) X, Y અને Z 2:3:1ના પ્રમાણમાં નફો-નુક્સાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તેઓ Wને $\frac{1}{6}$ ભાગે પેઢીમાં નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરે છે. Z તેનો ભાગ ભવિષ્યમાં પણ જાળવી રાખશે.
- (14) X અને Y 5:4ના પ્રમાણમાં નફો-નુક્સાન વહેંચે છે. તેમણે Zને નવા ભાગીદાર તરીકે પ્રવેશ આય્યો. ત્રણેય ભાગીદારો ભવિષ્યમાં નફો-નુક્સાન સરખે હિસ્સે વહેંચશે. (ફક્ત ત્યાગનું પ્રમાણ શોધો.)
- (15) X, Y અને Z 3:2:1ના પ્રમાણમાં નફો-નુક્સાન વહેંચે છે. તેઓ Wને નવા ભાગીદાર તરીકે પેઢીમાં દાખલ કરે છે. તેઓનું નવું નફો-નુક્સાનનું પ્રમાણ 4:3:2:3 રાખવાનું નક્કી કર્યું. (ફક્ત ત્યાગનું પ્રમાણ શોધો.)
4. નીચેના વ્યવહારો અંગે જરૂરી આમનોંધ લખો :

- (1) A અને B 3:2ના પ્રમાણમાં નફો-નુક્સાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. Cને $\frac{1}{5}$ ભાગે નવા ભાગીદાર તરીકે પ્રવેશ આય્યો. C મૂડી તરીકે ₹ 80,000 રોકડમાં લાવે છે. C તેના ભાગની પ્રમાણસર પાધડી A અને Bને અંગત રીતે આપે છે. Cના પ્રવેશ પહેલાં A અને Bના ચોપે પાધડી ખાતું ₹ 25,000ની બાકી દર્શાવે છે.
- (2) A અને B એક પેઢીના ભાગીદારો છે. Cને $\frac{1}{4}$ ભાગે પેઢીમાં દાખલ કર્યો. C મૂડી પેટે ₹ 80,000 અને તેના ભાગની પ્રમાણસર પાધડી રોકડમાં લાવે છે. પેઢીની પાધડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 1,00,000થી કરવામાં આવ્યું.
- (3) A અને B 2:3ના પ્રમાણમાં નફો-નુક્સાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તેઓ Cને નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરે છે. C તેના ભાગની પાધડી અને મૂડી પેટે અનુક્રમે ₹ 40,000 અને ₹ 60,000 રોકડ લાવે છે. Cના પ્રવેશ વખતે A અને Bના પાકા સરવૈયામાં પાધડી ₹ 30,000થી દર્શાવેલ છે. ત્રણેય ભાગીદારોનું નવું નફો-નુક્સાનનું પ્રમાણ 3:5:2 નક્કી કરવામાં આવ્યું.

- (4) P, Q અને R 3:2:1ના પ્રમાણમાં નફો-નુક્સાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તેઓ મૂડી ખાતાં સ્થિર મૂડીની પદ્ધતિથી રાખે છે. તેઓ Sને નવા ભાગીદાર તરીકે પેઢીમાં દાખલ કરે છે. S મૂડી અને પાઘડી પેટે રોકડ ₹ 50,000, ફર્નિચર ₹ 40,000 અને મોટરકાર ₹ 60,000 પેઢીમાં લાવે છે. પેઢીની પાઘડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 2,40,000 કરવામાં આવ્યું. Sના પ્રવેશ વખતે જૂની પેઢીના ચોપડે પાઘડી ખાતું ₹ 90,000 બાકી દર્શાવતું હતું. બધા ભાગીદારો ભવિષ્યમાં 4:3:2:3ના પ્રમાણમાં નફો-નુક્સાન વહેંચશે. જૂના ભાગીદારો તેમને મળેલ પાઘડી પૈકી 50 % પાઘડી રોકડમાં ઉપાડી જશે.
- (5) X અને Y 1:3ના પ્રમાણમાં નફો-નુક્સાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. Zને નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કર્યો. Z મૂડી પેટે ₹ 65,000 અને પાઘડી તરીકે ₹ 36,000 રોકડ લાવે છે. Zના પ્રવેશ બાદ ત્રણેથી ભાગીદારો સરખા છિસ્સે નફો-નુક્સાન વહેંચશે.
- (6) M, N અને O 4:3:3ના પ્રમાણમાં નફો-નુક્સાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તેઓ Pને નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરે છે. P પાઘડી તરીકે ₹ 40,000 રોકડ લાવે છે. Pના પ્રવેશ બાદ નવું નફો-નુક્સાનનું પ્રમાણ 1:1:2:1 નક્કી કરવામાં આવ્યું. જૂની પેઢીના ચોપડે પાઘડી ખાતાની બાકી ₹ 50,000 હતી.
- (7) B અને C એક પેઢીના ભાગીદારો છે. Dને નવા ભાગીદાર તરીકે પેઢીમાં દાખલ કરે છે. D મૂડી પેટે ₹ 50,000 અને પાઘડી પેટે તેના ભાગ ₹ 20,000માંથી ₹ 14,000 રોકડમાં લાવે છે.
- (8) A, B અને C 3:2:4ના પ્રમાણમાં નફો-નુક્સાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તેઓ મૂડી ખાતાં સ્થિર મૂડીની પદ્ધતિથી રાખે છે. Dને નવા ભાગીદાર તરીકે પેઢીમાં દાખલ કરે છે. D મૂડી પેટે ₹ 70,000 અને પાઘડી પેટે ₹ 30,000 રોકડમાં લાવે છે. Dના પ્રવેશ વખતે પેઢીનું પાંકું સરવૈયું પાઘડી ખાતું ₹ 45,000થી દર્શાવતું હતું. Dના પ્રવેશ વખતે પેઢીની પાઘડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 1,80,000 કરવામાં આવ્યું. A, B, C અને Dનું નવું નફો-નુક્સાનનું પ્રમાણ 1:1:1:1 નક્કી કરવામાં આવ્યું.
- (9) A અને B 3:2ના પ્રમાણમાં નફો-નુક્સાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. Cને $\frac{1}{5}$ ભાગે પેઢીમાં નવા ભાગીદાર તરીકે પેઢીમાં દાખલ કરવામાં આવ્યો. C મૂડી પેટે ₹ 30,000 રોકડમાં લાવે છે, પરંતુ તેના ભાગની પાઘડીના ₹ 10,000 રોકડમાં લાવતો નથી.
- (10) P અને Q સરખે છિસ્સે નફો-નુક્સાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તેઓ મૂડી ખાતાં સ્થિર મૂડીની પદ્ધતિથી રાખે છે. તેઓ Rને નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરે છે. Rના પ્રવેશ વખતે P અને Qનું પાંકું સરવૈયું ₹ 70,000 પાઘડી દર્શાવતું હતું. R મૂડી તરીકે ₹ 40,000 રોકડમાં લાવે છે. પેઢીની પાઘડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 1,60,000 કરવામાં આવ્યું. નવું નફો-નુક્સાનનું પ્રમાણ 5:2:1 નક્કી કરવામાં આવ્યું.
- (11) G અને Eની મૂડી અનુક્રમે ₹ 80,000 અને ₹ 60,000 છે. તેઓ Bને $\frac{1}{4}$ ભાગે નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરે છે. B મૂડી તરીકે ₹ 50,000 લાવે છે. પાઘડીની ગણતરી કરી જરૂરી આમનોંધ લખો.
- (12) R, C અને B 3:2:1ના પ્રમાણમાં નફો-નુક્સાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તેઓની મૂડી તા. 1-4-2016ના રોજ અનુક્રમે ₹ 1,00,000, ₹ 60,000 અને ₹ 50,000 છે. આ તારીખે પેઢીના ચોપડે સામાન્ય અનામતની બાકી ₹ 90,000 હતી. તેઓ Pને નવા ભાગીદાર તરીકે પેઢીમાં દાખલ કરે છે. P મૂડી પેટે ₹ 1,80,000 લાવે છે. બધા ભાગીદારોનું નવું નફો-નુક્સાનનું પ્રમાણ 2:1:1:2 નક્કી કરવામાં આવ્યું. પાઘડીની ગણતરી કરી જરૂરી આમનોંધ લખો.

- (13) X અને Y 2:3ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. Zને $\frac{1}{5}$ ભાગે નવા ભાગીદાર તરીકે પ્રવેશ આપે છે. પેઢીની પાધડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 20,000 કરવામાં આવ્યું. X અને Yના પાકા સરવૈયામાં પાધડીની બાકી ₹ 15,000થી દર્શાવેલ છે. Z મૂડી તરીકે ₹ 50,000 અને તેના ભાગની પાધડીના 80 % રકમ રોકડમાં લાવે છે. જૂના ભાગીદારોના ખાતે જમા થયેલ પાધડીની 40 % રકમ જૂના ભાગીદારો રોકડમાં ઉપાડી જાય છે. Zના પ્રવેશ બાદ નવી પેઢીનો પ્રથમ વર્ષનો નફો ₹ 60,000 હતો. જરૂરી આમનોંધ લખો.
5. R અને J 2:3ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તેઓ $\frac{1}{6}$ ભાગે Bને નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરે છે. Bના પ્રવેશ વખતે R અને Jના ચોપડે નીચે મુજબની બાકીઓ હતી :
સામાન્ય અનામત ₹ 7000	આકસ્મિક અનામત ₹ 5100
કામદાર વળતર અનામત ₹ 6000	ધાલખાધ અનામત ₹ 4200
રોકાણ વધધટ અનામત ₹ 1900	જાહેરાત ઝુંબેશ ખર્ચ ₹ 3400
નફો-નુકસાન ખાતું (ઉધાર બાકી) ₹ 1600	
જરૂરી આમનોંધ લખો.	
6. K અને R 4:1ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તેઓઓ Pને $\frac{1}{5}$ ભાગ આપવાની શરતે નવા ભાગીદાર તરીકે પ્રવેશ આપ્યો. Pના પ્રવેશ વખતે K અને Rના ચોપડે નીચે મુજબની બાકીઓ હતી :
રોકાણ વધધટ અનામત ₹ 2500	કામદાર વળતર અનામત ₹ 7000
ધાલખાધ અનામત ₹ 3000	રોકાણો ₹ 20,000
દેવાદારો ₹ 70,000	
- નીચેના સંજોગોમાં જરૂરી આમનોંધ લખો :
- જો રોકાણોની બજારકંમત નીચે મુજબ હોય,

(i) ₹ 19,500	(ii) ₹ 22,000
--------------	---------------
 - જો કામદાર વળતરનો દાવો નીચે મુજબ સ્વીકારવામાં આવે,

(i) ₹ 6000	(ii) ₹ 8500
------------	-------------
 - જો દેવાદારો પર નીચે મુજબ ધાલખાધ અનામત જરૂરી હોય,

(i) ₹ 4000	(ii) ₹ 2500
------------	-------------
- (iii) ₹ 2000 ધાલખાધ માંડી વાળ્યા બાદ ધાલખાધ અનામત 10 % જરૂરી હોય.
7. A અને B સરખે હિસ્સે નફો-નુકસાન વહેંચી લેતા ભાગીદારો છે. તેઓ Cને $\frac{1}{4}$ ભાગ આપવાની શરતે પેઢીમાં દાખલ કરે છે. Cના પ્રવેશ વખતે A અને Bના પાકા સરવૈયામાં નીચે મુજબની બાકીઓ હતી :
પેટન્ટ	₹	30,000	પાધડી	₹	20,000
જમીન-મકાન	₹	1,80,000	યંત્રો	₹	60,000
સ્ટોક	₹	35,000	લેણદારો	₹	40,000
- Cના પ્રવેશ વખતે નક્કી કરવામાં આવ્યું કે,
- પેટન્ટ પૂરેપૂરા માંડી વાળવા.
 - જમીન-મકાનની કિંમતમાં 20 % વધારો કરવો.
 - યંત્રોની કિંમત 60 % સુધી ગણવી.
 - સ્ટોકની કિંમત, પડતર કરતાં ₹ 4000 વધારે આંકવામાં આવેલ હતી.
 - લેણદારોમાંથી ₹ 6000 ચૂકવવા પડશે નહિએ.
- જરૂરી આમનોંધ લખી પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું તૈયાર કરો.

8. આભા અને બીના 2:1ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેચતા એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2017ના રોજ તેમની પેઢીનું પાકું સરવૈયું નીચે મુજબ હતું :

પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી ખાતાં :			
આભા	80,000	પાધડી	18,000
બીના	60,000	જમીન-મકાન	72,000
સામાન્ય અનામત		યંત્રો	40,000
કારીગર વળતર અનામત	18,000	સ્ટોક	36,000
રોકાણ અનામત	4500	દેવાદારો	24,000
લોણદારો	1500	— ઘાલખાધ અનામત	2000
દેવીહૂંડી	28,000	રોકાણો	22,000
	12,000	રોકડ-બેન્ક	8000
		જાહેરાત જુંબેશ ખર્ચ	2000
			6000
	2,04,000		2,04,000

તેઓએ તા. 1-4-2017થી ઋષિલને નવા ભાગીદાર તરીકે નીચેની શરતોએ દાખલ કર્યો :

- (1) ઋષિલ ₹ 1,00,000 મૂડી તરીકે અને ₹ 24,000 પાધડી પેટે રોકડ લાવશે.
- (2) જમીન-મકાનની કિંમત ₹ 17,000થી વધારવી.
- (3) યંત્રોની કિંમત ₹ 32,000 સુધી ઘટાડવી.
- (4) દેવાદારો પર 10 % ઘાલખાધ અનામત રાખવી.
- (5) નહિ ચૂકવેલ વીજળી બિલ માટે ₹ 1100ની જોગવાઈ કરવી.
- (6) ગ્રાણેય ભાગીદારોનું નવું નફો-નુકસાનનું પ્રમાણ 2:1:2 રાખવું.

જરૂરી આમનોંધ લખી પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતું, ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતાં, રોકડ-બેન્ક ખાતું અને પ્રવેશ બાદનું પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

9. આસ્થા અને આહના એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2017ના રોજ તેમની પેઢીનું પાકું સરવૈયું નીચે મુજબ હતું :

પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી ખાતાં :			
આસ્થા	76,000	પાધડી	8400
આહના	48,400	જમીન-મકાન	40,000
કામદાર વળતર લંડોળ	1,24,400	યંત્રો	32,000
રોકાણ વધઘટ લંડોળ	4800	રોકાણો	20,000
પ્રોવિડન્ટ ફંડ	1600	દેવાદારો	25,200
ઘાલખાધ અનામત	6400	સ્ટોક	14,400
લોણદારો	8000	રોકડ	16,000
દેવીહૂંડી	12,000	જાહેરાત જુંબેશ ખર્ચ	3200
	6000	નફો-નુકસાન ખાતું	4000
	1,63,200		1,63,200

તા. 1-4-2017થી તેઓએ સોનુને નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરી. પ્રવેશની શરતો નીચે મુજબ હતી :

- (1) સોનુ મૂડી તરીકે ₹ 80,000 અને તેના ભાગની પાધડી પૈકી ₹ 7200 રોકડા લાવશે.
- (2) નવું નફોનુકસાનનું પ્રમાણ 4:3:3 નક્કી કરવામાં આવ્યું.
- (3) પાધડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 40,000 કરવામાં આવ્યું.
- (4) કામદાર વળતરનો દાવો ₹ 3200 મંજૂર કર્યો.
- (5) રોકાણો ₹ 19,200માં આહના લઈ જશે.
- (6) રોકાણો પર મળવાનું બાકી વ્યાજ ₹ 2400 નોંધેલ નથી.
- (7) લેણદારોએ લખેલી દેવીહુંડી ₹ 2000 સ્વીકારેલ જે ચોપડે નોંધેલ નથી.
- (8) જમીન-મકાનની ચોપડે કિંમત તેની બજારકિંમત કરતાં 20 % ઓછી છે.
- (9) ચૂકવેલ વીમા-પ્રીમિયમમાં ₹ 4800 આવતા વર્ષના છે.

જરૂરી ખાતાં અને પ્રવેશ બાદનું પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

10. વિદિત અને વિશાલ 2:3ના પ્રમાણમાં નફોનુકસાન વહેંયતા ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2016ના રોજ તેમની પેઢીનું પાકું સરવૈયું નીચે મુજબ હતું :

પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી :			
વિદિત	48,000	મકાન	66,000
વિશાલ	<u>60,000</u>	યંત્રો	30,000
આક્સિક અનામત		સ્ટોક	18,000
કામદાર વળતર અનામત	9000	દેવાદારો	39,600
રોકાણ અનામત	24,000	બેન્ક	8400
લેણદારો	7200	રોકાણો	18,000
ઘાલખાધ અનામત	30,000		
	1800		
	1,80,000		1,80,000

તા. 1-4-2016ના રોજ તેઓએ બન્ટીને નવા ભાગીદાર તરીકે નીચેની શરતોથી પ્રવેશ આપો :

- (1) વિદિત તેના ભાગમાંથી $\frac{1}{4}$ ભાગ અને વિશાલ તેના ભાગમાંથી $\frac{1}{8}$ ભાગ બન્ટીની તરફેણમાં ત્યાગ કરશે.
- (2) બન્ટી મૂડી તરીકે ₹ 72,000 અને તેના ભાગની પાધડી રોકડમાં લાવશે.
- (3) પેઢીની પાધડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 32,000 કરવામાં આવ્યું.
- (4) વિદિત અને વિશાલ તેમને મળેલ પાધડી પૈકી 50 % પાધડી રોકડમાં ઉપાડી જશે.
- (5) યંત્રો પર 10 % ઘસારો ગણવો.
- (6) દેવાદારોમાંથી ₹ 3600 ઘાલખાધ તરીકે માંડી વાળવા અને 15 % ઘાલખાધ અનામતની જોગવાઈ કરવી.
- (7) રોકાણોની બજારકિંમત ₹ 9000 છે, જે ચોપડે લાવવી.
- (8) કારીગર વળતર પેટે ₹ 30,000નો દાવો સ્વીકારવો.
- (9) લેણદારોની 10 % રકમ ચૂકવવી પડશે નહિ.

જરૂરી ખાતાં તૈયાર કરી નવી પેઢીનું પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

11. પ્રેરણા અને પીપૂષ મૂડીના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તેમની પેઢીનું તા. 31-3-2016નું પાકું સરવૈયું નીચે પ્રમાણે છે :

પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેખાં	રકમ (₹)
મૂડી ખાતાં :			
પ્રેરણા	50,000	મકાન	90,000
પીપૂષ	1,50,000	ફર્નિચર	17,500
અનામત બંડોળ	30,000	યંત્રો	1,07,500
લેણદારો	40,000	સ્ટોક	17,500
ચૂકવવાના બાકી ખર્ચ	1500	દેવાદારો	30,000
		રોકડ-બેન્ક	8250
		મળવાની બાકી આવક	750
	2,71,500		2,71,500

તા. 31-3-2016ના રોજ પોયણીને નફામાં $\frac{1}{5}$ ભાગ આપવાની શરતે પ્રવેશ આપ્યો.

- (1) પોયણી મૂડી પેટે ₹ 62,500 અને તેના ભાગની પાધડી પેટે ₹ 24,000 રોકડ લાવ્યા. પાધડીની રકમમાંથી 60 % રકમ જૂના ભાગીદારો તરત જ ઉપાડી જશે.
- (2) સ્ટોક અને યંત્રોની બજારકિમત અનુકૂલે ₹ 20,000 અને ₹ 1,20,000 છે.
- (3) દેવાદારો પર 10 % ઘાલખાધ અનામત અને 2 % વટાવ અનામતની જોગવાઈ કરવી.
- (4) લેણદારોને ₹ 30,000 ચૂકવવા પડશે.
- (5) મકાનની કિંમતમાં 15 % અને ફર્નિચરની કિંમતમાં 20 %નો વધારો કરવો.
- (6) ₹ 460 મજૂરીના ચૂકવવાના બાકી છે, જે ચોપડે નોંધેલ નથી.

ઉપરોક્ત માહિતી પરથી જરૂરી ખાતાં તૈયાર કરી નવું પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

12. P અને Q 3:2ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2016ના રોજનું તેમની પેઢીનું પાકું સરવૈયું નીચે મુજબ હતું :

પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેખાં	રકમ (₹)
મૂડી ખાતાં :			
P	70,000	જમીન-મકાન	80,000
Q	50,000	દેવાદારો	22,000
પ્રોવિડન્ટ ફંડ	1,20,000	- ઘાલખાધ અનામત	2000
લેણદારો	18,000	સ્ટોક	36,000
	22,000	રોકડ	4000
	1,60,000	પાધડી	20,000
			1,60,000

ઉપરની તારીખે તેઓએ Rને નીચેની શરતોએ નવા ભાગીદાર તરીકે પ્રવેશ આપ્યો :

- (1) R મૂડી પેટે ₹ 60,000 રોકડ લાવશે.
- (2) પેઢીની પાધડીની કિંમત ₹ 30,000 નક્કી થઈ.
- (3) R તેના ભાગની પાધડીની રકમ રોકડમાં લાવશે નહિ.

- (4) જમીન-મકાનની કિંમત ₹ 90,000 ગણવી.
- (5) દેવાદારો પર ધાલખાધ અનામત 5 % રાખવી.
- (6) સ્ટોકની કિંમતમાં ₹ 400 ઘટાડો કરવો.
- (7) લેણદારોને ₹ 500 ચૂકવવાના નથી.
- (8) બધા જ ભાગીદારોનું નવું નફો-નુકસાનનું પ્રમાણ 5:2:3 નક્કી કર્યું.

ઉપરની માહિતી પરથી પેઢીના ચોપું જરૂરી ખાતાં નક્કી કરી પ્રવેશ બાદનું પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો અને પાછડી અંગે જરૂરી આમનોંધ આપો.

13. A અને B એક ભાગીદારી પેઢીના 4:1ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2017ના રોજ તેમની પેઢીનું પાકું સરવૈયું નીચે પ્રમાણે છે :

પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી ખાતાં :			
A	75,000	જમીન-મકાન	35,000
B	25,000	ફર્નિચર	30,000
	1,00,000	રોકાણો	25,000
ચાલુ ખાતાં :			
A	8000	સ્ટોક	15,000
B	2000	દેવાદારો	5500
	10,000	— ધાલખાધ અનામત	500
કારીગર અક્સમાત વળતર ભંડોળ	5000	લેણીહૂંડી	2000
લેણદારો	4000	રોકડ-બેન્ક	3000
દેવીહૂંડી	1000	પાછડી	5000
	1,20,000		1,20,000

ઉપરની તારીખે Cને નવા ભાગીદાર તરીકે નીચેની શરતે પ્રવેશ આપ્યો. નવું નફો-નુકસાનનું પ્રમાણ 3:1:1 રાખવાનું નક્કી કર્યું.

- (1) C તેના નફાના $\frac{1}{5}$ ભાગ પેટે ₹ 20,000 રોકડા મૂડી તરીકે અને ₹ 5000 પાછડી તરીકે લાવશે. પાછડીની રકમમાંથી અડધી રકમ જૂના ભાગીદારો તરત જ ઉપાડી જશે.
 - (2) જમીન-મકાનની કિંમતમાં 10 % વધારો કરવો. જ્યારે ફર્નિચર અને સ્ટોકની કિંમતમાં 5 % ઘટાડો કરવો.
 - (3) રોકાણોની બજારકિંમત ₹ 35,000 છે, જે ચોપું લાવવી.
 - (4) દેવાદારો પર 10 % ધાલખાધ અનામતની જોગવાઈ કરવી.
 - (5) અક્સમાત વળતર અંગે ₹ 1000નો દાવો મંજૂર કરેલ છે.
 - (6) બેન્ક ચાર્જિસના ₹ 450 ચૂકવેલ જેની નોંધ કરવાની બાકી છે.
- જરૂરી ખાતાં તૈયાર કરી પ્રવેશ બાદનું પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

14. ઝાત્વી અને પ્રિન્સી 5:3ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચી લેતા ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2017ના રોજનું પેઢીનું પાકું સરવૈયું નીચે પ્રમાણે છે :

પાંકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લોણાં	રકમ (₹)
કામદાર નફા-ભાગ બંધોળ	30,000	બેન્ક	60,000
લેણદારો	1,20,000	દેવાદારો	90,000
કામદાર વળતર અનામત	60,000	સ્ટોક	60,000
ચાલુ ખાતાં :		મકાન	4,50,000
ક્રાંત્વી	1,50,000	રોકાણો	1,05,000
પ્રિન્સી	<u>1,95,000</u>		
મૂડી ખાતાં :	3,45,000		
ક્રાંત્વી	1,20,000		
પ્રિન્સી	<u>90,000</u>	2,10,000	
			7,65,000
			7,65,000

તા. 1-4-2017ના રોજથી મનનને ભાગીદાર તરીકે દાખલ કર્યો. પ્રવેશની શરતો નીચે મુજબ હતી :

- (1) મનન તેનું અંગત ફર્નિચર ₹ 75,000નું મૂડી તરીકે પેઢીમાં લાવશે.
 - (2) લેણદારો પૈકી ₹ 60,000 મનનને ચૂકવવાના છે, જે તેના મૂડી ખાતે લઈ જવા.
 - (3) મનનનો ભવિષ્યના નફામાં $\frac{1}{5}$ ભાગ રહેશે.
 - (4) મનન પાંદડી તરીકે ₹ 45,000 રોકડમાં લાવશે.
 - (5) પેઢીની પાંદડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 3,00,000 કરવામાં આવ્યું.
 - (6) ઉધાર ખરીદીના ₹ 15,000 લેણદારો ખાતે અને ખરીદ ખાતે નોંધવાના બાકી છે. આ માલનો સમાવેશ આખરસ્ટોકમાં થયેલ છે.
 - (7) ₹ 45,000ના સ્ટોકની બજારકિંમત ₹ 36,000 છે.
 - (8) કારીગર વળતર અનામત પેટે જવાબદારી ₹ 28,000 છે.
 - (9) રોકાણો પર મળવાનું બાકી વ્યાજ ₹ 24,000 નોંધવાનું બાકી છે.
- પ્રવેશ બાદનું પાંકું સરવૈયું તૈયાર કરો.
15. રિયા અને ગૌરી 1:2ના પ્રમાણમાં નફો નુકસાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તા. 1-4-2017ના રોજ તેઓએ સંજુને $\frac{1}{5}$ ભાગે નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કર્યો. સંજુ મૂડી તરીકે ₹ 90,000 રોકડ લાવે છે. અનામતો, પુનઃમૂલ્યાંકન ખાતાનો નફો અને પાંદડીના હવાલા નાખ્યા બાદ રિયા અને ગૌરીની મૂડી અનુક્રમે ₹ 1,50,000 અને ₹ 2,00,000 હતી. ભાગીદારોએ નક્કી કર્યું કે નવી પેઢીની કુલ મૂડી ₹ 4,50,000 નવા નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં રાખવી. ભાગીદારો જરૂરી રોકડ લાવશે અથવા ઉપાડી જશે. ભાગીદારોનાં મૂડી ખાતાં તૈયાર કરો.
 16. પાશ્ચી અને અનેરી 2:1ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચી લેતા એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2016ના રોજ તેમની પેઢીનું પાંકું સરવૈયું નીચે પ્રમાણે છે :

પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લોણાં	રકમ (₹)
મૂડી :			
પાશ્રી	91,000	પાધડી	21,000
અનેરી	84,000	મકાન	1,40,000
મૂડી અનામત		ફર્નિચર	28,000
કામદાર બચત ખાતાં	1,75,000	સ્ટોક	14,700
કારોગર નફા-ભાગ બંડોળ	7000	દેવાદારો	18,200
10 %ની લોન	8400	રોકડ	16,800
લેણદારો	35,000		56,000
	39,900		
			2,80,000
			2,80,000

તા. 1-4-2016ના રોજ તેઓએ હેન્સીને નવા ભાગીદાર તરીકે નીચેની શરતોથી દાખલ કરી :

- (1) નવું નફા-નુકસાનનું પ્રમાણ 3:4:2 રાખવું.
 - (2) હેન્સી મૂડી તરીકે ₹ 40,000 રોકડમાં લાવશે.
 - (3) લોન પર એક વર્ષનું વ્યાજ ચૂકવવાનું બાકી છે.
 - (4) પાશ્રીના અંગત ખર્ચના ચૂકવેલ ₹ 5600 નફા-નુકસાન ખાતે ઉધારેલ છે.
 - (5) પુનર્ગઠન ખર્ચના ₹ 8400 અનેરીએ ચૂકવ્યા.
 - (6) પાધડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 90,000 કરવામાં આવ્યું.
 - (7) હેન્સીની મૂડીને પાયા તરીકે રાખી પાશ્રી અને અનેરીની મૂડી નવી પેઢીમાં નવા નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં રાખવી અને જરૂરી હવાલા ભાગીદારોનાં ચાલુ ખાતાંમાં નાખવા.
- જરૂરી ખાતાં અને પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

17. અંકિતા અને એશા 2:1ના પ્રમાણમાં નફા-નુકસાન વહેંચી લેતા ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2016ના રોજ તેમની પેઢીનું પાકું સરવૈયું નીચે મુજબ હતું :

પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લોણાં	રકમ (₹)
મૂડી :			
અંકિતા	64,000	ધંત્રો	64,000
એશા	32,000	ફર્નિચર	40,000
અનામત બંડોળ		સ્ટોક	13,600
લેણદારો	96,000	દેવાદારો	16,800
દેવીહૂડી		— ધાલામાધ અનામત	40,000
	60,000	રોકડ-બેન્ક	3200
	8000		36,800
			26,400
	1,80,800		1,80,800

અર્પિતાને તા. 1-4-2016થી નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરવામાં આવી. પ્રવેશની શરતો નીચે મુજબ હતી :

- (1) અંકિતા તેના ભાગમાંથી $\frac{1}{12}$ ભાગ અને એશા તેના ભાગમાંથી $\frac{1}{6}$ ભાગ અર્પિતાને આપશે.
- (2) અર્પિતા તેના ભાગે પ્રમાણસર મૂડી લાવશે.
- (3) અર્પિતા તેના ભાગની પાધડી રોકડમાં લાવશે. પેઢીની પાધડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 90,000 કરવામાં આવ્યું.

- (4) કાયમી મિલકતો 10 % ધસારાને પાત્ર છે.
- (5) બધા જ દેવાદારો સંધર છે.
- (6) વીમા-પ્રીમિયમના ચૂકવેલ ₹ 12,000 પૈકી ₹ 2400 આવતા વર્ષ આગણ લઈ જવાના છે.
- જરૂરી ખાતાં અને પાંકું સરવૈયું તૈયાર કરો.
- 18.** જૈની અને આન્યા 3:2ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2016ના રોજ તેમની પેઢીનું પાંકું સરવૈયું નીચે મુજબ હતું :

પાંકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી :			
જૈની	70,000	મકાન	42,000
આન્યા	56,000	યંત્રો	17,500
સામાન્ય અનામત		રોકાણો	63,000
રોકાણ અનામત	8400	દેવાદારો	56,000
કારીગર નફો-ભાગ ભંડોળ	4200	— ધાલખાધ અનામત	2800
લેણદારો	31,500	બેન્ક	53,200
	44,800		39,200
	2,14,900		2,14,900

તા. 1-4-2016ના રોજ તેમણે પ્રિયંકાને નીચેની શરતોથી નવા ભાગીદાર તરીકે દાખલ કરી.

- (1) પ્રિયંકા પાંઘડી પેટે ₹ 14,000 રોકડમાં લાવશે.
- (2) જૈની અને આન્યાની નવી પેઢીમાં કુલ મૂડીના 20 % જેટલી મૂડી પ્રિયંકા લાવશે.
- (3) નવું નફો-નુકસાનનું પ્રમાણ 2:2:1 રાખવું.
- (4) ધાલખાધ અનામતની જોગવાઈ જરૂરી નથી.
- (5) યંત્રોની કિંમતમાં 10 % ઘટાડો કરવો.
- (6) મકાનની બજારકિંમત ₹ 70,000 છે.
- (7) રોકાણોની બજારકિંમત ₹ 68,950 છે.
- (8) જૈની અને આન્યા નવી પેઢીમાં તેમની બંનેની કુલ મૂડી તેમના સંબંધિત નવા નફો-નુકસાનના પ્રમાણમાં રાખશે. જરૂરી હવાલા બેન્ક ખાતા દ્વારા કરવા.
- જરૂરી ખાતાં અને પાંકું સરવૈયું તૈયાર કરો.
- 19.** ટપુ અને સોનુ 1:2ના પ્રમાણમાં નફો-નુકસાન વહેંચતા એક પેઢીના ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2016ના રોજ તેમની પેઢીનું પાંકું સરવૈયું નીચે મુજબ છે :

પાંકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી ખાતાં :			
ટપુ	2,00,000	પાંઘડી	54,000
સોનુ	3,00,000	જમીન-મકાન	3,00,000
નફો-નુકસાન ખાતું		યંત્રો	1,00,000
લેણદારો	48,000	સ્ટોક	40,000
ધાલખાધ અનામત	50,000	દેવાદારો	80,000
	16,000	રોકડ	40,000
	6,14,000		6,14,000

ઉપરની તારીખે તેઓએ ગોલીને નવા ભાગીદાર તરીકે પ્રવેશ આય્યો. પ્રવેશની શરતો નીચે મુજબ હતી :

- (1) પાધડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 54,000 કરવામાં આવ્યું.
- (2) દેવાદારો પર ઘાલખાધ અનામત ₹ 10,000 રાખવી.
- (3) જમીન-મકાનની કિંમતમાં 10 % વધારો કરવો.
- (4) યંત્રોની ચોપડે કિંમત તેની બજારકિંમત કરતાં 25 % વધુ છે.
- (5) સ્ટોકની કિંમત 10 % ઘટાડવી.
- (6) ગોલી નવી પેઢીની ચોખ્યી મિલકતની 50 % જેટલી રકમ મૂડી તરીકે લાવશે.
- (7) ગોલી તેના ભાગની પાધડીની રકમ રોકડમાં લાવશે.
- (8) ટ્યુ તેના નફાનો $\frac{1}{3}$ ભાગ જ્યારે સોનુ તેના નફાના ભાગમાંથી $\frac{1}{6}$ ભાગ ગોલીને આપશે.

જરૂરી ખાતાં તૈયાર કરી પ્રવેશ બાદનું પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો. ત્રણેય ભાગીદારોનું નફા-નુકસાનનું નવું પ્રમાણ નક્કી કરો.

20. મિત, જીત અને નીલ 3:2:1ના પ્રમાણમાં નફા-નુકસાન વહેંચતા ભાગીદારો છે. તા. 31-3-2017ના રોજ તેમની પેઢીનું પાકું સરવૈયું નીચે મુજબ હતું :

પાકું સરવૈયું

મૂડી-દેવાં	રકમ (₹)	મિલકત-લેણાં	રકમ (₹)
મૂડી ખાતાં :			
મિત	1,00,000	મકાન	1,00,000
જીત	75,000	યંત્રો	80,000
નીલ	50,000	રોકાણો	60,000
સામાન્ય અનામત		દેવાદારો	40,000
રોકાણ અનામત	12,000	સ્ટોક	64,000
કારીગર વળતર અનામત	20,000	રોકડ	26,000
કારીગર નફા-ભાગ ભંડોળ	15,000		
કામદાર બચત ખાતાં	35,000		
લેણદારો	40,000		
	23,000		
	3,70,000		3,70,000

ઉપરની તારીખે તેઓએ હીરને નવા ભાગીદાર તરીકે પ્રવેશ આય્યો. પ્રવેશની શરતો નીચે મુજબ હતી :

- (1) મિત તેના નફામાંથી $\frac{1}{8}$ ભાગ જ્યારે નીલ તેના નફામાંથી $\frac{1}{24}$ ભાગ હીરની તરફેણમાં ત્યાગ કરશે.
- (2) પેઢીની પાધડીનું મૂલ્યાંકન ₹ 60,000 કરવામાં આવ્યું. હીર તેના ભાગની પાધડી રોકડમાં લાવશે.
- (3) રોકાણોની બજારકિંમત ₹ 52,000 છે, જે ચોપડે લાવવી.
- (4) કારીગર વળતરનો ₹ 18,000નો દાવો મંજૂર રાખવો.
- (5) યંત્રોની બજારકિંમત ₹ 60,000 છે, જ્યારે મકાનની બજારકિંમત ₹ 1,26,000 છે, જે ચોપડે લાવવી.
- (6) હીર મૂડી તરીકે ₹ 50,000 રોકડમાં લાવશે.
- (7) હીરની મૂડીને પાયા તરીકે રાખી અન્ય ભાગીદારોની મૂડી નવા નફા-નુકસાનના પ્રમાણમાં રાખવી. જરૂરી અસર રોકડ ખાતે આપવી.

ઉપરની વિગતો પરથી જરૂરી ખાતાં તૈયાર કરી પ્રવેશ બાદનું પાકું સરવૈયું તૈયાર કરો.

